Robert Tudawaali, Frank Hardy și Dexter Daniels în cantonamentul grevistilor la Wave Hill

Aborigenul este „cow-boy"-ul Teritoriului de Nord australian

Scenele din tabăra greviștilor se suprapun ca într-un caleidoscop.

Stan Davey, secretarul „Consiliului pentru propășirea aborigenilor" (organizație de albi), care și-a consacrat întreaga viață ajutorării aborigenilor, stă pe o valiză și înscrie cu răbdare pe listele electorale membri ai tribului Goorindji. (Acum trei ani, aborigenii australieni au primit pentru prima oară dreptul de vot.) Le explică procedura de vot. Crescătorii de vite stau cu gura căscată. Pentru ei are oare vreun sens că li s-a dat dreptul să prefere un alb necunoscut unui alt alb necunoscut?

În această pustietate, membrii unei echipe de la televiziune par vizitatori din spațiul cosmic. Redactorii iau interviuri lui Dexter, Tudawaali, Stan Davey și apoi lui Vincent Lingiari, șeful tribului Goorindji.

Un tînăr crescător de vite spune: „Fotografia asta a lui Vincent va ajunge în sud și oamenii de acolo îl vor vedea și vor auzi cuvintele lui".

Peter Murphy îl întreabă pe Lingiari: „De ce nu-i atragi pe oamenii care lucrează la pompele de apă pentru ca să taie aprovizionarea cu apă a stațiunii?"

Vincent privește tăcut în zare. Aborigenul e un om tăcut. Rareori dă de bunăvoie informații chiar și unui alb prietenos. Păstrarea secretului se explică poate printr-un obicei tribal, poate prin neîncrederea aborigenilor în albi.

În cele din urmă, Vincent îi răspunde: „Nu putem lăsa vitele să moară de sete. Oamenii de la Vestey nu aud vitele murind, dar eu le-am auzit".

În fața Clubului muncitorilor din Darwin, Tudawaali vorbește cu George și Moira Gibbs, singurii albi din „Comitetul Consiliului pentru drepturile aborigenilor".

O femeie aborigenă, frumoasă după orice criterii, trece la brațul unui alb.

— E fosta soție a lui Tudawaali, îmi șoptește Brian Manning. Brian este albul în care aborigenii au cea mai mare încredere.

Femeia aborigenă îi spune lui Brian:

— Ai grijă de Bobby, e foarte bolnav.

— Vom avea grijă cu toții de el, îi răspunde Brian.

Acum e unul din conducătorii poporului. Va pleca în sud să-l ajute.

Femeia s-a apropiat și l-a apucat blînd de mînă pe Bobby. El și-a șters ochii cu mîna, dar nu a spus nimic...

Dexter, Vincent Lingiari, Long Johnny și cu mine ne-am petrecut noaptea în aer liber. Pentru a face focul, am strîns cu lasso-ul crengi uscate de pe vîrfurile copacilor. Long Johnny a fript pe jăratic carne de curcan. Dexter împușcase pe drum un curcan sălbatic.

Am mîncat cu toții curcan cu pîine și am băut ceai în timp ce vorbeam. S-au întîlnit trei lumi: aborigenii din triburi, aborigenul „asimilat" și albul din sud. Și, sub cerul înalt, plin de stele, ne-am simțit ca frații.

S-a vorbit despre istoria tribului Goorindji, despre groaznicele condiții de la stațiunea Wave Hill, despre grevă, despre crescătorii de vite de la Mount Stanford care îl așteptau pe Dexter a doua zi în zori, despre lupta îndelungată care urma pentru egalitatea socială. Băștinașul face pauze mari cînd vorbește. Trebuie să ai răbdare.

Vincent și Long Johnny mă întreabă despre convorbirea avută de mine și Paddy Carroll cu Tom Fisher. Le-o repet; rîd plini de satisfacție atunci cînd eu îl imit pe Fisher scărpinîndu-se în cap.

— Tom Fisher s-a scărpinat în cap. Tot timpul s-a scărpinat în cap.

Dexter stă la lumina focului, într-o mînă cu un cuțit de măcelar, în cealaltă cu o bucată de pîine, încercînd să le explice felul în care membrii de sindicate din sud îi ajută pe greviști:

— Acolo sînt mulți membri de sindicat. Oamenii albi luptă de multă vreme pentru salarii omenești, locuințe, școli. Îi ajută și pe băștinași să primească salarii ca lumea.

L-am întrebat pe Vincent Lingiari la ce se gîndise pe cînd se afla în așezarea greviștilor. Mi-a răspuns: „La început m-am întrebat dacă am dreptate sau nu. Apoi am înțeles că am dreptate. Oamenii de la Vestey mă asupresc de cînd eram tînăr. Și m-am gîndit: Wave Hill este pămîntul poporului Goorindji. Ne aflam acolo cu multă vreme înainte de oamenii de la Vestey. Nici dacă ni s-ar da salariul cuvenit nu ne-ar plăcea să ne întoarcem acolo. M-am gîndit că am putea conduce Wave Hill fără oamenii de la Vestey. Aș putea să fiu șef; un alb, un alb bun, nu un alb de la Vestey, ar putea să fie ajutorul meu. Un alt alb ar putea să țină socotelile".

Long Johnny, un bărbat frumos de aproape 40 de ani, pe care Vincent pare să-l consulte totdeauna, spune: „Ne pricepem la creșterea vitelor. Nu avem nevoie de oameni albi decît pentru a ține socotelile și a ne spune ce scrie în registre. Și copiii noștri vor merge la școală și vor învăța să citească și să țină socoteli".

Am stat de vorbă sincer. Am descoperit că salariile nu constituie pentru ei singura problemă, ba poate chiar nici problema esențială. Sînt preocupați de posibilitățile copiilor lor de a merge la școală, de locuințe, de demnitate și de redobîndirea pămînturilor lor ocupate de „Imperiul Vestey".

Gîndindu-mă că poate aș fi trebuit să introduc această idee în convorbirile mele cu Pincher, am întrebat: „V-ați gîndit să conduceți Wave Hill în ultimul timp, nu-i așa? Dar cînd ați declarat grevă?"

Vincent a răspuns: „M-am gîndit de multă vreme la acest lucru. Poporul Goorindji a gîndit totdeauna așa. A luptat de multă vreme pentru asta împotriva celor de la Vestey. Am vorbit de multe ori și cu Bill Muluca despre asta.

Bill Muluca (Muluca înseamnă în limba aborigenilor „bătrîn") este Bill Jeffrey, delegatul pentru asistența socială de la așezarea Wave Hill. Acest fost marinar este un om devotat. Soția sa, Anne, este învățătoare la o școală a copiilor Goorindji. Soții Jeffrey confirmă cele spuse de Vincent. Este adevărat că băștinașii au spus deseori că cei de la Vestey trebuie să plece și să le restituie pămîntul tribal.

S-a făcut brusc frig, așa cum se întîmplă noaptea în Teritoriul de Nord. Ne-am desfășurat păturile. Focul se stinsese. Dexter a adormit curînd deoarece e tînăr și nu mai dormise de două nopți, de cînd venise de la Darwin pentru a se întîlni cu oamenii care-l așteptau. Curînd, Long Johnny a adormit și el. Vîntul a început să sufle împrăștiind frunzele uscate. M-am strecurat în pătura mea, dar am rămas treaz. Bătrînul Vincent Lingiari, culcat pe spate și acoperit doar cu un cearșaf, cu pușca pe piept, privea cerul. Tăcea. La ultimele licăriri ale focului abia puteam să-i deslușesc conturul feței.

— Frank, îmi spuse el.

— Da, bătrîne.

— Știi ce-o să fac eu acum?

— Ce-o să faci?

— O să visez.

— Ce o să visezi, bătrîne?

— O să visez pe Tom Fisher scărpinîndu-și scăfîrlia.

corespondenţă din Ciudad de Mexico

Nicaragua şi dinastia Somoza

Luis Suarez

O manifestaţie de mii de persoane pe străzile capitalei, împrăştiată de Garda Naţională cu gloanţe, la 22 ianuarie, răsturnase dintr-o lovitură impresia că Nicaragua, cea mai întinsă din cele cinci state ale Americii Centrale, ar fi intrat într-o perioadă „semidemocratică", fără să fie nevoie ca familia Somoza, care o controlează, să piardă puterea moştenită din tată în fiu, ca într-o monarhie. Străzile din Managua s-au umplut de sînge, aproape în acelaşi timp cînd se împodobeau pentru a sărbători centenarul naşterii marelui poet liric Rubén Darío. 20 de morţi au înregistrat cifrele oficiale. 96 de morţi şi circa 300 de răniţi — au informat cercurile antisomoziste din Mexic.

În Nicaragua puterea este acaparată, cum se ştie, de fraţii Somoza : Luis, numit preşedinte la moartea tatălui său — generalul Anastasio Somoza (asasinat în 1956) — a deţinut această funcţie pînă în 1963, continuînd să fie şi acum unul din stîlpii puterii, celălalt — Anastasio, mai familiar Tacho, (cum i se spunea şi tatălui său) înainte de a fi devenit preşedinte (în februarie a.c.), fusese general şi şef al Gărzii Naţionale. După Luis, a urmat, ca preşedinte, dr. René Schick, despre care întotdeauna s-a spus că „domnea dar nu guverna". Schick a murit subit la 3 august 1966. În Nicaragua circula versiunea că fraţii Somoza ar fi responsabili de moartea sa (probabil, Schick îşi manifestase, în unele probleme, păreri diferite de cele ale clanului Somoza. Dar, în realitate, el nu putea face nici o mişcare fără încuviinţarea fraţilor Somoza ; casa prezidenţială, aşezată pe o colină, era flancată de palatul Somoza. În vale, supraveghind accesul, se întind cazărmile Gărzii Naţionale.)

După moartea lui Schick, funcţia prezidenţială a fost ocupată provizoriu de Lorenzo Guerrero. În această perioadă de tranziţie, se profila candidatura lui Anastasio Somoza jr. la preşedinţia ţării. Erijîndu-se într-un adept al „semidemocraţiei", tînărul Somoza vroia să obţină preşedinţia — formal, prin alegeri. De asemenea, el a admis, tot formal, ca opoziţia să apară dar cu intenţia ascunsă de a o distruge. Somoza jr. a început prin a ţine discursuri demagogice în care vorbea de drepturi muncitoreşti, de libertăţi etc. Tînărul militar, instruit în şcolile de ofiţeri din Statele Unite, îşi punea cu această ocazie hainele civile. Dar în mîna lui se afla controlul Gărzii Naţionale, o armată mercenară formată din 6 000 de oameni, cu echipament modern şi avioane cu reacţie. Toată această putere ca şi prezenţa activă a familiei Somoza în lumea finanţelor îi conferea lui Anastasio siguranţa de a putea ocupa palatul rămas gol de la defunctul Schick.

De pe aceste poziţii s-a lansat Anastasio Somoza în aşa-zisa campanie electorală pentru alegerile prezidenţiale de la 5 februarie.

Principalul rival politic al Partidului liberal naţionalist, condus de Somoza, era Partidul conservator. El cuprinde proprietarii de pămînturi, precum şi diferite grupări ale burgheziei, frustrate de putere de familia Somoza.

Afirmarea unei opoziţii reale a mişcărilor democratice a fost împiedicată. Adevăratele forţe de stînga sînt reprezentate, în primul rînd, de Partidul socialist din Nicaragua şi Frontul Sandinist. Acest front grupează în special tineri cu concepţii progresiste, călăuziţi de ideile eroului naţional Cezar Arigosto Sandino, care, în urmă cu 40 de ani, a organizat rezistenţa populară împotriva ocupaţiei nord-americane.

Linia politică a somoziştilor corespunde intereselor S.U.A. în această ţară. În trecut Nicaragua a fost deseori ocupată de infanteria marină a S.U.A. ; în prezent, ea este dominată de monopolurile nord-americane. Legislaţia nicaraguană dă iluzia că, pentru a opera în ţară, societăţile străine ar trebui să aibă asociaţi cu capital naţional, posedînd cel puţin 51 la sută din acţiuni. Dar iluzia despre existenţa unor asemenea „societăţi mixte" se risipeşte datorită rolului pe care-l joacă „oamenii de paie" ; aceştia sînt „împrumutătorii de nume", pretinşii acţionari nicaraguani care, în realitate, sînt funcţionari ai marilor firme străine.

Firește, există şi asociaţi veritabili, dintre care fac parte mai ales membrii clanului Somoza. Familia Somoza continuă să posede mari moşii, ea stăpîneşte şi posturile de radio, precum şi unele din noile industrii.

Faimoasa „deschidere democratică", vînturată de Somoza în campania electorală, a fost o farsă sinistră. Chiar şi pentru Partidul conservator care — în fond — ar fi exercitat aceeaşi tiranie, dar cu pumnul, poate, înmănuşat.

Cu puţine zile înaintea actului electoral de la 5 februarie, liderul partidului conservator, Fernando Aguero, a trebuit să se ascundă. Ziarul său şi aparenţa de exprimare liberă a opiniilor au dispărut. Somoza a fost „ales" iar la 27 februarie — instalat în funcţia supremă. Şi n-ar fi de mirare să declare că a devenit un preşedinte prin voinţa naţiunii.

VALORI ALE PLASTICII ROMÂNEŞTI

convorbire cu Jacques Lassaigne

— Care au fost primele dv. contacte cu arta românească?

— În 1934 am participat la o serie de cercetări sociologice întreprinse la sate. În anul acela am lucrat, timp de o lună, în comuna Şanţ, din nordul Transilvaniei. Am mai participat, şi în alţi ani, la studiile monografice organizate de şcoala de sociologie condusă de profesorul Dimitrie Gusti. Cu aceste prilejuri am cunoscut o seamă de sociologi, muzicologi şi folclorişti români. M-au interesat îndeosebi unele creaţii poetice şi plastice. După cum probabil ştiţi, am tradus împreună cu Ilarie Voronca acele „Cîntece ale mortului", culese de C. Brăiloiu şi H. Stahl în Gorj. Le-am publicat mai întîi în revista „Mesures", apoi în volum. Ele au avut răsunet în rîndurile cititorilor din străinătate.

Ţin să aduc omagiul meu aceluia care mi-a înlesnit să cunosc cultura şi arta populară românească şi pe care îl considerăm în Franţa ca pe unul dintre maeştrii sociologiei moderne — profesorul D. Gusti. Unul dintre sociologii noştri de seamă, Claude Lévy-Strauss, mi-a mărturisit că lucrările profesorului Gusti i-au servit ca îndrumare, mai ales conferinţele rostite de acesta la Paris. Am aflat că s-au publicat recent în România două lucrări despre concepţia şi metodele sale. La rîndul meu, ţin şi eu să-i aduc un omagiu în Franţa.

— În afară de traducerea cîntecelor din Gorj şi de semnalarea altor creaţii din cuprinsul artei noastre populare, aţi scris monografia „Luchian". Cum aţi ajuns să-l cunoaşteţi pe Luchian?

— Deși în acei ani mă preocupau mai mult cercetările sociologice și îndeosebi creațiile populare pe plan poetic — socotesc că aveți un folclor foarte interesant — am încercat să mă ocup și de arta dv. cultă. Alegerea mea s-a oprit asupra lui Luchian nu numai pentru că e o personalitate puternică, ci și pentru că are, pentru mine, o aură romantică. Eram tînăr, iar destinul tragic al lui Luchian — asemănător într-unele privințe cu acela al lui Van Gogh — m-a cucerit.

La data aceea nu apreciam în suficientă măsură creația unui artist ca Nicolae Grigorescu. Pe atunci mi se părea puțin cam demodat. Am revenit însă asupra acestei păreri. Recent, vizitînd Muzeul de Artă din București — unde operele lui Grigorescu sînt foarte bine prezentate — le-am găsit admirabile. Atunci, însă, afinitățile — chiar dragostea mea — s-au îndreptat spre artistul și spre omul Luchian. Căpătasem o seamă de materiale asupra lui, încă nevalorificate, mărturii ale unor persoane care îl cunoscuseră. Am început să lucrez la monografia Luchian prin 1936. Am revenit de mai multe ori în România pînă am terminat această carte, care s-a publicat după război. Aș dori să aduc omagiul meu profesorului Al. Rosetti, care m-a ajutat la realizarea acestui proiect. Încrederea lui Al. Rosetti în posibilitățile mele, pe atunci un tînăr critic, care publicase doar cartea despre Daumier, a fost nu numai un act prietenesc, ci și unul de stimulare, cum a avut și față de alți scriitori și critici, încă la începuturile activității lor.

— Amintirilor de ieri despre țara noastră li s-au adăugat desigur impresii noi...

— Impresiile mele de acum sînt extraordinare, cu atît mai mult cu cît n-am mai văzut România de 26 de ani. În primul rînd, am găsit la București un Muzeu de stat cu bogății nebănuite pentru noi, care cunoșteam țara și văzusem în diverse colecții particulare lucrări minunate, fără însă să ne fi putut da seama în trecut de coerența și de valoarea artei românești din diferite epoci. Muzeul din București este astăzi muzeul unei mari capitale și îl consider ca pe unul din cele mai moderne și mai interesante din această parte a Europei. Am vizitat și numeroase mînăstiri, în mare parte cunoscute de mine, și despre al căror farmec păstrasem o vie amintire. Am avut bucuria să le regăsesc într-un cadru reînnoit, restaurate cu o grijă, cu o pietate remarcabile. Ansamblul lucrărilor, realizate sau în curs de realizare, pentru punerea în valoare a unor monumente ca Horezu sau — în Moldova — Sucevița și Moldovița, sînt cu adevărat demne de admirație. Spun aceasta pentru că nu e vorba de restaurări în felul celor din secolul al XIX-lea, adică de o refacere arbitrară, ci de păstrarea integrală a picturilor și părților vitale ale monumentelor. Restaurarea s-a aplicat asupra cadrului, asupra a tot ceea ce le înconjoară și le pune în valoare, permițîndu-ne să le redescoperim cu un sentiment de nouă încîntare. Monumentele dv. din nordul Moldovei sau din Oltenia pot constitui o mare atracție turistică, iar interesul față de ele se va dubla, dat fiind că aceste monumente nu sînt izolate, ci încadrate într-un complex urban și industrial, de asemenea foarte frapant. Această înnoire industrială a țării, pe care nu o privesc ca un specialist, îmi apare ca un spectacol deosebit de frumos și tulburător.

Și apoi dv., românii, aveți — pentru a face legătura între această lume modernă și cea de ieri — privilegiul de a poseda cel mai uimitor ansamblu monumental din Europa: ansamblul realizat de Constantin Brâncuși la Tg. Jiu. L-am văzut acum pentru prima oară și mi-a produs o impresie profundă. Acest ansamblu de monumente, care ocupă un spațiu imens, dominînd un întreg oraș, este de o valoare incomparabilă pentru esteticieni, critici și amatori de artă, pentru toți vizitatorii care vor veni, probabil în număr din ce în ce mai mare, la Tg. Jiu.

Jacques Lassaigne (dreapta) împreună cu Dimitrie Gusti într-una din călătoriile de documentare etnografică și folclorică efectuate acum trei decenii în România.

După părerea mea, creația lui Brâncuși constituie o lecție excepțională pentru artiștii contemporani și care implică, evident, obligații, și anume necesitatea și chiar imperativul unor cercetări artistice cît mai adînci și, în același timp, ambiții foarte mari.

Țara dv. a excelat întotdeauna prin sculptorii săi în piatră și lemn. În arhitectura de azi, problema cea mai dificilă este tocmai aceea a integrării artelor plastice — a sculpturii și picturii — în arhitectură. Cred că în acest domeniu sculptorii au un rol deosebit. De aceea mă întreb dacă nu cumva există posibilitatea ca sculptorii în lemn să participe mai temeinic la arhitectura modernă. Sînt sigur, după cele văzute la tinerii sculptori români, că ei dispun în această privință de posibilități cu totul speciale. Ceea ce nu înseamnă însă că pictorii ar trebui excluși de la asemenea încercări de integrare a artei în arhitectură.

Pictorii pe care i-am văzut par a fi în căutarea posibilităților de integrare a mijloacelor de expresie într-o sensibilitate modernă, care să fie accesibilă maselor largi și care să împace totodată și imperativele sensibilității individuale. Nu vreau să mă opresc asupra uneia sau alteia dintre personalități. Ar fi și imposibil, dat fiind că pe mulți dintre acești artiști abia acum îi descopăr. Pe unii dintre ei i-am văzut la Bienala de la Veneția și mai ales la Paris, unde, în ultimii doi-trei ani, am avut plăcerea să remarc apariția acestor forțe noi.

— Care sînt preocupările dv. în momentul de față?

— Cercetările mele, ca și ale altor numeroși critici de artă, se îndreaptă în diferite direcții, socotind că specializarea strictă ne-ar sărăci mijloacele de expresie. Deci, am mai multe proiecte. În primul rînd, urmează să termin o a treia lucrare asupra lui Chagall. După cum știți, i-am comentat opera picturală, apoi creația din domeniul artei decorative și voi continua cu un text asupra operei sale închinate teatrului. Poate că voi întocmi și un al patrulea studiu și voi încheia printr-o lucrare generală sau de sinteză, pe care sper să o public cît de curînd. În afară de aceasta, am un mare proiect: de a întocmi, împreună cu doi sau trei colaboratori, o istorie a picturii de la Giotto pînă în prezent. Am și alte proiecte în studiu, îndeosebi o istorie a artei religioase din secolul al XIX-lea, în toate țările.

Adriana STOICA

Jacques Lassaigne, președintele Asociației internaționale a criticilor de artă, desfășoară o bogată și valoroasă activitate pe tărîmul criticii și al istoriei artelor. A publicat de-a lungul anilor numeroase monografii și volume de sinteză — începînd cu cea despre Daumier (1938) și ajungînd la recentul său studiu „L'Impressionnisme" (1966). Este autorul unor cărți despre Toulouse-Lautrec, Matisse, Dufy, Chagall și despre alți mari pictori. În Almanach des Arts *a trecut în revistă, împreună cu colaboratorii săi, mai toate fenomenele artei contemporane; tot aici a publicat elogioase aprecieri asupra lui Ion Andreescu și a semnalat frumusețea unor creații de artă populară românească. Tot despre Andreescu a publicat un studiu în* Revue Hebdomadaire *(1936), revistă la a cărei conducere a participat în anii premergători războiului, cînd a scris și monografia „Luchian", despre care se amintește în interviul de față.*
Comisar al pavilionului francez la Bienala de la Veneția, Lassaigne a prezentat anul trecut și lucrările lui Victor Brauner, pictor format în parte în România. A luptat în numeroase rînduri pentru valorificarea unor artiști de seamă, din rîndul cărora e suficient să menționăm numele lui Bissière.

şoareci de bibliotecă

Teodor MAZILU

Ce este colonialismul şi ce este o colonie ? Domnul Franco Nogueira, ministrul de externe al Portugaliei, a dat răspunsul la această întrebare într-o recentă conferinţă ţinută la Viena în faţa Societăţii austriace de politică externă.

N-am crezut niciodată că mercenarii portughezi sînt chiar atît de studioşi. Toată ziua stau cu nasul în carte, încît te întrebi cum de mai au timp să mai tragă un foc de armă. Uite că, totuşi, mai au timp... Pînă la urmă reuşesc să pună băştinaşii la zid şi să şi fie la curent cu tot ce e nou. Autorităţile portugheze se străduiesc să-şi prezinte mercenarii ca pe niste veritabili, nevinovaţi şi conştiincioşi şoareci de bibliotecă. Deşi puţin miopi, din pricina prea multor tomuri răsfoite, nimeresc drept la ţintă. Viaţa lor aspră şi modestă e împărţită între jaf şi studiu. Ceea ce dimineaţa jefuiesc, noaptea analizează şi compară. Vechiul ideal de soldat şi savant s-a împlinit.

— Nu vă alarmaţi şi nu vă indignaţi — pare să ne prevină domnul Franco Nogueira. Noi nu jefuim anarhic. Noi jefuim ştiinţific. Noi nu devastăm la întîmplare. Noi devastăm conform unui plan.

Domnul Franco Nogueira e mîndru că a introdus ordinea. Chiar cînd jefuieşti, trebuie să ai mintea limpede... Fiecare atrocitate e stabilită dinainte de un grup de experţi, cîntărită şi studiată pe toate feţele, încadrîndu-se armonios într-un vast plan de perspectivă... **Portugalia nu e o putere colonială** — ne asigură domnia sa... **Portugalia urmăreşte un plan sociologic...**

Domnul Franco Nogueira ne-a luat o piatră de pe inimă ; atrocităţile sînt făcute metodic, iar jafurile conform planului. Într-adevăr, prea de multă vreme jafurile se făceau la întîmplare. Trebuia să vină cineva ca să facă puţină ordine, să le mai sistematizeze puţin. Ce aveţi cu noi, se apără Franco Nogueira... Nu vedeţi că noi nu jefuim la întîmplare ? Cu acest prilej, domnul Nogueira lasă să se întrevadă o subtilă ironie la adresa confraţilor care exploatează anarhic, fără un program la temelie. Gîndim ştiinţific, devastăm ştiinţific, exploatăm ştiinţific... Nu vă luaţi după faptul că radem satele de pe suprafaţa pămîntului ; noi avem scopuri incomparabil mai înalte... Devastăm ca să progresăm şi nu e vina noastră că băştinaşii trebuie să plătească într-un fel executarea planului. Desigur, atrocităţi, exploatare, colonialism nu sînt termeni cu care să ieşi în lume şi de aceea domnul Nogueira i-a topit într-unul singur, mai abstract şi mai ştiinţific — „planul sociologic". Vrea să ne convingă că în coloniile portugheze domneşte o cucernică animaţie ştiinţifică. El vrea să confundăm vaietele cu liniştea solemnă a bibliotecilor. Cînd aflăm că în Angola un sat a fost ras de pe suprafaţa pămîntului, să n-avem nici o clipă de îngrijorare.

— Linişte... în Angola se studiază..

Dacă judecăm după numărul atrocităţilor, în Angola se studiază mai mult decît la Oxford.

Am auzit de jefuitori cinici. Am auzit de jefuitori melancolici. Am auzit de jefuitori sentimentali. Am auzit de jefuitori meditativi. Dar de jefuitori-şoareci de bibliotecă n-am auzit. E meritul domnului Nogueira că ne-a atras atenţia asupra lor...

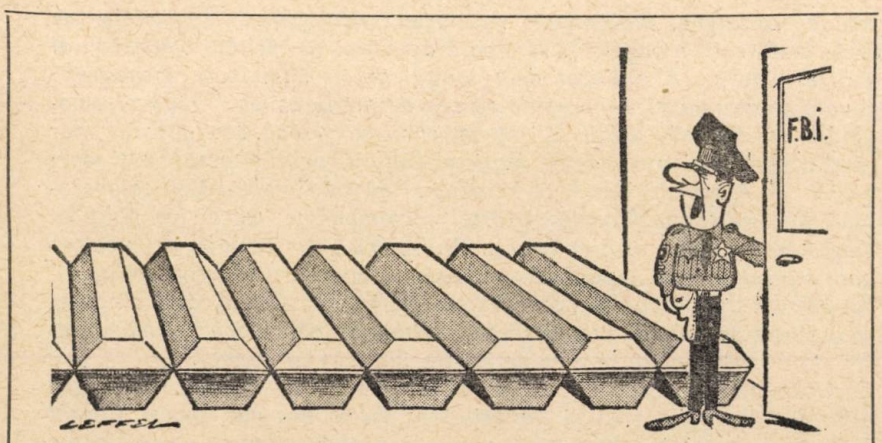

Ancheta Kennedy continuă...
— *Martorul următor, vă rog !*
(Din **Le Canard enchaîné**, Paris)

baschet-balistul Alcindor

Nicolae MINEI

Alcindor pare prenumele unui june prim dintr-o comedie de Molière. In realitate este numele de familie al celui mai bun jucător de baschetbal din Statele Unite. Ferdinand Lewis Alcindor, 19 ani, 2,16 m înălţime, 107 kg greutate, este student la Universitatea din Los Angeles, a cărei echipă a cîştigat, graţie lui, douăzeci şi una de întîlniri consecutive. Săptămînalul american „Sports Illustrated" îl consideră „un pachet de muşchi superbi, invincibili şi inepuizabili". Cotidianul „The New York Times" îl descrie ca „o făptură graţioasă, coborîtă direct dintr-un cadru de El Greco". Revista „Newsweek" i-a închinat coperta ultimului său număr şi un articol pe patru pagini.

Alături de atîtea calităţi, Alcindor are şi un cusur : pachetul invincibililor săi muşchi este ambalat în piele neagră. E un defect uriaş şi care atîrnă greu în balanţă. Nu-i de mirare, deci, că, deşi are graţia unui personaj zugrăvit de El Greco, el nu este în graţiile oficialităţilor din Los Angeles : la banchetul anual dat de primarul oraşului în cinstea celor mai buni sportivi locali, Alcindor nu a primit invitaţie. Căci — după cum lăsa să se înţeleagă un purtător de cuvînt al primăriei — oricît admiraţie ai avea, de pildă, pentru un excelent cal de curse, nu-l poftesti la masă, nu-i aşa ?

Din neinvitarea lui la banchet, Alcindor nu a tras concluzia că i se interzice în general să mănînce. De aceea şi-a permis să intre într-un restaurant din cartierul Westwood, al cărui patron nu are nimic împotriva clientelei de culoare, cu o singură condiţie : ca ea să plătească felurile pe care le consumă de trei ori mai scump decît sînt notate în meniu. De ce exact de trei ori, şi nu de 2,9 sau 3,1 ori, nimeni nu ştie.

Nu ştia nici Alcindor. Mai mult, el ignora pînă şi diferenţa de preţ stabilită, aşa încît, la prezentarea notei de plată, a protestat. Patronul restaurantului nu s-a angajat în discuţii, ci a chemat poliţia. Aceasta nu şi-a pierdut nici ea timpul cu parlamentări, ci l-a „umflat" imediat pe baschetbalistul refractar.

Norocul lui Alcindor a fost că echipa lui avea meci a doua zi. Astfel încît el n-a petrecut decît o singură noapte la arest, fiind obligat să plătească, în afara consumaţiei înmulţită cu trei, o amendă de numai 650 de dolari pentru „tulburarea ordinei publice".

Întîmplarea dovedeşte că analogia făcută de purtătorul de cuvînt al primarului nu este întru totul corectă : cu siguranţă că, dacă ar fi tulburat ordinea publică din Los Angeles, luîndu-se la harţă cu patronul restaurantului, un cal de curse n-ar fi scăpat atît de ieftin.

itinerar danez

Copenhaga - Nykőbing

Mă aflam de cîteva zile, la începutul verii trecute, la Copenhaga. Era o vreme tipică pentru verile daneze. Cerul înnourat, temperatura nu depășea 23—24 grade, ploua frecvent. Și, deodată, într-una din dimineți, a apărut soarele. Acest banal fenomen meteorologic a produs un efect miraculos. Ne aflam într-o altă lume. Chipurile oamenilor reflectau o bună dispoziție molipsitoare. Înfățișarea orașului era alta: casele aveau culori calde, pastelate. Ritmul existenței se accelerase, parcurile și scuarurile erau toate pline, lumea — a cărei îmbrăcăminte se adaptase fulgerător noilor condiții meteorologice — sta pe bănci și se bucura de soare. Am descoperit atunci existența unui original „cult al soarelui". El a apărut, fără îndoială, în lungile așteptări ale victoriilor sporadice ale astrului zilei în lupta perpetuă pe care acesta o duce cu scutul de nori încăpățînați care străjuiesc pămîntul danez. Dar, indiferent de rezultatele acestei înfruntări, Danemarca își păstrează farmecul ei caracteristic și dezvăluie călătorului acea poezie unică pe care i-am intuit-o încă în anii copilăriei din povestirile lui Andersen.

...Străzile capitalei daneze oferă o imagine animată și pitorească. Impunătoare palate multiseculare, bine conservate, atestă bogata istorie a acestei țări. Palatul Amalienborg este unul dintre ele. Aici se află reședința suveranului danez. În larga piață a palatului, în mijlocul căreia se înalță statuia ecvestră a lui Frederic al V-lea, poți asista zilnic la tradiționala ceremonie a schimbării gărzii, care se desfășoară în sunete de trîmbițe și alămuri. Una din atracțiile deosebite ale capitalei este însoțirea gărzii regale în drumul său de la cazarmă la palat. De altfel, ghidurile turistice furnizează amănunte precise privind ora ieșirii din cazarmă, străzile pe care le străbate garda pînă la palat, drumul urmat la înapoiere, astfel încît, aproape zilnic, pitorescul spectacol al defilării soldaților cu uniforme viu colorate, cu pampoane uriașe și nenumărate fireturi, este urmărit de mii de persoane.

Printre vechile cartiere ale orașului se numără și Christianshavn, construit în primele decenii ale secolului al XVII-lea. Aici își aveau reședințele negustorii de vază ai orașului. Din aceeași perioadă datează cartierul Nyboder. Este vorba de un ansamblu de locuințe, toate de același tip, construite de regele Christian al IV-lea pentru marinarii și ofițerii de carieră din marina de război. Aceeași destinație o au și astăzi majoritatea acestor locuințe. Arhitecții afirmă că acestea sînt primele case construite „în serie" nu numai la Copenhaga, dar și în întreaga lume. Așa se explică și importanța deosebită care li se acordă și grija evidentă care se manifestă pentru conservarea lor. În orice caz, ele adaugă o trăsătură specifică fizionomiei orașului.

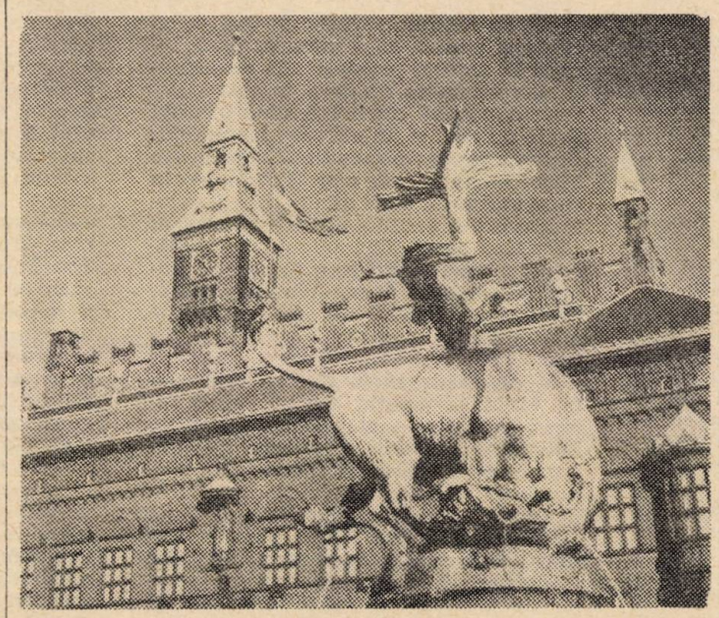

Clădirea primăriei din Copenhaga

Desigur că există și celălalt oraș: Copenhaga modernă. Este uimitoare îmbinarea armonioasă a celor două vîrste. Clădirile obișnuite, de locuit, nu distonează de fel cu cartierele vechi pe care le înconjoară, iar impunătoarele construcții de beton și sticlă nu par stridente alături de sobrele castele medievale. Este aici o performanță arhitectonică demnă de invidiat. Sînt, fără îndoială, multe alte aspecte care ar merita reținute. Dar ochiul călătorului, adeseori foarte subiectiv, trece nepăsător peste lucruri importante atît timp cît le consideră caracteristice pentru mai multe sau pentru toate orașele mari și caută cu înfrigurare să descopere specificul, neobișnuitul, acel „ceva" pe care este convins că nu-l va întîlni în altă parte. În această categorie intră, indiscutabil, și celebrul parc de distracții „Tivoli" — cel mai vechi de acest gen din lume, care de mai bine de 100 de ani descrețește frunțile celor care trec porțile lui. Danezii susțin că el caracterizează pe deplin felul lor de a fi, veselia lor, dragostea de viață, optimismul.

...Întregul farmec al Danemarcei — mai ales farmecul ei specific — nu-l descoperi însă decît călătorind prin țară. Peisajul are culori de basm, catifelate. Ogoarele sînt aliniate perfect, îngrijite cu migală. Nimic nu este lăsat la voia întîmplării. Peste tot se constată intervenția mîinii binecuvîntate a omului.

În decursul ultimelor generații, Danemarca a cucerit reputația unei țări cu o agricultură avansată și ale cărei produse alimentare sînt de o înaltă calitate. Vizitînd, de exemplu, fermele experimentale Trollesminde și Favrholm din Seelanda, am urmărit cu interes metodele moderne care se aplică în agricultură, productivitatea ei deosebită. Deși o țară mică, cu un sol nu prea fertil, Danemarca este astăzi una din cele mai mari exportatoare de carne și produse din carne, de brînzeturi, unt, ouă etc. Prima impresie pe care o ai călătorind prin țară este, într-adevăr, că te afli într-o țară agrară. Nu întîlnești exploatări miniere, nu întîlnești parcuri forestiere... Și, totuși, deși nu are în subsolul său nici fier, nici cărbune, nici petrol, nici alte bogății, Danemarca — constați cu surprindere — este în același timp o țară industrială. Industria daneză contribuie cu un procent mai mare decît agricultura la produsul național și stă pe poziții de egalitate cu aceasta din urmă în ce privește participarea la export. Șantierele navale „Burmeister-Wain" oferă un exemplu concludent al dezvoltării industriale a Danemarcei. Cargourile, vasele-cisterne, pacheboturile și vasele de mare tonaj construite aici străbat de multe decenii mările și oceanele lumii. Aici a fost lansat la apă — cu peste o jumătate de secol în urmă — primul transatlantic cu motor Diesel din lume. Tot aici — ne amintesc gazdele pentru a sublinia tradițiile colaborării economice româno-daneze — a fost construită nava românească de pasageri „Transilvania". Vizitînd, de asemenea, fabrica de bere „Carlsberg", fabrica de sticlărie „Glaskroen", fabrica de albumină din Vejle sau cea de conserve de pește din Esbjerg, — ne-am putut convinge de diversitatea industriei daneze și de pozițiile ei puternice. Este concludent, de altfel, faptul că Danemarca exportă chiar și pipe în Anglia, chewing-gum în S.U.A. sau whisky în Scoția!

...Într-o zi, pe cînd vizitam Seelanda de sud, am fost conduși spre o rezervație naturală din apropierea orașului Nykőbing. Ajungînd aici, am văzut o pădurice de stejari bătrîni, o mică mlaștină, cîteva mărăcinișuri — și cam atît. Tocmai făceam efortul să ne ascundem nedumerirea pentru acest popas, cînd am primit următoarea explicație: aceasta este singura fișie de teren din țară pe care danezii au renunțat să o mai amenajeze, să o facă productivă. Exemplul este edificator, cred, pentru strădaniile poporului acestei mici țări de a folosi fiecare petic de pămînt, de a-l face rodnic, de a-l smulge uneori chiar valurilor mării...

Nicolae IONESCU

MĂRTURII DESPRE VIETNAM

O anchetă de Hélène Tournaire și Robert Bouteaud

Rezultat al unui studiu îndelungat, „Cartea galbenă a Vietnamului", scrisă de Hélène Tournaire cu colaborarea lui Robert Bouteaud *, continuă un lung șir de lucrări care, apărute în ultimul timp în diferite țări ale lumii, aduc incontestabile și dramatice mărturii în legătură cu agresiunea americană împotriva Vietnamului. Deși semnate de oameni cu formații profesionale și păreri politice diferite, aceste lucrări sînt în copleșitoare majoritate convergente în ceea ce privește răspunderile grave pe care S.U.A. și le-au asumat dezlănțuind, apoi intensificînd, războiul din Vietnam.

În Vietnamul de sud, Hélène Tournaire și Robert Bouteaud, în ciuda măsurilor de precauție pe care le luaseră și a permisului oficial de liberă trecere, nu au fost scutiți de neplăceri. Două întîmplări tragicomice ilustrează situațiile dificile în care, pentru că Franța condamnă oficial și fără echivoc agresiunea americană, sînt puși deseori cetățenii francezi în Vietnamul de sud. Cea dintîi dintre aceste întîmplări : Nguyen Tan Hoan, proprietarul unui restaurant parizian, care tocmai lua avionul pentru Saigon, se încrucișează pe aeroportul Orly cu cortegiul oficial al președintelui de Gaulle, la întoarcerea acestuia dintr-o călătorie în Martinica ; salutul larg al generalului, adresat mulțimii — în care e greu de crezut că ar fi putut să recunoască pe cineva anume — este surprins de camerele de luat vederi ale unor ziariști sud-vietnamezi și asociat cu prezența proprietarului de restaurant. A doua zi, pe seama acestuia apare în presa saigoneză știrea că ar fi un emisar venit să pregătească... o invazie franceză. Cel de-al doilea fapt : în timp ce echipa Tournaire-Bouteaud se afla la Saigon, Marcel Jullian, directorul casei de editură la care ei își publică lucrările, este, datorită unei confuzii, prezentat în presa locală drept un temut agent secret, însărcinat să „compromită" Vietnamul de sud. Seriozitatea afirmațiilor neintrînd în preocupările ziariștilor sau autorităților saigoneze, cele două episoade provoacă nici mai mult nici mai puțin decît o declarație publică de protest a președintelui de consiliu sud-vietnamez. În această atmosferă, autorii cărții de față sînt și ei deseori supuși unor tratamente nu dintre cele mai curtenitoare.

O bună parte a lucrării este consacrată incursiunilor istorice : recapitulînd momentele mai importante din trecutul poporului vietnamez, evocate în vederea unei mai bune înțelegeri a momentului actual, cititorul ia cunoștință de intrarea în scenă a imperialismului american. Încă din prefață, autorii evocă aprecierile — care azi apar întrucîtva ca un precedent la mărturiile lui Harrison Salisbury — făcute cu un an în urmă de profesorul Bernard Fall de la Universitatea din Washington. Acesta este prezentat ca „un istoric care cunoaște bine Vietnamul, pentru că era acolo în timpul războiului din Indochina și pentru că a publicat două lucrări în această problemă. El nu înțelege înverșunarea cu care țara sa folosește o mașină enormă pentru a strivi firele de orez și pe cei care le cultivă... El ia ca exemplu data de 24 septembrie 1965. O vineri, care n-ar fi însemnat în timp mai mult decît altele, fără prezența istoricului american care a consemnat că în ziua aceea 167 bombardiere americane au aruncat 235 tone de bombe asupra Vietnamului de nord, în timp ce alte 317 aparate lansau 270 tone de bombe în diferite puncte ale Vietnamului de sud".

În capitolele cărții sînt reflectate — nu foarte sistematic, dar cu solide referiri la fapte — etapele succesive ale intervenției americane și rolul pe care l-au jucat în elaborarea lor diferite personalități ale vieții politice din S.U.A. E amintit faimosul *plan Stanley* (iulie 1961), astfel botezat după numele economistului care a încercat să justifice titulatura oficială („Organizarea zonelor de prosperitate") dată operației de creare a „satelor strategice" ; animatorul real al acestui plan a fost însă... Robert Strange McNamara. După eșecul acestei tentative de a închide, practic, în lagăre de concentrare aproape întreaga populație rurală sud-vietnameză, a apărut *planul Johnson-McNamara*, „nu prea diferit de cel precedent pe uscat, dar, deosebindu-se de el pe ocean, unde pregătește intervenția flotei a VII-a".

Se poate considera, scriu Hélène Tournaire și Robert Bouteaud, că în privința Vietnamului, mandatul lui L. B. Johnson a început la Saigon, cu avans de patru ani asupra Washingtonului. Încă vicepreședinte, „Lyndon Barnes Johnson sosește la Saigon în atmosfera înăbușitoare a sfîrșitului anotimpului uscat, la 11 mai 1961, și, aproape imediat, ajunge cu familia Ngo la un acord asupra necesității de a «intensifica războiul», după cum anunța organul de presă diemist".

Pe vremea acelei prime călătorii, militarii americani se mai ascundeau sub denumirea de „consilieri". De-a lungul anilor însă, intervenția a căpătat asemenea amploare încît astăzi trupele S.U.A. angajate în luptă depășesc numeric pe cele sud-vietnameze. Pentru că tinerii sud-vietnamezi izbutesc — izbuteau încă de pe vremea „satelor strategice" — să „se sustragă cu un zel contagios obligațiilor militare", impuse de Saigon; pentru că, atunci chiar cînd ajung „soldați guvernamentali", ei sînt „legați din punct de vedere al sentimentelor de concetățenii lor din *maquis*" ; pentru că pînă și în rîndul ofițerilor care cooperează cu invadatorii puțini sînt cei pe care situația lor subalternă nu-i jignește. Protectorii americani au de altfel darul de a o sublinia, chiar atunci cînd își propun să... contribuie la „strîngerea legăturilor între aliați". „Cartea galbenă" citează astfel următoarea declarație, făcută de generalul O'Daniel unui reporter al ziarului *The Times of Viêt-Nam* : „Dacă nu am avea pe bravii soldați vietnamezi, am fi nevoiți (...) să recurgem la soldați americani, care ne-ar costa cel puțin de cinci ori mai scump. Nici că s-ar putea garanta libertatea, prietenia și democrația unui aliat sigur, la un preț mai convenabil"...

O mare parte a ultimului capitol se ocupă de caracterul, dezvoltarea și creșcînda eficiență a Frontului Național de Eliberare. „Primul manifest al Frontului Național de Eliberare apare la 20 decembrie 1960. Pe copertă figurează noul drapel... El se compune din două fîșii orizontale, una roșie, cealaltă albastră, legate printr-o stea de aur. În vietnameză, inscripția : «Hotărîți să învingem» (...) În acest front se intră din patriotism, fără distincție de apartenență politică". În F.N.E. sînt reprezentate și numeroase profesiuni intelectuale (arhitecți, avocați, medici) și nu prin cei mai puțin cunoscuți în specialitatea lor. În general, pentru intelectualii din rîndurile F.N.E., lupta armată se desfășoară paralel cu continuarea activităților lor profesionale. Medici, biologi, chimiști au reușit să descopere, în spitale și laboratoare bine camuflate, leacuri care să poată compensa lipsa anumitor medicamente sau să răspundă unor necesități locale. Astfel a fost creat un vaccin anti-holeric („infinit superior celui actualmente cunoscut, acesta avînd o eficacitate de numai șase luni") cu care a fost vaccinată, discret dar sistematic, populația saigoneză în timpul epidemiei din 1964 ; tot astfel a fost creat antidotul veninului foarte virulent al unui șarpe frecvent în anumite regiuni.

Cei doi autori descriu cu neascunsă admirație perseverența, devotamentul, ingeniozitatea cu care F.N.E., sprijinindu-se pe ajutorul masiv al populației, luptă împotriva invadatorului. „Peisajul — scriu ei — se modifică pe măsură ce unitățile înaintează cu falsele lor colibe de paie și cu spitalele lor

* **Hélène Tournaire, Livre Jaune du Viêt-Nam. Anchetă realizată în colaborare cu Robert Bouteaud.** Paris, „Librairie Académique Perrin", 1966.

subterane, cu capcanele lor în același timp simple și de o teribilă abilitate, bazate pe o complicitate — care pare uneori că ține de magie — cu natura". Urmează o bogată exemplificare: patrulele care, pentru a nu fi reperate nici de pe sol, nici din avion, cercetează cursul unui rîu umblînd pe sub apă și respirînd prin tuburi de bambus; ostașii Frontului care studiază cu migală, timp de mai multe săptămîni, fizionomia, îmbrăcămintea, mersul, ticurile omului care circulă cel mai mult printre barăcile unui cantonament dușman, unde reușesc să trimită apoi un „tiz" perfect al celui observat („efectul psihologic este extraordinar cînd, într-un birou păzit de orice pătrundere din afară, apare din senin un mesaj al F.N.E."); „bombele cu albine" de care toate coloanele în marș se tem, ca și de pietrele care, sprijinite pe întrețesătura de liane a junglei, se prăvălesc ca o avalanșă la simpla atingere a suplelor vegetale. „Încapabili să găsească pe adversar, americanii se sufocă în propriile lor forțe inutile, împrăștie chimicale pentru a distruge plantațiile, lansează mări de napalm pentru a arde satele, dar nu găsesc pe pămîntul mort decît femei și copii uciși".

Acțiunea legilor istoriei, în virtutea cărora orice națiune are dreptul să-și hotărască ea însăși soarta, nu poate fi oprită prin forța brutală. „Cartea galbenă a Vietnamului" oferă în acest sens cititorului un material variat, adeseori inedit. Volumul conține în anexă un extras din textul acordurilor de la Geneva din 1954 — anume, partea privitoare la Vietnam — precum și o bibliografie selectivă a lucrărilor folosite. Substanța și forma anchetei, probitatea datelor, explicarea prin note suplimentare a faptelor sau a situațiilor mai puțin cunoscute, ca și menționata anexă documentar-bibliografică, fac din această lucrare o lectură instructivă pentru cititor și un îndreptar util pentru cercetător.

N. BURGHELEA

Bertrand Russell: „Apelul către conștiința americană"

În sala plină pînă la refuz, la tribună ia loc un om fragil, cu trăsături ascetice și părul alb ca zăpada. Mulți dintre auditorii săi sînt tineri. Ei se străduiesc să prindă fiecare cuvînt al acestui filozof care timp de aproape un secol a fost martorul nebuniei și ingeniozității, josniciei și nobleței umane, și care le cere acum să zădărnicească amenințările împotriva culturii și civilizației umane.

Cu glas slab și tremurător, Bertrand Russell avertizează: „Există cîteva mișcări puternice și tot mai ample în favoarea preîntîmpinării războiului... Aceste mișcări nu pot deveni hotărîtoare dacă nu se produce o mare schimbare în concepția opiniei publice... Ea va trebui să-și dea seama că asasinatele în masă nu constituie cea mai importantă datorie a omului, și că singura cale spre bunăstarea generală constă în colaborare"...

De curînd, editura londoneză „Allen and Unwin" a publicat o culegere cuprinzînd cuvîntări și scrieri ale lui Russell din 1963 pînă în anul curent (citatul de mai sus este extras din această carte). În aceste pagini lordul Russell nu se mărginește să prezinte activitățile agresive ale americanilor în Vietnam. Desigur, el dezminte în mod științific afirmațiile americane după care chimicalele folosite împotriva culturilor din regiunile eliberate ale Vietnamului de sud ar fi „simple ierbicide neucigătoare" și că gazele folosite de ei sînt „netoxice".

În multe cuvîntări el a specificat de asemenea natura actelor săvîrșite de americani sau de trupele lor marionetă de la Saigon. În martie 1964, de pildă, el a declarat: „Șapte milioane de oameni au fost internați în lagăre, 160 000 uciși, 700 000 torturați, 350 000 întemnițați — ceea ce a necesitat 16 000 de lagăre". Pentru informațiile sale, el folosește în cea mai mare parte surse americane.

Sfera preocupărilor sale este însă mult mai largă. Deși avertizează în repetate rînduri asupra pericolelor escaladării războiului din Vietnam și asupra necesității ca popoarele lumii să impună dezarmarea nucleară, tema care revine în permanență în toate aceste cuvîntări și scrieri este acuzația necruțătoare adusă de Russell imperialismului american. El este acela, subliniază Russell, care poartă răspunderea nu numai pentru invazia Vietnamului, dar și pentru intervențiile săvîrșite în multe părți ale lumii, din Congo pînă în Republica Dominicană.

În „Apelul său către conștiința americană", lansat în iunie 1966, lordul Russell încearcă să arate cetățeanului american de rînd motivele reale pentru care fiii și frații lui luptă într-o țară situată la mii de km depărtare de patria lor. El citează un articol apărut în *New York Times* încă în 1950: „Indochina reprezintă o recompensă care merită un risc mare. În nord se află cositor, tungsten, mangan, cărbune, cherestea, orez, cauciuc, ceai, piper și piei exportabile. Chiar și înainte de cel de-al doilea război mondial, Indochina aducea profituri evaluate la 300 milioane dolari anual".

Apelul către conștiința americană a fost înregistrat pe bandă de magnetofon și reprodus pentru americanii din S.U.A.

În cuvîntarea cu privire la politica externă a partidului laburist britanic, rostită în octombrie 1965, la sfîrșitul căreia a rupt carnetul său de membru al partidului din care făcea parte de 51 de ani, lordul Russell nu a șovăit să condamne „sprijinul guvernului britanic pentru America, indiferent de ceea ce ar spune America".

Probabil că acest talent pentru expresia directă, dură, precum și lupta sa curajoasă, deși profund individualistă, în favoarea dreptului și împotriva forței, l-au făcut pe Bertrand Russell atît de prețuit de mulți tineri intoleranți față de conformismul și platitudinile unor oameni mult mai tineri decît Russell și mult mai apropiați de propria lor vîrstă.

Firește, culegerea apărută recent la Londra nu este opera unui singur om, și lordul Russell aduce un tribut echipei sale de tineri devotați de la Fundația pentru pace Russell, pentru toate cercetările făcute de ei și folosite în cuvîntările sale, în special în articole de ziar. În prezent, această echipă pregătește dosarele „tribunalului" în fața căruia multe acte de război împotriva Vietnamului vor fi dezvăluite pentru a fi cunoscute de întreaga lume.

John GRITTEN

reflector

FĂRĂ CONTRACANDIDAT LA PREȘEDINȚIA U.C.D.

În urma unei discuții recente între cancelarul federal Kurt Georg Kiesinger și președintele U.C.D. din Renania de Nord-Westfalia, Dufhues, a reieșit clar că, la congresul partidului creștin-democrat din luna mai, de la Braunschweig — care se va întruni pentru alegerea președintelui U.C.D. — nu va exista un contracandidat. Mai mult, Dufhues a anunțat că renunță la candidatura sa la postul de președinte al U.C.D. și că o va sprijini pe cea a cancelarului Kiesinger. La rîndul său, cancelarul a declarat că, răspunzînd solicitărilor din partid, s-a hotărît definitiv să-și depună candidatura pentru funcția de președinte al U.C.D.

Curentul în favoarea candidaturii lui Kurt Georg Kiesinger se va preciza și mai clar — susțin observatorii — după alegerile din Rheinland-Pfalz și Schleswig-Holstein și, fără îndoială, la sesiunea prezidiului U.C.D., de la sfîrșitul lunii aprilie.

Într-un interviu acordat lui „Echo der Zeit", președintele fracțiunii parlamentare U.C.D.-U.C.S., Rainer Barzel, și-a exprimat părerea că, în mai, la congresul U.C.D., ar trebui să se aleagă nu numai președintele ci și întreaga conducere a partidului. Altfel — a explicat el — ar însemna ca U.C.D. să aleagă, conform regulii obișnuite, anul acesta președintele, anul viitor un nou prezidiu, iar peste doi ani alt președinte; ceea ce — după opinia lui Barzel, ca de altfel și a lui Dufhues — ar fi mult prea complicat și, în plus, ar dăuna pregătirilor în vederea alegerilor federale.

O SĂPTĂMÎNĂ AMERICANĂ A ARTELOR ANGAJATE

„Ca artiști, avem menirea să afirmăm viața", spunea Ossie Davis, dramaturg și actor american. Declarația a constituit motto-ul unui eveniment cultural din Statele Unite — Săptămîna artelor împotriva războiului din Vietnam. La început au fost doar cîțiva inițiatori și puține proiecte. O dată inaugurate, manifestările culturale s-au multiplicat, au fost antrenați tot mai mulți oameni de cultură, a luat naștere un climat de entuziasm și efervescență creatoare. Bilanțul: șase spectacole de teatru, nouă filme, 16 concerte de muzică clasică, modernă, jazz și folk-rock, două programe de dans, mese rotunde, expoziții de artă, recitări, programe pentru copii, turnee...

A dominat tema vieții opusă puterii destructive a războiului și, în funcție de aceasta, spectacolele au celebrat frumusețea existenței omenești sau au respins cu mînie forțele violenței care încearcă s-o înăbușe. La realizarea filmului din colaje — „Pentru viață, împotriva războiului", au participat 50 de cineaști. Universitatea din New York a expus din lucrările fotografului Werner Bischof un ciclu plin de lirism închinat vieții în Vietnam pe timp de pace. Spectacolul intitulat „Un act de respect față de poporul vietnamez" a reunit actori, dansatori, poeți și scriitori care, prin arta lor, au vrut să ilustreze și, totodată, să aducă un omagiu.

„Colajele indignării" — un fotomontaj lung de aproximativ 40 de m — au exprimat dezaprobarea a peste 100 de pictori și sculptori față de agresiunea americană.

Pline de puternice accente satirice au fost spectacolele „Broadway Dissents" — o suită de piese într-un act și spectacolul de improvizație care a avut loc la Open Theatre.

TEATRU PENTRU TINERET

În Republica Federală a Germaniei se desfășoară în prezent două interesante manifestări internaționale consacrate teatrului pentru tineret: la Nürnberg are loc a IV-a Săptămînă internațională a teatrului pentru tineret, iar la München se desfășoară, concomitent, Festivalul internațional al teatrului pentru tineret.

În acest cadru, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț prezintă la 10 martie la Nürnberg și la 12 martie la München piesa „Afară-i vopsit gardu, înăuntru-i leopardu" de Alecu Popovici, în regia lui Ion Cojar.

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

În cartea sa „Moartea unui președinte", (vezi „Lumea" nr. 4, 5, 6, 7, 8, 9 și 10) William Manchester reconstituie prima ședință de cabinet după preluarea puterii de către Lyndon Johnson și evoluția relațiilor dintre noul președinte și „echipa Kennedy".

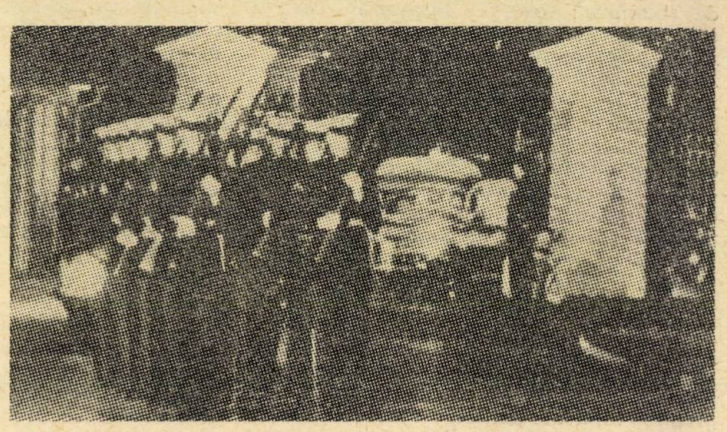

La Casa Albă, infanteria marină dă onorul

Invizibila linie de demarcație

Biroul oval era gol, dar în apartamentul vicepreședintelui nu se înregistrase niciodată pînă atunci o asemenea agitație. O linie de demarcație invizibilă despărțea în acea dimineață cele două administrații. De o parte a șirului dublu de automobile parcate se ridica vechea Casă Albă, dominată de spiritul celui mai tînăr dintre președinții pe care America i-a ales vreodată, iar de cealaltă parte se afla Executive Office Building, unde alergau încolo și încoace oameni extrem de ocupați.

Unii, printre care Johnson însuși, au trecut peste linia de demarcație. Toți erau însă conștienți de această linie. Forțele conducătoare ale puterii executive s-au scindat în două tabere. Una îi grupa pe credincioșii lui Kennedy — Schlesinger, Ted Sorensen, O'Donnell și șeful lor, Robert Kennedy. În cealaltă tabără se aflau realiștii, oameni ca McBundy, care atrăgea mereu atenția altor membri ai echipei Kennedy că „viața merge înainte". El repetă că intenționează să rămînă în postul său atîta timp cît președintele Statelor Unite va dori acest lucru și va avea nevoie de el.

Sorensen vedea cu totul altfel lucrurile. La 19,30 a apărut la Executive Office Building, la invitația președintelui, care i-a cerut sfatul în unele probleme personale. Cu glas slab, Sorensen i-a spus :

— Veți avea de-a face cu două feluri de oameni : cei care nu se vor pune de loc la dispoziția dv. și cei care vi se vor pune la dispoziție cu prea mult zel.

Era o observație foarte subtilă pe care mulți ar putea s-o resimtă foarte puternic și astăzi. În cursul zilei, cele două fronturi s-au consolidat. Cei care au reușit să-l privească pe președinte ca pe o instituție impersonală, de stat, au fost considerați de ceilalți nepăsători.

Kenneth Galbraith, care alerga pe o ploaie torențială pe West Executive Avenue, a zărit un ministru, l-a apucat de braț și i-a spus insistent :

— Trebuie neapărat să-i supraveghem pe cîțiva dintre liberalii ăștia să nu-și dea drumul la gură.

Era o opinie ciudată din partea autorului lucrării „The Liberal Hour". Unii membri ai guvernului au fost de acord cu comportarea lui, dar este neîndoielnic că ea a fost criticată de alții.

Unii dintre cei a căror serviabilitate a fost dezaprobată nici nu au observat măcar privirile pline de reproșuri care li se aruncau. Unul dintre ei a scris în jurnalul său intim că nu a auzit „nici un cuvînt de indignare", ci „numai recunoștință de ambele părți, pentru dubla mea lealitate". Se înșela.

Un alt coleg al acestui om scria dimpotrivă în jurnalul său intim : „Niciodată pînă acum nu i-am văzut pofta de putere atît de nedisimulată, de nudă".

În primăvara următoare, Schlesinger avea să spună :

— Trebuie să judecăm cu înțelegere. Administrația ar fi fost paralizată dacă toți s-ar fi purtat ca mine și ca O'Donnell.

Chiar în acel moment, el scria : „...Unora le vine foarte greu să-și manifeste sentimentele. Bundy are un autocontrol de fier. Nu cred că asta înseamnă că oameni ca el simt mai puțin decît noi ceilalți". Avea dreptate. Bundy plînsese și el în timpul nopții.

Schlesinger, Galbraith și Bundy proveneau cu toții din corpul didactic al Universității Harvard. O'Donnell nu s-a prezentat de loc în cursul zilei în apartamentul vicepreședintelui. O'Brien, în schimb, s-a dus acolo pentru a discuta despre o acțiune în curs a Congresului. Sargent Shriver, cumnatul președintelui Kennedy, a făcut și el parte dintre realiști și a depus mari eforturi pentru ca schimbarea de guvern să se desfășoare fără frictiuni. Cînd, încercînd să împace cele două grupuri ostile, a intrat — cum a spus el — „sub focul intens al bateriilor" a fost cu desăvîrșire uluit.

Fidelii, mînați de furtuna sentimentelor lor, erau hotăriți să manifeste respectul cuvenit președintelui asasinat. Realiștii îndeplineau un rol important și anevoios, iar istoria le va da probabil nota cea mai bună, întrucît au făcut un mare serviciu țării.

Nenumărate fațete ale noului președinte

America privea fascinată spre catafalc și nu bănuia nimic despre conflictul din cadrul guvernului. Oamenilor obișnuiți le era aproape cu neputință să meargă cu gîndurile mai departe decît de la asasinatul comis în ajun pînă la ceremonia înhumării, care se pregătea. Hugh Sidey a încercat zadarnic să convingă revista Time să păstreze portretul noului șef al statului pentru un număr ulterior, întrucît „acum nimeni nu se interesează de Johnson". Dar acest lucru era foarte aproape de adevăr.

Care era starea de spirit a lui Johnson în această primă zi dedicată în întregime noii sale funcții ? Niciodată încă nu fusese atît de vizibil caracterul multilateral al acestui om. Niciodată încă nu existaseră atît de mulți Lyndoni Johnsoni. Secretarul său, George Reedy, l-a văzut pe Johnson cel clarvăzător :

— Pretutindeni domnea haosul, a spus ulterior Reedy, numai președintele știa ce face.

Kenneth Galbraith l-a întîlnit pe Lyndon, omul progresist :

— Voi apăra din toate puterile drepturile cetățenești, i-a spus Johnson, nu pentru că Kennedy era în favoarea lor, ci pentru că eu sînt în favoarea lor. Gîndiți-vă că eu reprezint o politică liberală, întrucît sînt unul dintre democrații lui Roosevelt.

Președintele a făcut uz de marele său talent de a scoate în evidență, după necesități, una sau alta dintre laturile caracterului său pentru a oferi fiecărui vizitator un sentiment liniștitor. Întrucît vizitatorii veneau pe rînd, a reușit s-o facă aproape în toate cazurile. Adepții intransigenți ai lui Kennedy au căpătat o anumită neîncredere în colegii care se grăbiseră, plini de zel, să se prezinte în camera 274 din Executive Office Building, dar aceștia au văzut un Lyndon Johnson atît de modest și de copleșit de propria sa durere, încît pînă și Theodore Sorensen și Arthur Schlesinger au fost impresionați. Ambasadorului britanic, sir David Ormsby-Gore, Lyndon i-a spus zdrobit :

— Dacă familia mea ar trebui să voteze ca eu să rămîn sau nu în funcție, ar exista imediat trei voturi, și poate chiar patru, pentru retragerea mea imediată.

Apoi Lyndon cel îndoliat a dispărut și a apărut un altul care l-a sfătuit cu abilitate pe Larry O'Brien în legătură cu amănuntele tehnice ale unei proceduri parlamentare.

Este cu neputință să împaci între ele rolurile diferite pe care le-a jucat președinteie. Fapt este că el a jucat fiecare dintre aceste roluri cu măiestrie și, ca actor, merită numai aplauze. Care era adevăratul Johnson ? Asta trebuie să lăsăm în seama viitorilor săi biografi să hotărască.

Toată lumea a fost nevoită să recunoască puterea sa de muncă. I-a chemat la telefon în mai multe rînduri pe John și Nellie Connally, la spitalul Parkland. A purtat înverșunate controverse verbale cu Nicholas Katzenbach în legătură cu comisia pentru anchetarea atentatului. L-a făcut pe Edgar Hoover să-i simtă mîna de fier, pînă cînd l-a determinat să trimită o mulțime de agenți la Love Field. A ordonat doliu național timp de 30 de zile, l-a primit pe Arthur Goldberg, și a găsit timp pentru a se fotografia cu Dean Rusk, McGeorge Bundy, Robert McNamara și Dwight Eisenhower, pentru ca aceste fotografii să fie predate la ora 17,30 televiziunii („Primele fotografii ale lui L.B.J. la lucru, ca președinte").

După convorbirea sa cu Robert Kennedy, a urmat o întrerupere agreabilă : domnii din conducerea Congresului s-au adunat în Executive Office Building pentru a-l asigura de sprijinul lor. Apoi, președintele și soția sa i-au condus pe liderii Congresului prin fața membrilor guvernului care așteptau în camera din est. Cînd a trecut prin fața catafalcului, Johnson l-a zărit pe Dwight Eisenhower, pe care l-a invitat imediat pentru o convorbire de 20 de minute. Se pare că a fost cea mai lungă întrevedere a lui Johnson din acea zi. A durat nu douăzeci de minute, ci două ore. Eisenhower, cel de-al 34-lea președinte, a avut impresia că cel de-al 36-lea președinte nu este prea sigur de sine :

— Îl cunoșteam de mult. Era, ca de obicei, nervos. Se vedea acest lucru după felul în care mergea de colo-colo și vorbea la telefon cu tot felul de oameni. Era destul să menționez pe cineva în cursul discuției, pentru ca să smulgă imediat receptorul din furcă și să ceară legătura cu persoana respectivă. Mi-a cerut sfatul în multe probleme, inclusiv în problema reducerii impozitelor. I-am spus că trebuie să facă cunoscut ce intenții are în privința fondurilor bugetare. Am discutat și unele probleme de politică externă. După cîte am putut observa în acel moment, Lyndon Johnson nu intenționa decît să se informeze și să continue politica de pînă atunci. Nu a propus nici schimbări și nici înnoiri. Voia să vorbească des-

pre Laos, Cuba și altele. În orice caz, părea mai puțin la curent cu politica externă decît cu cea internă.

În timpul acestei discuții prelungite, McBundy a intrat tiptil și a pus pe masă demisia lui Schlesinger. Johnson a cerut pe un ton sever :

— Spuneți-i s-o retragă. Nu vreau să văd asemenea cereri. Și comunicați-le tuturor că vorbesc foarte serios în această privință.

Eisenhower i-a atras atenția lui Johnson că face o greșeală. După cîte își amintește, i-a spus textual :

— Primiți-le pe toate. Trebuie să fiți independent. Trebuie să vă impuneți. Ar trebui să primiți cererile imediat, iar în următoarele trei-patru zile să hotărîți pe care dintre ele le aprobați.

Johnson l-a privit nemulțumit. După înmormîntare, și-a ales cu abilitate colaboratorii și i-a determinat și pe acei consilieri, care ar fi dorit să rămînă, să-și părăsească posturile. În această zi de 23 noiembrie, însă, a reacționat plin de indignare la orice aluzie în sensul unei schimbări și i se părea că oricine părăsește Administrația comite o trădare.

În cursul ședinței de cabinet de după-amiază, Dean Rusk i-a atras atenția asupra tradiției ca toți miniștrii să-și prezinte demisia de îndată ce un nou președinte își preia funcția. Johnson a clătinat cu încăpățînare din cap. El a declarat că-i consideră pe toți ca fiind proprii lui consilieri și că dorește să rămînă cu toții. La aceasta, Rusk a replicat că nu trebuie să se procedeze altfel decît de obicei. Un viitor șef de stat poate prefera ca unii dintre miniștri să fie înlocuiți. Johnson continua să se împotrivească. S-au mai prezentat demisii, dar a refuzat să ia cunoștință de ele. Întîlnindu-se cu Sorensen, acesta i-a amintit de demisia sa. Președintele i-a răspuns cu bruschețe :

— Știu, am primit cererea dv., și a schimbat imediat subiectul.

După convorbirea cu Eisenhower, președintele și noua primă doamnă au asistat la un recviem pentru Kennedy la biserica St. John, din partea de nord a pieței Lafayette. Trecuseră 24 de ore de la atentat. Schlesinger aranjase un prînz care a fost cunoscut ulterior sub denumirea de „prînzul de la Harvard". S-au întîlnit cu toții într-o sală separată de la etajul restaurantului „Occidental".

După acest prînz, Galbraith nota în jurnalul său : „Arthur era destul de prost dispus. Era foarte impresionat de situația de moment și a discutat pe larg despre posibilitatea de a plasa în fruntea listei electorale pentru 1964 pe Robert Kennedy și Hubert Humphrey. Este desigur o himeră, în afară de cazul în care Johnson ar comite greșeli inimaginabile — și nici măcar atunci nu s-ar putea".

În schimb, Schlesinger făcea următoarea apreciere despre invitatul său : „Ken, ca și Mac, este un realist. L-ar fi preferat în orice condiții pe Kennedy. Este însă dispus să se împace cu situația de fapt și să tragă maximum de foloase. În schimb, eu sînt la fel de sentimental ca și Kenny și Bobby. Cu sufletul, nu sînt alături".

Epilogul acestui prînz a fost la fel de caracteristic. Schlesinger a participat la o întîlnire a colaboratorilor președintelui, la care Bundy i-a implorat pe toți cei de față să rămînă la posturile lor. Între timp, Galbraith s-a întîlnit pe West Executive Avenue cu noul președinte.

— Te-am căutat, i-a spus Johnson. (Galbraith avea îndoieli în această privință.) Aș dori să-ți vorbesc, vino sus.

Johnson l-a rugat să elaboreze un discurs pe care dorea să-l țină într-o ședință comună a celor două camere ale Congresului. Galbraith, care redactase în acea dimineață un necrolog al lui Kennedy pentru Washington Post, era bucuros să poată lucra din nou la mașina de scris. În afară de aceasta, se simțea grozav de măgulit. De fapt nu avea de ce să fie, căci președintele adresase aceeași rugăminte la o jumătate de duzină de oameni. Toți cei care știau să scrie și erau informați au fost antrenați la această muncă.

Prima ședință de cabinet

Johnson era nerăbdător să se adreseze Congresului. E un lucru ușor de înțeles. Poporul american era serios zdruncinat. Cu cît avea să audă mai repede vocea noului său conducător rostind un discurs plin de conținut, cu atît mai bine. Totuși, Johnson aștepta, tatona. La 23 noiembrie, ora 14,30, i s-a oferit prilejul pentru a sonda atmosfera. Era ora la care urma să aibă loc o ședință de cabinet. În dreptul fiecărui scaun, de jur-împrejurul mesei lungi, fuseseră pregătite bloc-notesuri groase și creioane bine ascuțite ; fotoliul vicepreședintelui fusese tras în locul celui al președintelui. Dintre cei prezenți urma să facă parte noul șef al familiei Kennedy : ministrul justiției, Robert F. Kennedy.

— Domnilor — președintele Statelor Unite, a anunțat Dean Rusk. Toți s-au ridicat în picioare.

Ședința n-a fost un triumf. Miniștrii continuau să fie foarte deprimați. Johnson n-avea pe nimeni care să-l susțină. Bundy îi pregătise un punctaj pentru „ceea ce ar fi putut spune" și toți erau nerăbdători să se facă ceva pentru liniștirea opiniei publice. Dar catastrofa era încă prea recentă. Nu puteau să uite că trupul neînsuflețit al omului care îi numise zăcea în sicriu, în altă aripă a aceleiași clădiri.

Un necunoscut și-ar fi putut impune, eventual, personalitatea. Lyndon însă, cum continuau ei să-l mai numească în gînd, era handicapat de faptul că silueta lui le era prea familiară, și asistase la reuniunile precedente într-o calitate subordonată, iar acum prezida cu extrem de multă modestie.

Johnson a deschis ședința, a cerut miniștrilor să-l ajute în acele momente grele și a încheiat printr-un apel pe care mai mulți dintre ei îl cunoșteau deja pe dinafară : i-a asigurat că are mai multă nevoie de ei decît avea președintele Kennedy.

Participarea ministrului justiției la această ședință de 25 minute trebuie analizată în mod serios, căci neînțelegerile dintre Johnson și el pot fi denaturate ușor de spiritele partizane. Amîndoi erau supuși unor presiuni teribile. Nu trebuie uitat că prezența lui Robert Kennedy îi punea noului șef de stat o problemă fără precedent în istoria succesiunii prezidențiale. Avea în fața lui un ministru care semăna pînă în cele mai mici amănunte cu președintele asasinat, avea aceeași voce, același mod de a gîndi, părea a fi un alter ego al acestuia și uneori — după cum știau toți cei de față — exercitase puterea în numele fratelui său.

Ministrul justiției era preocupat de apropiatele funerarii. Chiar și prezența lui în sala de consiliu se datora unei întîmplări. După serviciul religios începuse să verifice dacă mobilele și obiectele aparținînd fratelui său au fost ridicate din toate încăperile. Observase că sergentul major Joe Giordano a uitat fotoliul lui Kennedy în sala de consiliu și la începutul după-amiezii a intrat din nou în această sală pentru a vedea dacă a fost în cele din urmă scos. Consiliul de miniștri începuse deja. Zărindu-l pe Robert Kennedy, Bundy l-a convins să participe și el.

Cu 11 zile mai tîrziu, Bundy scria : „Bobby întîrziase și n-ar fi participat probabil la ședință dacă nu i-aș fi spus eu că trebuie s-o facă ; a pus o condiție și anume să nu se facă fotografii — ceea ce, după cum știm astăzi, trebuie să fi fost la fel de neplăcut pentru președinte ca interdicția de a fuma pentru un fumător pasionat — dar a acceptat în interesul armoniei generale". Pe moment însă, în după-amiaza respectivă, versiunea lui Bundy a fost mai puțin nuanțată. El a mărturisit unuia dintre colegii săi că „își face griji din cauza lui Bobby", că „Bobby refuză să privească realitatea în față" și că „l-a tîrît pur și simplu pe Bobby în sala de consiliu".

Robert Kennedy nu-și amintește decît că trecea pe acolo și că Bundy i-a spus că e foarte important să intre. „Atunci am intrat".

Apariția lui a provocat o reacție teatrală. Mai mulți miniștri au sărit de pe scaune ; unul i-a luat mîna, altul l-a bătut pe umăr. Alții însă, printre care și Johnson, au rămas nemișcați pe locurile lor. Ministrul justiției s-a așezat cu figura întunecată, cu ochii pe jumătate închiși. Pentru un om în situația lui și tăcerea poate fi plină de înțeles. Cu o jumătate de oră mai devreme, un post de televiziune spusese deschis că s-ar putea ca Bobby Kennedy să demisioneze. În milioane de birouri și locuințe se discuta despre viitorul lui imediat. Atitudinea lui rezervată fusese observată de toți cei aflați în jurul mesei și probabil în primul rînd de președintele Johnson.

Cînd președintele și-a terminat alocuțiunea, au luat cuvîntul două persoane : ambasadorul S.U.A. la O.N.U., Adlai Stevenson, și Dean Rusk. Amîndoi erau însuflețiți de aceeași intenție : țineau să se știe că înțeleg să rămînă credincioși noului guvern. Stevenson a fost ciudat de stîngaci. Deși era, fără îndoială, cel mai experimentat și cel mai elocvent orator din echipa guvernamentală, scrisese un fel de mărturie formată din cinci paragrafe pe care a citit-o cuvînt cu cuvînt. După ce a amintit că-i acordase lui John Kennedy încă de la prima ședință de cabinet sprijinul său necondiționat și că repetă acest angajament întrucît „nu poate să existe nici un moment de pauză în treburile statului", i-a declarat lui Johnson :

— În această oră critică, încrederea noastră în conducerea dv. este totală.

Rusk l-a copleșit de asemenea pe Johnson cu laude.

După o discuție Rusk-Johnson cu privire la scrisorile de demisie, președintele le-a cerut să-i supună note asupra diferitelor servicii guvernamentale, înainte de luni. Apoi, ședința a fost ridicată. Nimic nu fusese stabilit și le era într-adevăr imposibil să plece satisfăcuți. Johnson însuși, care fusese încîntat de atitudinea lui Rusk și a lui Stevenson, părea dezamăgit ; reflecțiile pe care le-a făcut mai tîrziu în cursul zilei arată că el sperase mai mult. Bundy a avut impresia că fusese „o mică reuniune nereușită". Ministrul muncii, Willard Wirtz, a considerat-o „oribilă" și „aproape mecanică" ; un alt ministru a hotărît să-i vorbească direct președintelui ; Cliff Carter, un atașat al lui Johnson, l-a condus în biroul vicepreședinției, unde ministrul l-a sfătuit cu tărie pe președinte să se adreseze în primul rînd poporului și abia după aceea Congresului. Vizitatorul a fost uluit constatînd că stilul lui Johnson se schimbase totalmente în răstimpul celor cîteva minute care trecuseră de la ședință. Era încă una din schimbările sale surpriză ; în sala consiliului el se arătase nehotărît, dar acum, după cum a notat ministrul în jurnalul său, „sentimentul de frustrare părea uitat, iar președintele arăta destins... puterea, încrederea în sine, siguranța șefului majorității Lyndon Johnson erau din nou vizibile".

Acestui vizitator distins, noul președinte i-a vorbit în mod sincer despre încordarea existentă între el însuși și ministrul justiției :

— Jackie a fost extraordinară. Mi-a spus că se va muta cît mai curînd posibil, dar eu i-am răspuns : „Draga mea, vei rămîne cît vei dori. Am o casă confortabilă și nu sînt grăbit. Dumneata trăiești o tragedie și ai multe probleme".

El a adăugat că „adevăratele sale probleme" proveneau de la Robert Kennedy. Era convins că sosirea tardivă a lui Kennedy la reuniune fusese intenționată și afirma că Bobby, hotărît să-l umilească, mărturisise unui „atașat" : „Nu vom intra înainte ca președintele să se fi așezat" (Robert Kennedy neagă acest lucru). Cînd i-au fost aduse la cunoștință aceste cuvinte ale președintelui, fața lui Kennedy a exprimat la început stupefacție, apoi a surîs.

A început mutatul fotoliilor...

„Aș vrea să ocup biroul oval"

Acuzația era nejustă, dar ea era poate o consecință inevitabilă a relațiilor dintre Johnson și John Kennedy sau, mai precis, a relațiilor stabilite între unii din consilierii lor. De la Convenția din 1960 de la Los Angeles, relațiile dintre cele două personaje principale ale Statelor Unite fuseseră tot timpul handicapate de neînțelegeri care puteau fi atribuite în general unuia sau altuia dintre „șefii de cabinet". Ast-

fel, vicepreşedintele fusese convins că ministrul justiţiei nu i-a iertat niciodată faptul că l-a criticat pe tatăl său, Joseph P. Kennedy, la Los Angeles. Or, printr-o ironie a soartei, Robert Kennedy ignora total aceste critici. Anturajul lui Johnson era convins că Bobby nu-l iubea pe noul preşedinte. Colaboratorii lui Robert Kennedy căutau să-i liniştească de bine de rău pe colaboratorii lui Johnson, dar în zadar, şi în timp ce guvernul Johnson îşi lua de-abia elanul, presa îşi şi punea întrebări cu privire la „conflictul" dintre cei doi oameni. Este cert că ei erau foarte diferiţi. Lucrul fusese la fel de adevărat şi în ce-i priveşte pe John Kennedy şi Lyndon Johnson. Nici atunci însă nu avusese loc vreo ceartă, după cum nu avea loc nici acum.

Indiferent de cauza încordării, existenţa ei era indiscutabilă. Consecinţele întîrzierii lui Robert Kennedy, i-a spus Johnson vizitatorului său, fuseseră deosebit de jenante; sosind exact la mijlocul cuvîntării preşedintelui, ministrul justiţiei distrusese efectul declaraţiilor sale.

Este clar că Johnson îl considera pe fratele preşedintelui defunct drept un obstacol important. El a fost de acord cu vizitatorul său că trebuia să se adreseze cît mai curînd Congresului, înaintea intrării în vacanţă. Totuşi, Johnson se temea că, vorbind mai devreme decît fusese prevăzut, „va contraria familia Kennedy". După ce l-a sfătuit din nou să se adreseze cît mai curînd parlamentului, vizitatorul a plecat. În anticameră aştepta Sargent Shriver. Shriver era singurul membru al familiei Kennedy care se simţise apropiat de Johnson şi dorea să-i ureze succes.

— Pot face ceva pentru dv.? a întrebat Shriver.

I s-a răspuns că existau două probleme nerezolvate: ocuparea biroului oval şi alegerea momentului pentru discursul în faţa Congresului. (În acel moment, Johnson era prea puţin preocupat de necesitatea de a se adresa ţării: el se gîndea în primul rînd la Congres, nu la poporul american. Era însă evident că un discurs televizat din Capitoliu avea să aibă un auditoriu foarte numeros.) Johnson a afirmat că Rusk şi Bundy, între aiţii, erau de părere că trebuie să-i primească pe vizitatori în aripa vestică a Casei Albe şi a subliniat importanţa simbolică a preşedinţiei. În plus, a adăugat el, în felul acesta ar fi fost mult mai aproape de centrele de comunicaţii vitale instalate acolo. În sfîrşit, Rusk şi Bill Moyers insistaseră asupra importanţei unei sesiuni comune a celor două Camere ale Congresului în cursul zilei de marţi. Cel mai stăruitor în această privinţă era secretarul de stat.

Preşedintele nu se grăbea de loc să o îndepărteze pe doamna Kennedy. Dimpotrivă, el era dispus să locuiască în continuare în casa sa, The Elms. Ceea ce dorea era să ocupe biroul şefului statului, în aripa de vest, nu pompa Casei Albe.

Shriver se afla într-o situaţie delicată. El nu era de loc la curent cu ceea ce se întîmplase mai înainte şi, deşi în general era prompt în luarea unei hotărîri, nu ştiu ce să răspundă în privinţa biroului oval. După părerea lui Bundy, pe care preşedintele l-a citat în această discuţie, „biroul era al preşedintelui, în timp ce familia Kennedy îl considera ca fiind biroul lui Jack". Shriver, care servise în marină, era oarecum de părerea lui Bundy: „Postul de comandă nu rămîne descoperit pentru că a căzut comandantul". Pe de altă parte, „instalarea în acest birou ar fi putut să apară ca o manifestare de grabă nepotrivită în timp ce corpul lui Jack se afla încă la Casa Albă".

Această ezitare din partea acelui membru al familiei Kennedy care îi arătase cea mai mare simpatie pare să fi rezolvat problema pentru Johnson. În tot cursul zilei, el nu a mai vorbit despre acest subiect.

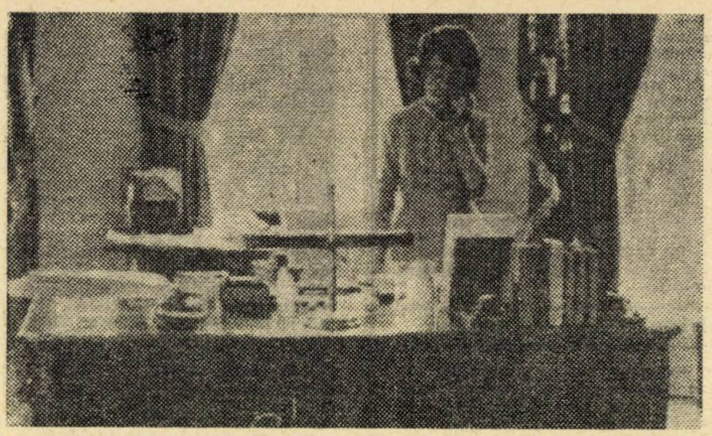

„Salonul oval" e pregătit pentru preşedintele Johnson

„Voi vorbi miercuri"

Rămînea alegerea momentului pentru discurs. Din nou, Johnson a vorbit despre presiunile la care era supus de „majoritatea guvernului". Pentru cineva obişnuit cu atacurile frontale ale lui Kennedy, acest mod de a vorbi pe ocolite era derutant. Kennedy îşi preceda ordinele de cuvintele: „După părerea mea". Dacă cineva nu era de acord, discuta cu el. Johnson se prezenta drept executant al ideilor altora. Dacă aceste idei aveau să se dovedească rele, nu el era vinovat; nu făcuse decît să le propună. Tatonările sale prudente („Bundy spune", „Rusk spune", „McNamara spune") îl eliberau de orice răspundere. El i-a declarat lui Shriver că, asupra acestui subiect, părerile erau unanime. Toată lumea îl îndemna să se prezinte la Capitoliu „imediat ce va fi posibil" şi îi afirma că „era important să se arate că guvernul Johnson lua în mîini frînele guvernării".

Shriver a fost de acord, dar pentru motive mai personale. „În Asia, în Africa şi în America de Sud, îşi spuse el, s-ar putea crede că inspiratorii atentatului împotriva lui Kennedy ar dori să controleze preşedinţia". Era important ca această presupunere să fie înlăturată. Cînd Johnson şi Moyers au declarat amîndoi că ar prefera un discurs în cursul zilei de marţi, Shriver a răspuns:

— Voi vorbi cu Bobby.

Fără ca Shriver să ştie, aceeaşi misiune fusese încredinţată lui Bundy care dăduse greş. Robert Kennedy îi răspunsese cu bruschete:

— Nu-mi place ideea. Cred că ar trebui să se aştepte cel puţin o zi după funeralii.

Bundy îi spusese lui Kennedy că „ei" (se adaptase repede ambiguităţii lui Johnson) doreau ca acest lucru să aibă loc marţi. Ministrul justiţiei i-a replicat:

— Ei bine, atunci de ce vii să-mi mai vorbeşti despre asta? Nu mă întrebaţi pe mine ce aveţi voi de gînd să faceţi. Oricum o veţi face. Aşa că, n-aveţi decît.

Dacă Johnson îşi închipuia că o rudă a lui Kennedy ar fi un emisar mai nimerit se înşela. Robert Kennedy exasperat că preşedintele nu comunica direct cu el, ascultă propunerea şi apoi îi replică lui Shriver:

— De ce te-a trimis? Acum te hărţuieşte şi pe tine. Ştie prea bine că aş dori să aştepte pînă miercuri.

Shriver plecă, şi fu introdus apoi de Moyers la Johnson căruia îi relată în mod discret că „Bobby preferă să mai aşteptaţi o zi, afară de cazul că ar exista motive imperioase să vorbiţi mai devreme". De îndată Johnson ridică receptorul şi începu să apese pe butoane.

— Voi vorbi miercuri, declară el.

Shriver raportă de îndată această hotărîre cumnatului său; rămînea doar ca ştirea să fie anunţată oficial de serviciile de presă ale lui Pierre Salinger. Puţin înainte de ora 18,30, s-a anunţat pe calea undelor că Johnson se va adresa Congresului miercuri, 27 noiembrie, la ora 12,30. Nici un comentator nu a lăsat să se înţeleagă că preşedintele era prea grăbit sau prea puţin grăbit şi mai nimeni n-a fost la curent cu disputa care a precedat luarea acestei hotăriri.

Viitorul „echipei Kennedy"

Este de înţeles că Johnson l-a făcut răspunzător pe Robert Kennedy de o bună parte din sentimentele sale de frustrare. Era însă un lucru nedrept. Dacă se examinează deplasările lui Kennedy din acea zi, se poate vedea că el şi-a folosit aproape tot timpul pentru pregătirea funeraliilor. Era imposibil să se rezolve situaţia spre satisfacţia tuturor; repunerea în mişcare a guvernului se împăca greu cu durerea familiei Kennedy, Johnson încerca să pună pe picioare un nou guvern, dar toţi cei care puteau să-l ajute în această privinţă, chiar colaboratorii săi din Texas sau de la Washington, care se aflau alături de el de 30 de ani, se zbăteau într-un vîrtej emoţional monstruos cum nici unul dintre ei nu cunoscuse vreodată.

Înainte de a se întoarce la The Elms, Johnson a stat de vorbă cu Ted Sorensen. Convorbirea, care s-a prelungit, a avut toate trăsăturile tipice ale unui conflict. Johnson şi Sorensen ar fi fost despărţiţi de un zid invizibil şi fără existenţa lui Robert Kennedy. Este adevărat că Ted a rămas în continuare decis să se retragă pe tăcute din funcţia sa dar, totodată, îşi lua în serios obligaţiile şi se străduia să fie de folos.

El întocmise în prealabil pentru Johnson o listă a problemelor celor mai importante. A fost discutat fiecare punct în parte, în timp ce Moyers lua note. După cum a declarat Ted Sorensen însuşi, el a vorbit „dur şi deschis" cu Johnson. Discuţia nu a fost însă inamicală.

Cererea sa de demisie nu a fost luată în considerare de Johnson. În loc să discute despre această cerere, John-

Art Buchwald

„Domnul procuror districtual"

Drama televizată din New Orleans, intitulată „Domnul procuror districtual", este prezentată seară de seară în toate programele. Procurorul districtual din New Orleans, Jim Garrison, continuă să ţină conferinţe de presă în care anunţă că a rezolvat misterul asasinării lui Kennedy. Întrucît Garrison nu a prezentat nici o dovadă sau informaţie în sprijinul afirmaţiilor făcute în conferinţele sale de presă, numeroşi procurori districtuali, avizi şi ei de publicitate, şi-au manifestat indignarea faţă de spaţiul pe care îl obţine Garrison la televiziune.

Am fost chemat la telefon de procurorul districtual din Total Swamp (Louisiana), care mi-a declarat că deţine informaţii uluitoare cu privire la „o altă crimă a secolului". Am luat imediat avionul şi m-am dus să stau de vorbă cu el.

— În ce constă informaţia dv. uluitoare? l-am întrebat eu.

— Nu o pot destăinui pentru moment, dar sînt sigur că toată lumea va fi deosebit de surprinsă cînd o voi face.

— Îmi puteţi spune măcar despre ce fel de crimă este vorba?

— Aş prefera să nu dau această indicaţie înainte de a proceda la arestări. Dacă aş vorbi despre acest lucru, persoanele implicate ar putea s-o şteargă.

— Îmi puteţi da măcar un indiciu?

— Singurul lucru pe care vi-l pot spune este că am un martor care la momentul oportun va da la iveală toate detaliile.

— Şi unde se află acest martor?

— A murit. Judecătorul anchetator a declarat că a murit de moarte naturală, dar eu susţin că a fost vorba de o sinucidere.

son i-a cerut lui Sorensen părerea despre ceilalți colaboratori ai Casei Albe, ascultîndu-i relatarea cu o figură inexpresivă. (Ted nu bănuia că Johnson luase de la alții informații despre el : „Se poate colabora bine cu Sorensen ?“ Răspunsurile au fost diferite.)

Imediat după începerea convorbirii, noul șef de stat a întrebat :

— Ce părere aveți despre posibilitatea ca la Dallas să fi fost mîna unei autorități străine ?

Ted i-a răspuns cu altă întrebare :

— Aveți vreun indiciu în acest sens ?

Răspunsul a fost că nu se știe nimic precis. Johnson nu a putut decît să-i arate un raport al F.B.I.-ului prea nebulos pentru a fi luat în serios. Nu erau menționate nume și nu erau prezentate fapte.

— Nesemnificativ, a spus Sorensen, înapoind documentul.

Președintele tăcea. Apoi, el a întrebat dacă Sorensen considera necesară întărirea măsurilor de securitate în vederea protejării sale în timpul funeraliilor. Ted a clătinat din cap : nu.

Mai devreme sau mai tîrziu — și după cum s-a văzut, destul de devreme — relațiile dintre noul președinte și consilierul special trebuiau să se înrăutățească. După cum a povestit Sorensen scurt timp după ora 15 unui membru al cabinetului, el luptase timp de peste zece ani pentru cariera lui John Kennedy, iar acum lupta era pierdută — atît de irevocabil pierdută ca și cum el însuși ar fi fost victima atentatului.

John Kennedy îl alesese deoarece ei se potriveau admirabil din punct de vedere al caracterului. Ted și Lyndon Johnson nu aveau însă nimic comun unul cu celălalt. Îi despărțeau lumi întregi atît în ce privește stilul de viață.

În aceste zile, președintele părea convins că va putea prelua fără schimbări echipa Kennedy. Se înșela. Cînd și-a recîștigat siguranța de sine, Johnson și-a dat seama că este necesar să-și alcătuiască o echipă proprie. Mai tîrziu — îndeosebi după ce fusese confirmat în funcția sa ca urmare a alegerilor din 1964 — Johnson părea a fi uitat că depusese cîndva eforturi pentru a cîștiga colaborarea consilierilor lui Kennedy. Ajungea ca cineva să amintească doar numele unuia dintre acești consilieri, pentru ca să se enerveze. Pînă într-un an a început să aibă repulsie față de tot ceea ce amintea de Kennedy — fiecare agent al serviciului secret sau șofer al Casei Albe care mai purta insigna „PT-109“ *) putea să provoace furia președintelui.

Joseph Kennedy n-a putut zbura la Washington

Este greu să citești gîndurile unui bolnav. Cu toate acestea, toți oamenii din preajma lui Joseph P. Kennedy **) și-au dat seama că el simțise ceva. Ted Kennedy l-a asigurat că s-a întors în Massachusetts pentru a ține un discurs. Acum, plecase însă cu Eunice la slujba religioasă de la ora 8. Televizorul nu funcționa. Nerăbdător, Joseph Kennedy făcea semne nepoatei sale Ann Gargan, care și-a dat seama că el a observat lipsa ziarelor de dimineață.

Ea i-a spus puțin convingător, că Frank, șoferul familiei, nu a avut timp să le aducă. Joseph Kennedy i-a aruncat o privire ascuțită. S-a uitat apoi prin fereastra sufrageriei și a văzut-o pe soția sa îmbrăcată în negru, cu fața acoperită de un văl negru. Joseph Kennedy a făcut o mișcare bruscă, stranie, care trăda — cum a afirmat Ann mai tîrziu — prima sa bănuială despre o catastrofă.

Adevărul nu-i mai putea fi ascuns multă vreme. Dîndu-și seama de acest lucru, după micul dejun, Ted a rugat-o pe Eunice să-l însoțească în dormitor la tatăl său.

Între timp, agitația lui Joseph Kennedy atinsese punctul culminant. Culcat din nou în pat, el se răsucea neliniștit, ațintindu-și privirile spre ecranul televizorului închis. Din precauție a fost adus medicul său, dr. Russell Boles, din Boston, care aștepta în apropiere, în holul de jos, gata să intervină.

Ted și Eunice au intrat și s-au așezat lîngă pat. Joseph a arătat enervat spre televizor. Ted și-a aruncat privirile într-acolo, declarînd cu ocolișuri că au fost plecați cu toții pentru a asista la slujba religioasă.

*) Semnul vedetei rapide al cărei comandant a fost, în 1943, John F. Kennedy.

**) Joseph P. Kennedy, născut în 1888 la Boston, tatăl președintelui decedat. Din 1961 era paralizat în urma unei congestii cerebrale, suferea de afazie. Din cauza stării sănătății sale, la început nu i se spusese nimic despre atentat.

— S-a produs un accident grav, a început Ted. Președintele a fost rănit foarte grav.

Joseph Kennedy a ridicat capul brusc. Se uita fix la fiul său, urmărindu-i cuvintele.

— Am să-ți spun adevărul, a continuat Ted — a murit.

Joseph Kennedy își iubea mult copiii. Ted și Eunice au încercat să-l consoleze, dar nici ei nu puteau să-și înăbușe durerea. După cîtva timp, Joseph și-a recîștigat calmul și a cerut amănunte. Plîngea, iar dr. Boles a avertizat-o pe Ann că pacientul are nevoie neapărat de liniște. Nu s-a putut realiza însă acest lucru. Joseph Kennedy insista să afle amănunte. Ann a adus ziarele „Boston Globe“ și „Boston Record American“ ; unchiul ei a văzut fotografiile din Dallas și s-a prăbușit.

Medicul i-a administrat un calmant, care a avut tot atît de puțin efect ca injecția pe care o făcuse dr. Walsh doamnei Kennedy la spitalul Bethesda. Ted a vorbit la telefon cu fratele său, Bobby, care i-a spus să rămînă acasă pînă ce părinții își vor mai reveni în urma șocului.

Deoarece unchiul ei știa deja despre atentat, Ann credea că se poate deschide televizorul. Un tehnician din Hyannis a legat din nou firele pe care Ted le tăiase cu o seară înainte. Tatăl președintelui a văzut sicriul fiului său, a urmărit schimbarea gărzilor de onoare și a început din nou să plîngă, iar în următoarele două ore — ba chiar în următoarele două zile și jumătate — a fost cît se poate de zdruncinat. Joseph Kennedy cerea informații și totodată nu voia să creadă că sînt adevărate. Ascultînd de dispozițiile sale, Ann și sora Rita Dallas deschideau și închideau aparatul, iar îl deschideau și îl închideau.

Criza a intervenit mai tîrziu, în cursul după-amiezii. Pe alocuri circula zvonul că tatăl președintelui a murit de un atac de cord. Senatorul Kennedy reflecta dacă n-ar fi necesar să se dezmintă știrea în cadrul unei conferințe de presă, dar mai tîrziu a ajuns la concluzia că lucrul cel mai bun este să nu se spună nimic.

La un moment dat lui Joseph Kennedy i-a venit ideea că trebuie să plece imediat la Washington. Cînd Ann a intrat în dormitorul lui, l-a văzut cum încerca să se îmbrace și să ajungă la căruciorul său. A fost imposibil să fie convins să renunțe la acest plan. Ann l-a ajutat să se îmbrace și l-a împins cu căruciorul spre automobil. Propusese timid o scurtă plimbare, dar totul a fost în zadar. Joseph a protestat energic, cerînd să fie transportat direct la aeroport.

Dacă ar fi fost pregătit un avion corespunzător, tatăl președintelui ar fi apărut fără îndoială două ore mai tîrziu la Casa Albă. A fost dorința sa fermă și nici Ann nu a reușit să-l convingă să renunțe. De la congestia sa cerebrală, însă, Joseph nu mai putea zbura decît cu avionul „Caroline“, care nu era prezent. Cei doi au stat tăcuți în automobil urmărind avioanele care își luau zborul pînă ce el i-a făcut semn că vrea să se întoarcă acasă.

Daruri de rămas bun

La Washington, d-na Kennedy i-a spus lui Bobby :

— Trebuie să-l mai văd încă o dată pe Jack mîine dimineață, vreau să-mi iau rămas bun de la el și să pun ceva în sicriu.

Bobby a înțeles. El nu punea niciodată întrebări. Dacă cineva îi era rudă sau prieten, era suficient. El presupunea că omul știe ce face și îi plăcea să i se vorbească deschis.

A întocmit pentru Jackie o listă a problemelor pe care ea urma să le rezolve duminică și i-a spus :

— Vin să te iau. Mergem împreună acolo.

După plecarea lui, Jacqueline Kennedy a scris o scrisoare adresată soțului ei. Apoi a împăturit-o și a sigilat-o.

Duminică dimineața — după slujba religioasă — Jacqueline Kennedy și cumnatul ei s-au dus direct la locuința președintelui. Acolo, Jackie i-a explicat fiicei ei :

— Trebuie să-i scrii lui tăticu o scrisoare în care să-i spui cît de mult îl iubești.

Micul John nu știa încă să scrie ; de aceea, ea i-a cerut să deseneze ceva cu foarte multă grijă. „Un salut pentru tatăl tău“, i-a spus ea.

Apoi, Jacqueline Kennedy a condus mîna fiului ei John care mîzgălea hîrtia așa cum se pricepea. Bineînțeles că mîzgăleala lui n-avea nici un înțeles, dar mama lor vedea că amîndoi copiii se străduiesc.

În numărul viitor : ultimul salut ; la cimitirul Arlington

— Și la ce vă poate folosi un martor mort ?

— Ei, tocmai aici e problema. De ce a murit martorul meu ?

— Nu prea înțeleg ce vreți să spuneți.

— De ce a murit martorul meu, tocmai în momentul cînd eram pe cale să-l convoc pentru a-l interoga ?

— N-aș putea să vă spun.

— Nu sînteți de părere că acest fapt întărește teoria mea ?

— S-ar putea, dar nu știu în ce constă teoria. Ați comunicat F.B.I.-ului ceea ce ați aflat ?

— De ce aș face-o ? Ca să-mi răpească gloria care mi se cuvine ? Încerc să-mi fac un nume, nu înțelegi ?

— Asta înțeleg. Permiteți-mi însă să vă întreb : pe ce bază susțineți că ați cunoaște un fapt pe care nimeni altcineva nu-l cunoaște în legătură cu această crimă uluitoare ?

— Pentru că am rezolvat misterul. Nici mai mult nici mai puțin.

— Dar, dacă ați rezolvat misterul, de ce nu procedați la arestări ?

— Nu posed dovezile necesare. Cum să fac arestări dacă nu am nici o dovadă ?

— Nu înțeleg o iotă și probabil că nici Curtea Supremă nu va înțelege.

— Asta nu mă dezarmează. Faptul că nu am nici o dovadă, mă face să fiu și mai sigur că am dezlegat problema.

— Cum adică ?

— Cînd ai dovezi, se găsește totdeauna un avocat șmecher care le interpretează invers. Cînd nu ai însă dovezi, nimeni nu te poate ataca.

— Nu credeți că este prematur să dați la iveală informațiile uluitoare pe care mi le-ați furnizat ?

— Nu. Unii dintre cei mai de seamă oameni de afaceri din oraș îmi furnizează bani pentru a continua ancheta. Nu va fi un lucru ușor, deoarece s-ar putea să plec pentru un turneu de conferințe. Vreți să mă fotografiați ?

— Aș dori foarte mult s-o fac. Sînteți machiat pentru televiziune ?

— Bineînțeles. Nu știi niciodată cînd pot apărea cei de la C.B.S., A.B.C. sau N.B.C.

— Ceea ce mi-ați declarat este pur și simplu senzațional. Sper că veți înregistra tot atîtea succese în urmărirea acestui caz cîte ați înregistrat în rezolvarea lui.

— Am impresia că am vorbit prea mult. Dar singura mea intenție este de a servi, pe cît îmi stă în putință, justiția.

(Din **The Herald**, nr. 26169)

„CAPTURA CEA MARE“

Un zbor de rutină, o ciocnire banală, o explozie... La 17 ianuarie 1966, satul Palomares intra în istorie.

La 17 ianuarie 1967, cu prilejul unui an de la accident, locuitorii Palomaresului au organizat un marș asupra Madridului pentru a atrage atenția asupra situației lor actuale :

Sînt supuși regulat unor examene medicale ale căror rezultate nu le sînt comunicate.

Sînt ruinați, deoarece toate recoltele au fost distruse pentru a preveni o eventuală contaminare.

Sînt oare bolnavi ? Vitele lor, pămîntul lor, legumele lor sînt oare otrăvite ?

În cartea sa, intitulată „THE BIG CATCH“ („Captura cea mare“), ziaristul englez Christopher Morris a reconstituit cu minuțiozitate faptele.

The New York Times
Nr. 39 851

SUGESTII ÎN SENAT

CUVÎNTAREA prin care senatorul Robert Kennedy a cerut, la 2 martie, încetarea bombardamentelor asupra Vietnamului de nord survine într-un moment crucial, cînd ne putem îndrepta fie spre tratative de pace, fie spre escaladarea războiului. Kennedy se alătură acum deschis listei impresionante cuprinzînd senatori, oameni de stat, pe Papă și pe secretarul general al O.N.U., care cer încetarea bombardamentelor ca un preludiu necesar la tratativele de pace.

Deși secretarul de stat Rusk a respins aproape instantaneu propunerea lui Kennedy, cuvîntarea senatorului este importantă în cristalizarea unei dezbateri dorită dar și temută de mulți senatori. Această dezbatere nu are încă un caracter oficial, dar cuvîntarea lui Kennedy, care vine după pledoaria similară făcută în urmă cu cîteva săptămîni de senatorul Javits în favoarea unei pauze în bombardamente, permite definirea poziției a doi senatori proeminenți — cîte unul pentru fiecare din cele două partide mari.

În plus, cuvîntarea lui Kennedy a survenit a doua zi după rezoluția Mansfield care, deși sprijinea politica Administrației în Vietnam, o făcea într-un mod prudent și oarecum ambiguu. Audierile Comitetului senatorial pentru relațiile externe se încadrează în aceeași dezbatere asupra celei mai importante și mai controversate probleme care stă în fața poporului american.

Frații-senatori sînt de acord...

Administrația și-a manifestat îngrijorarea față de această dezbatere în dimineața zilei de 2 martie, cînd președintele Johnson, în cadrul unei conferințe de presă neașteptate, a încercat să prevină apelul senatorului Kennedy la o încetare a bombardamentelor. Atacurile aeriene, a spus Johnson, vor continua. Anterior, ministrul apărării, McNamara, și Rusk au depus eforturi neobișnuite pentru a asigura opinia publică că deși pot spune lucruri diferite despre bombardamente, ei au aceeași părere în ce privește necesitatea lor.

Cuvîntarea senatorului Kennedy a fost o acțiune calculată cu grijă, care va avea o mare influență, deși conține anumite expresii neclare și afirmația că nu are intenția să atribuie președintelui Johnson răspunderea pentru situația actuală. Faptul că Kennedy propune încetarea bombardamentelor și o ofertă de participare la convorbiri de pace în decurs de o săptămînă reprezintă în sine o respingere directă a politicii lui Johnson.

Nu se poate considera că rezoluția Mansfield ar constitui o critică la adresa acestei politici, dar este semnificativ că majoritatea senatorilor care au votat pentru amendament sînt „porumbei", în timp ce aproape toți acei care i s-au opus sînt „ulii". Era o rezoluție moderată, care părea să implice dorința de a stăvili escaladarea războiului de către Administrație. Totuși, președintele Johnson și Rusk au interpretat-o ca însemnînd contrariul și și-au exprimat satisfacția față de ea.

Este clar că politica actuală a Administrației constă în intensificarea ofensivei militare în speranța de a zdrobi voința de luptă a adversarului.

Rămînem încredințați că modul cel mai rapid de a se pune capăt conflictului în condiții onorabile ar fi să se încerce în mod sincer orientarea recomandată de senatorul Kennedy și de mulți alții din S.U.A. și din întreaga lume, și anume încetarea bombardamentelor.

Este îndoielnic că actuala politică ar fi cea mai potrivită pentru a se ajunge la o pace onorabilă.

Unitățile de pontonieri din R. D. Vietnam refac în cel mai scurt timp podurile distruse de bombardamentele americane, în așa fel încît comunicațiile să nu fie stînjenite

ПРАВДА
Nr. 62 (17 744) MOSCOVA

INTENSIFICAREA ESCALADĂRII

OPINIA PUBLICĂ din Statele Unite ca și din afara frontierelor acestei țări s-a convins o dată în plus în aceste zile de caracterul fals al declarațiilor conducătorilor de la Washington privind hotărîrea lor de a se îndrepta spre o „reglementare pașnică" în Vietnam. Și în prezent înalte personalități oficiale americane afirmă că „ușa rămîne deschisă pentru tratative". Dar, toată lumea vede cum în fața acestei uși sînt instalate adevărate cîmpuri de mine, iar în apropierea ei explodează bombele americane.

Din știrile publicate s-a aflat că în Vietnamul de sud există în prezent 415 000 de intervenționiști americani. Săptămînal, aceste efective sporesc cu 2—3000 de oameni. Anul trecut, asupra Vietnamului de sud au fost aruncate 637 000 tone bombe, cu mult mai mult decît cantitatea de explozibil folosit de S.U.A. în al doilea război mondial în regiunea Pacificului. Se intensifică, totodată, bombardarea Republicii Democrate Vietnam. În prezent, aviația americană efectuează zilnic în medie 140 de zboruri, atacînd obiective din Vietnamul de nord. Teritoriul nord-vietnamez este atacat de navele flotei a 7-a, iar în estuarele fluviilor vietnameze sînt aruncate mine.

Observatorii se întreabă dacă este vorba despre o nouă etapă a escaladării războiului sau avem de-a face cu o orientare spre o agresiune „totală" în

Vietnam ? Judecînd după cele ce se întîmplă, „uliii“ — atît militari cît și civili — și-au instalat ferm sediul pe malurile Potomacului. Activitatea lor poate avea pe viitor consecințe periculoase care nu pot fi subapreciate.

În cercurile americane informate nu se ascunde faptul că la elaborarea acestei orientări au participat, alături de militari, secretarul de stat, Dean Rusk, și Walter Rostow, unul din înalții „consilieri“.

(...) Scopul strategic al „uliilor“ este evident : ei doresc să înăbușe prin foc și sabie mișcarea de eliberare națională din Asia și să se consolideze în această zonă. Ei n-au reușit să atingă acest obiectiv printr-un „război fulger“. Se pare însă că la Washington există încă convingerea într-o „victorie militară“. Presa americană scrie că în cercurile conducătoare de la Washington există sentimentul că acestea nu se pot prezenta în campania electorală din 1968 fără „rezultate“ în războiul din Vietnam. Un rol important îl joacă faptul că „complexul militar-industrial“, adaptat la războiul din Vietnam, obține în momentul de față tot mai multe dividende iar monopolurile interesate fac totul pentru ca războiul să continue. Ele dispun de pîrghii serioase de acțiune asupra Administrației.

Dar, bineînțeles, miza Washingtonului pentru obținerea unei victorii militare în Vietnam constituie un calcul în întregime fals. În condițiile create de acțiunile agresorilor, poporul vietnamez nu are o altă ieșire decît de a continua lupta sa justă. Agresorii nu vor reuși să-l îngenuncheze. Uniunea Sovietică, celelalte țări socialiste îi vor acorda tot ajutorul necesar în lupta sa eroică.

(...) Personalități oficiale americane sînt nevoite să recunoască faptul că pierderile aviației americane în Vietnam au depășit 2 000 de avioane și elicoptere. Chiar din datele micșorate, citate de statistica americană, reiese că Statele Unite pierd zilnic în Vietnam 150 de oameni uciși și 600—700 răniți ; pierderile generale în morți și răniți au depășit 50 000.

Cresc pierderile intervenționiștilor. Crește tot mai mult izolarea moral-politică a agresorilor în lume.

Victor MAEVSKI

Generalul BEAUFRE :

„Europenii au cuvîntul“

Sub titlul de mai sus, generalul Beaufre publică în „Le Figaro“ un articol consacrat evoluției raporturilor dintre statele vest-europene și S.U.A., în lumina actualelor dificultăți ale alianței atlantice. Expertul militar francez evocă momentul postbelic cînd în Europa occidentală, pentru „a-și asigura o protecție eficace“, un număr de state „s-au străduit să integreze S.U.A. apărării europene și, în acest scop, au acceptat să le acorde conducerea efectivă a alianței, sub masca unor formule juridice în aparență mai echilibrate. Toate comandamentele principale au fost încredințate unor șefi militari americani, care depindeau în mod teoretic de alianță, dar în mod practic de guvernul american“.

În ciuda unor oarecari ezitări, determinate de tradițiile izolaționiste, amintește generalul Beaufre, Statele Unite „s-au alăturat pe deplin acestei politici“, deoarece au considerat-o între altele un bun mijloc „de a-și asigura un îndeaproape control asupra unei Europe convalescente încă, instabile, și de pe cuprinsul căreia izbucnise de două ori războiul mondial. Această concepție a dus apoi la ideea de a constitui un veritabil ansamblu politic și economic «atlantic», în care o Europă occidentală, unită după modelul american, să joace rolul unui al «doilea stîlp», potrivit formulei președintelui Kennedy. Integrarea Europei occidentale, promovată la început pentru a înlesni integrarea și reînarmarea Germaniei, a fost considerată drept stadiul prealabil necesar pentru înfăptuirea acestui mare proiect“.

„Între timp, situația generală evolua considerabil“, notează autorul articolului, referindu-se mai cu seamă la discreditarea treptată a ideii unei „amenințări din răsărit“, în numele căreia se și organizase N.A.T.O.

„În această conjunctură — scrie generalul Beaufre, de altfel cunoscut partizan al alianței atlantice — N.A.T.O. ar fi trebuit substanțial modificată. Această necesitate era evidentă de mai mulți ani. Dar a triumfat imobilismul. Astfel criza devenea inevitabilă, mai devreme sau mai tîrziu. Franța a hotărît s-o declanșeze în 1965, în condiții care au provocat surprindere, deși erau de așteptat. Originalitatea poziției franceze a fost de a căuta să profite de prilej pentru a crea în Europa o mișcare generală în stare să șteargă treptat divizarea continentului. Nu mai era vorba de Europa occidentală, ci de o deschidere spre răsărit“.

„În fața acestei inițiative, S.U.A. au reacționat întîi negativ : de vreme ce Franța, care continua să fie aliată, dorea să iasă din organizația militară atlantică, era cazul ca aliații ceilalți să strîngă rîndurile și să se mențină în 14 solidaritatea stabilită pînă atunci în 15. Totuși, pe hartă, sistemul N.A.T.O., amputat în centrul său, își pierdea o bună parte din coeziune. Pe de altă parte, acțiunea convergentă a destinderii din Europa, a crizei din Vietnam, a preocupărilor financiare ale Marii Britanii, Germaniei federale și Belgiei, împingea în sensul examinării posibilității unei reduceri a nivelului armamentelor. După trecerea primului moment de surpriză, devenea evident că se va impune o revizuire de ansamblu“.

„Un an după inițiativele perturbatoare ale Franței, se constată în Statele Unite o evoluție de idei favorabilă unei schimbări substanțiale a politicii europene a S.U.A. Destinderea relațiilor cu U.R.S.S., dezvoltarea relațiilor cu țările est-europene sînt admise acum în mod general. Se mențin totuși unele preocupări de temporizare“.

Printre acestea, generalul Beaufre situează pe primul loc faptul că războiul din Vietnam pune pe un plan secund problemele europene. O alta provine din temerile că apropierea franco—vest-germană ar putea tinde să răstoarne echilibrul european așa cum este conceput în S.U.A., ceea ce face ca și numeroși americani să dorească restabilirea acestui echilibru prin asocierea mai strînsă a Marii Britanii cu țările de pe continent. „Dar mai presus de toate — constată expertul francez — americanii nu au de propus nici o soluție constructivă în schimbul vechii concepții despre N.A.T.O.“.

Generalul Beaufre își încheie articolul afirmînd că „de aci încolo europenii au cuvîntul“ în privința reorganizării alianței atlantice ; el își exprimă convingerea că în S.U.A. asemenea inițiative „s-ar bucura de o primire favorabilă“ și ar putea constitui chiar începutul unei „faze constructive“ în istoria alianței.

Frankfurter Allgemeine

Nr. 53

ALTERNATIVĂ ATLANTICĂ PENTRU WILSON

PRIMEJDIA ca un al doilea veto împotriva aderării britanice la Piața comună să distrugă cariera lui Wilson, după cum s-a întîmplat cu primul veto — începutul sfîrșitului lui Macmillan — nu este deosebit de mare. În primul rînd, Wilson poate să profite de experiențele lui Macmillan, care a comis greșeala de neconceput de a nu include în calculul său politic posibilitatea unui „nu“ francez. Pe de altă parte, stilul politic al lui Wilson se deosebește de cel al lui Macmillan prin aceea că hotărîrea sa de a ține deschise toate opțiunile este mult mai pronunțată, devenind la el aproape o manie.

Înainte ca guvernul Wilson să se fi hotărît la un al doilea asalt și la o informare în capitalele „celor șase“ asupra șanselor de succes ale unei noi cereri de aderare, el a chibzuit cu grijă toate variantele. Cu prilejul acestei examinări, opțiunea europeană a fost considerată ca fiind cea mai favorabilă, dintre cele realizabile în cazul cînd „cei șase“ nu vor pune condițiuni neprevăzute sau considerate ca atare de Londra. Printre posibilitățile mai puțin avantajoase — și de aceea cel puțin pentru moment lăsate pe al doilea plan — se numără și alternativa atlantică propusă de un număr considerabil de personalități din Statele Unite. Atacul pregătit de multă vreme, la care guvernul federal american nu a participat cîtuși de puțin, a avut loc sub forma surprinzător de eficientă a unei scrisori adresată ziarului londonez „Times“.

Scrisoarea americanilor a avut ca urmare o reacție în lanț de scrisori, reacție care nici pînă astăzi nu s-a terminat. Și trebuie să avem în vedere că scrisoarea nu era deosebit de clară nici ca formulare și nici ca țel. Semnată de cinci guvernatori de state, zece senatori, 29 de membri ai Congresului, cinci rectori universitari și 28 de președinți de universități, scrisoarea pleda în favoarea „păstrării și respectării înrudirii istorice dintre națiunile noastre, oricare ar fi rezultatul negocierilor cu Comunitatea Economică Europeană“. Deși scrisoarea a evitat cu grijă să se pronunțe împotriva aderării britanice la Piața comună și în introducere a urat chiar succes Marii Britanii în această întreprindere, caracterul ei, tocmai în etapa precedînd luarea unei hotărîri asupra celei de-a doua încercări britanice, putea fi înțeles numai ca o ofertă a unei retrageri atlantice dinainte pregătite pentru cazul unei a doua înfrîngeri pe frontul european.

Cererea adresată guvernelor celor două țări, ale S.U.A. și Marii Britanii, de a lua „acum“ măsurile corespunzătoare — „inclusiv reforme comerciale și fiscale reciproc avantajoase“ —, a întări

→

această impresie. Reacția la Downing Street, suspectat imediat de a fi pus în scenă această acțiune, a fost o răceală distantă. Dacă Wilson ține deschise toate opțiunile, aceasta nu înseamnă că el dorește să trezească, în cursul tratativelor de aderare, impresia că se preocupă de pe acum — ca o soluție de schimb — de inițiativa atlantică.

În jocul politicii externe, Wilson nu are o mînă deosebit de fericită. Totuși, e de presupus că el nu va face greșeala de a pierde de o manieră atît de nedibace un atu față de de Gaulle. La Strasbourg, în fața forului european, el a arătat cum intenționează să opereze. Dacă străduințele sale de aderare europeană vor da greș, atunci vina va fi a celorlalți. Dacă atunci se va întoarce la alternativa atlantică, aceasta e o altă chestiune. Deocamdată ea nu este mai mult, cum o arată și scrisoarea destul de vagă a americanilor, decît o idee fundamentată pe afinități istorice ale cărei posibilități de realizare sînt încă puțin cercetate. Ea apare însă mai avantajoasă decît „alternativa Commonwealthului", care alunecă tot mai mult pe un plan secundar și cu care Wilson a operat atîta timp împotriva cursului european al lui Macmillan. Dar, după părerea britanică, o alternativă atlantică nu poate constitui o înlocuire echivalentă pentru aderarea la Piața comună. Altminteri nici nu s-ar fi ajuns vreodată la o convertire europeană a lui Wilson.

Heinz HÖPFL

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR
BOSTON

DOUĂ GRUPĂRI ÎN O. S. A.

EXISTENȚA a două grupări în cadrul țărilor din America Latină a fost confirmată de dezbaterile din cadrul recentelor întruniri ale Organizației Statelor Americane de la Buenos Aires. Observatorii afirmă că disensiunile dintre cele două grupări au devenit evidente în numeroase aspecte ale problemelor dezbătute la Buenos Aires. Ea a apărut în cursul dezbaterilor publice asupra propunerii Argentinei de a include Consiliul interamerican al apărării în Carta Organizației Statelor Americane, ceea ce ar întări „brațul militar" al O.S.A. Ea a devenit, de asemenea, evidentă în cursul reuniunilor cu caracter particular, unde delegații au elaborat o reformă a Cartei O.S.A. și au stabilit ordinea de zi pentru apropiata sesiune la nivel înalt al șefilor de stat.

Cele două grupări sînt mai vizibile pe continentul sud-american, dar cuprind și țări din America Centrală și din zona Caraibilor. O grupare este alcătuită din guverne alese în mod constituțional, iar cealaltă din guverne militare sau cu orientare militară. Gruparea regimurilor constituționale cuprinde Columbia, Chile, Venezuela, Peru și Ecuador. Mexicul, cu politica sa independentă tradițională în America Latină, este considerat membru al acestei grupări, după cum la fel sînt considerate unele țări din America Centrală cum ar fi Costa Rica. Gruparea militară are pe prim plan Argentina și Brazilia, cuprinzînd Paraguay și probabil Bolivia — precum și unele țări din America Centrală ca Honduras și Nicaragua. Alte țări tind spre o grupare sau alta — dar nu fac parte din nici o tabără.

În general vorbind, gruparea constituțională pune accentul pe necesitățile sociale și economice ale țărilor și ale emisferei în ansamblu. Gruparea militară este mai preocupată de ceea ce consideră a fi „o amenințare militară" la adresa emisferei.

Sciziunea ideologică a devenit deosebit de evidentă în timpul dezbaterilor asupra propunerii Argentinei de înființare „a unei organizații defensive". Propunerea de creare a unei organizații militare s-a pierdut însă în noianul de cuvinte. Ea a fost respinsă printr-un vot de 11 pentru, 6 contra și 3 abțineri.

Majoritatea țărilor sud-americane din gruparea constituțională sînt țări care s-au dezvoltat pornind de la o situație economică și socială înapoiată. Sînt țări din regiunea Anzilor — țări de pe coasta de vest a Americii de Sud. În marea lor majoritate, sînt țări producătoare de materii prime — cafea în Columbia, cupru în Chile, banane în Ecuador.

Gruparea militară cuprinde — prin Argentina și Brazilia — cele mai mari țări din America Latină. Ambele sînt țări situate pe coasta de răsărit. Argentina este o țară industrială cu o puternică clasă mijlocie. Brazilia are un comerț internațional important.

Mexicul este un caz special. El are o economie avansată și este probabil țara cea mai stabilă și cu cel mai rapid ritm de dezvoltare din America Latină. În unele cazuri el găsește mai multă înțelegere la țările de pe coasta de est, din motive economice, cu toate acestea din punct de vedere ideologic este foarte legat de țările constituționale de pe coasta de vest. Acesta este un factor care îl situează net în gruparea constituțională.

Se pare că cele două puncte de vedere opuse vor continua să fie exprimate în cadrul O.S.A. și al altor organisme ale emisferei, inclusiv la apropiata sesiune la nivel înalt a șefilor de state americane care va avea loc la mijlocul lunii aprilie la Punta del Este, stațiune situată pe coasta atlantică a Uruguayului.

James Nelson GOODSELL

AFRIQUE nouvelle
Nr. 1 017 DAKAR

NIGERIA: DISENSIUNI ȘI ÎNCORDARE

SITUAȚIA politică din Nigeria continuă să pună probleme la fel de mari. În ciuda reuniunii din Ghana a șefilor militari, atmosfera rămîne încordată. Proba a fost furnizată de curînd de către guvernatorul regiunii de vest, lt. colonelul Ojukwu, care l-a atacat cu violență pe șeful statului federal nigerian, lt. colonelul Gowon. Esența acestei violente critici poate fi rezumată în două puncte: cererea de reorganizare a armatei nigeriene și nerecunoașterea lui Gowon ca șef al statului.

De neînțeles în actuala situație politică din Nigeria sînt atitudinile, cînd conciliante, cînd violente ale conducătorilor militari. După reuniunea de la Accra evenimentele se îndreptau spre o reglementare pașnică a crizei iar cei patru guvernatori militari ai regiunilor preconizau, cu toții, pacea în țară sau — cel puțin — făceau declarații în acest sens.

Poate tocmai din cauza acestui climat pașnic, guvernul Gowon a considerat oportun să confirme în mod oficial moartea generalului Ironsi, într-o broșură cu titlul: „Nigeria 1966", în care erau fixate datele pentru comemorarea oficială a amintirii victimelor celor două sîngeroase lovituri de stat. Poate

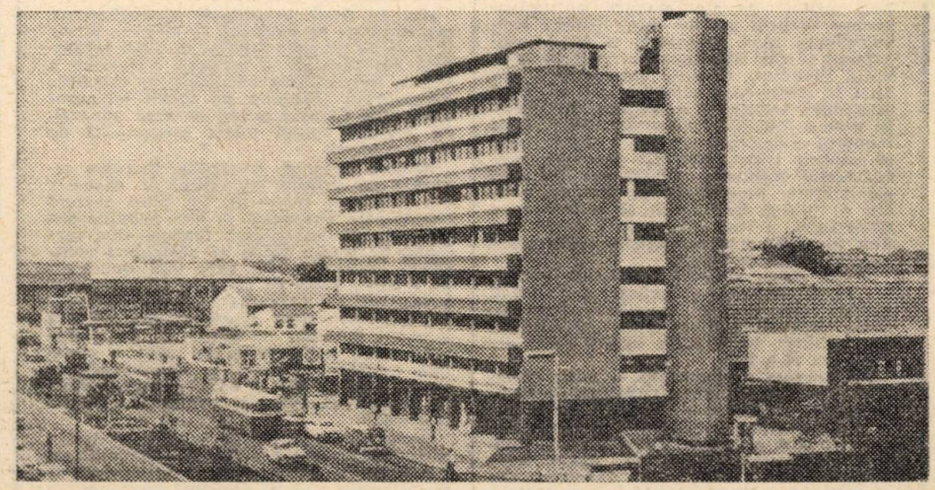

La 6 martie, poporul ghanez a sărbătorit împlinirea unui deceniu de la proclamarea independenței țării sale, obținută ca urmare a luptei de eliberare națională. În fotografie: una din principalele artere ale capitalei Republicii Ghana, Accra

că aceasta a constituit o eroare a guvernului Gowon, care a considerat că sentimentele de ostilitate se atenuaseră și că toată lumea dorea acum pacea, în timp ce funeraliile fostului președinte Ironsi au reanimat în rîndurile populației Ibo sentimentele de ură împotriva populației Hausa. Fapt care explică reapariția sentimentelor de încordare între Gowon și Ojukwu. Acesta din urmă nu a acceptat niciodată să se supună hotărîrilor primului în calitatea sa de șef de stat federal (deși în ultima vreme părea să-l accepte ca atare), și tocmai de aceea a repus totul sub semnul întrebării. Așa se explică faptul că broșura „Nigeria 1966", relatînd împrejurările în care Ironsi și-a găsit moartea, a fost considerată doar versiunea lui Gowon, care îl face răspunzător pe rivalul său de asasinarea lui Ironsi.

Una din problemele care se pun în momentul de față este reorganizarea cerută de regiunea estică. Într-adevăr, militarii staționați acum în capitala federală și împrejurimile ei, toți originari din regiunea de nord, sînt, din punctul de vedere al celor din est, autorii loviturii de stat militare în care fostul șef de stat Ironsi și-a găsit moartea.

Există o dificultate care pare să întîrzie reorganizarea armatei, hotărîtă și acceptată la conferința de la Accra. Se pare, într-adevăr, că locuitorii originari din alte regiuni ale Nigeriei, cu excepția estului și nordului, nu manifestă entuziasm față de serviciul militar. Recrutarea militarilor din alte regiuni este deci dificilă.

De asemenea, contrar unei alte revendicări a estului, Gowon, chiar dacă este favorabil reorganizării armatei, este în mod ferm împotriva existenței unor armate regionale independente. Recent el a reafirmat că armata nigeriană va rămîne în actuala ei formulă, subliniind că șeful militar al fiecărei regiuni va primi instrucțiunile sale direct de la cartierul general care la rîndul său va fi controlat de comandamentul general.

Această hotărîre a șefului statului nigerian pare bine fondată dacă ținem seama de neîncrederea regiunilor una față de alta și de bănuiala nutrită de fiecare din regiuni față de celelalte în legătură cu achizițiile ilicite de arme.

Tocmai de aceea, ca răspuns la criticile violente de săptămîna trecută ale guvernatorului regiunii de est, șeful statului federal a declarat că pentru moment nu se pune problema desemnării unui succesor al generalului Ironsi și că țara va continua să fie condusă în cadrul sistemului federal actual pînă la stabilirea unei noi constituții. Pronunțîndu-se astfel împotriva sistemului confederal cerut de Ojukwu, Gowon a acceptat totuși crearea unei noi regiuni poate pentru a face astfel o concesie estului. El a anunțat, de asemenea, o apropiată reuniune a liderilor nigerieni precum și formarea unui comitet militar.

Toate acestea dovedesc că rivalitățile etnice sînt încă reale în Nigeria, mai ales în urma ultimelor două lovituri de stat militare. Sînt de înțeles, în această situație, amărăciunea și neîncrederea manifestate de populația Ibo, care a avut mult de pierdut.

În ciuda acestor dificultăți de ordin politic și economic, liderii nigerieni rămîn optimiști în ceea ce privește viitorul țării lor. Și, lucru încurajator, sînt cu toții de acord în a evita o ruptură.

Ka OYAB

profil

SARVEPALLI RADHAKRISHNAN

președintele Republicii India

Dr. Sarvepalli Radhakrishnan deține de 5 ani funcția de președinte al Republicii India. S-a născut la 5 septembrie 1888, la Tiruttani, un mic orășel din statul Madras. În 1909 a absolvit „Christian College" din Madras și a început să predea filozofia la această instituție de învățămînt. La încheierea studiilor universitare a obținut titlurile de doctor în litere și doctor în drept, dar principala sa activitate didactică și științifică a depus-o în domeniul filozofiei.

Numit, în 1916, profesor de filozofie în învățămîntul superior, dr. Sarvepalli Radhakrishnan a activat în această specialitate la universitățile din Misore și Andhra, după care a devenit, în 1921, șef al catedrei de filozofie la cea mai mare universitate din India — cea din Calcutta. În perioada 1931—1936 a fost prorector al Universității din Andhra, iar ulterior (1939—1948) al Universității induiste din Benares. Cariera didactică și-a încheiat-o în anii 1953—1962, cînd a fost rector al Universității din Delhi. În decursul anilor a ținut prelegeri în numeroase universități din Europa, America și Asia. Între 1936 și 1952 a condus lectoratul de religii orientale și de etică la Universitatea din Oxford. Activitatea sa științifică a fost distinsă cu titluri de onoare de către instituții academice din multe țări. Printre altele, este membru al Academiei britanice și profesor onorific al Universității din Moscova.

Dr. Sarvepalli Radhakrishnan a publicat numeroase studii filozofice : „Filozofia lui Rabindranath Tagore" (1918), „Filozofia indiană" (1923—1926), „Mahatma Gandhi" (1939), „Kalki sau viitorul civilizației", „În tovărășia spiritului" (1962) etc.

Fruntaș al vieții publice indiene, dr. Sarvepalli Radhakrishnan s-a manifestat activ în diverse domenii social-politice. În anii 1931—1939 a fost membru al Comitetului Internațional de colaborare a intelectualilor de pe lîngă Liga Națiunilor. Ulterior a condus în repetate rînduri delegațiile Indiei la conferințele UNESCO. În 1948 a fost ales președinte al Comitetului executiv al UNESCO.

În 1946 devine membru al Adunării Constituante a Indiei, iar în anul următor a luat parte ca reprezentant al țării sale la Conferința interasiatică de la Delhi. Între 1949 și 1952 a fost ambasador al Indiei în Uniunea Sovietică. În 1952 dr. Radhakrishnan a fost ales — și în 1957 reales — vicepreședinte al Republicii India, deținînd în același timp și președinția Consiliului Statelor (Camera Superioară) din parlamentul indian.

La 13 mai 1962, colegiul electoral îl alege, pentru următorii 5 ani, președinte al Republicii India.

În cursul numeroaselor sale călătorii în străinătate, dr. Sarvepalli Radhakrishnan a fost de două ori oaspetele țării noastre. Prima sa vizită, în calitate de vicepreședinte al Indiei, a avut loc în iunie 1956. A doua oară, președintele Indiei ne-a vizitat țara în octombrie 1965.

V. B

fișier

TERMENI DIPLOMATICI UZUALI

GOOD NEIGHBOR POLICY. In traducere din limba engleză înseamnă „politica bunului vecin". Expresia se referă la politica de bună vecinătate dusă de state aparținînd aceluiași continent, adică la un sistem de relații pe plan regional în domeniul politic, economic, tehnic, științific, cultural și în alte domenii, avînd la bază principiile fundamentale ale dreptului internațional : principiul suveranității și independenței naționale, principiul integrității teritoriale, al neamestecului în treburile interne ale altui stat, principiul egalității în drepturi și al avantajului reciproc etc.

Good Neighbor Policy este prevăzută în paragraful 5 din preambulul Cartei O.N.U. : „să practicăm toleranța și să trăim în pace unul cu celălalt, ca buni vecini", și în rezoluțiile Adunării Generale a O.N.U. nr. 1236 (XII) din 1956 și 1301 (XIII) din 1957 care invită statele să adopte măsuri eficace pentru aplicarea principiilor relațiilor pașnice și de bună vecinătate.

O lărgire și o precizare a conținutului acestei expresii sînt conținute în rezoluția Adunării Generale a O.N.U. nr. 2129 (XX) din 21 decembrie 1965 intitulată „Acțiuni pe plan regional pentru îmbunătățirea relațiilor de bună vecinătate între state europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite", inițiată în 1960 de Republica Socialistă România, la care s-au alăturat în calitate de coautori alte 8 state. Adoptată în unanimitate, rezoluția a trezit un puternic ecou internațional. „Această rezoluție — spunea secretarul general al O.N.U., U Thant — conține un număr de principii și realități ale cooperării internaționale la nivel regional, care sînt în deplină concordanță cu țelurile Cartei O.N.U. și care sînt capabile, dacă sînt aplicate la probleme practice, să contribuie în mod direct și pozitiv la destinderea încordării și la îmbunătățirea relațiilor dintre națiuni pretutindeni".

DEMERSUL DIPLOMATIC. Reprezintă acțiunea unei misiuni diplomatice, în exercițiul funcțiunii sale, pe lîngă guvernul statului de reședință. Demersul constă în comunicarea sau solicitarea unor informații, formularea de propuneri sau adresarea unor cereri în sensul încetării unor acțiuni neprietenești sau pentru acordarea unor drepturi de către statul acreditar.

ACCESIUNE. Provenit din latinescul **ACCESIO** — consimțire, adeziune la un act, tratat etc. — accesiunea este acceptarea formală, solemnă și integrală a unui tratat de către un stat terț care devine astfel parte, în condiții de egalitate, cu contractanții originari.

Această operațiune nu se poate face decît cu consimțămîntul contractanților originari, consimțămînt dat, de regulă, printr-o clauză a tratatului, „accession clause", care determină și forma accesiunii.

Poșta redacției

Începînd cu numărul de față, revista noastră își schimbă parțial organizarea rubricilor și aspectul grafic. „Lumea într-o săptămînă" este înlocuită de „Mersul evenimentelor", o rubrică mai redusă ca dimensiuni, care își propune să prezinte un succint tur de orizont al evenimentelor internaționale din săptămîna precedentă. Cele mai importante dintre problemele trecute în revistă în cadrul „Mersului evenimentelor" sînt analizate mai pe larg în articole și corespondențe publicate pe alte pagini.

Noua formulă grafică pe care am adoptat-o ne va permite să însoțim articolele și reportajele de o ilustrație mai bogată.

Criticile și sugestiile primite din partea cititorilor ne-au fost și ne sînt de un real folos în continua îmbunătățire a revistei. Ancheta noastră rămîne deschisă. Așteptăm noi observații și propuneri.

În altă ordine de idei, facem cunoscut că spațiul Poștei redacției nu ne permite să publicăm listele tot mai lungi de adrese ale cititorilor care ne solicită numere din revistă și nici adresele celor care oferă spre vînzare numere disponibile sau colecții. După cum am mai arătat, redacția nu dispune de exemplare de rezervă.

Recomandăm din nou tuturor cititorilor care doresc să-și asigure primirea regulată a revistei „Lumea" să se aboneze prin poștă. Reamintim că abonamentele se pot face pe termene de minimum trei luni, cu începere de la data de 1 a fiecărei luni.

Rugăm pe cititorii Ladislau Varga-Sibiu; Alexandru Ștefănescu-București; Aristotel Codreș-comuna Sîlișstea Crucii, raionul Băilești; Octav Racoviță-Turnu Măgurele; Ion Ghergheli-Sinaia; Marian Antonescu-București; Andrei Calef-București; Alexandru Trifon-Timișoara; Avram Nicolae-București; Mihai Macaveicomuna Răușeni, raionul Botoșani; Nicolae Monea-Craiova; Eugen Boldur-București; Anastasescu-București să țină seama de această situație și să nu se supere că nu le putem satisface cererile.

„MOARTEA UNUI PREȘEDINTE"

Ion Demetriad, Pitești. **William Manchester a încredințat spre publicare revistei „Look" (și implicit revistelor „Paris Match", „Stern" etc.) ceva mai puțin decît o cincime din textul integral al cărții sale, „Moartea unui președinte" (circa 250 de pagini dactilografiate din aproape 1 500). Cartea va apărea în Statele Unite și în Franța abia în luna aprilie, adică după terminarea publicării fragmentelor. Revista vest-germană „Stern" a acceptat în cele din urmă să nu publice pasajele împotriva cărora a avut obiecții Jacqueline Kennedy. În locul lor, în ultimele numere ale acestei reviste au apărut notițe de felul următor: „Aici, William Manchester a șters, la cererea d-nei Kennedy, 32 de rînduri din manuscris în care era relatat conținutul scrisorilor de rămas bun scrise de Jacqueline și de Carolina". De altfel, textele publicate în diversele reviste nu se suprapun întru totul, fiecare dintre ele operînd, din motive redacționale, diverse tăieturi. Iată cîteva exemple: citatele din „Life" și „Associated Press" cuprinse în capitolul publicat de noi în nr. 10 figurează în „Paris Match" dar nu și în „Stern". În schimb, unele amănunte ale discuției în jurul sicriului președintelui (să rămînă sau nu deschis?) au fost publicate numai de „Stern", nu și de „Paris Match". În capitolul pe care-l reproducem astăzi, „Stern" a omis toată discuția dintre președintele Johnson și „un vizitator de seamă" în legătură cu Robert Kennedy, ca și discuția dintre președinte și Sargent Shriver. Pentru a oferi cititorilor noștri un text cît mai complet, noi am comparat, de fiecare dată, toate versiunile pe care le-am avut la dispoziție. Notăm, de asemenea, că din versiunea definitivă a cărții vor lipsi unele părți care au apărut în fragmentele din reviste. E vorba, de pildă, despre pasajele în care Manchester scria că generalul maior Chester Clifton a chemat Casa Albă la telefon imediat după atentat pentru a cere ca soția sa și soția lui Kenneth O'Donnell să fie informate că soții lor sînt neatinși, în loc să se preocupe cu precădere de problemele de securitate de care răspundea. Generalul a informat editura „Harper and Row" că telefonase în prealabil la Casa Albă în acest sens și că, deci, acuzațiile care i se aduc în carte sînt inexacte. Editura a hotărît să revizuiască manuscrisul deși, potrivit declarațiilor vicepreședintelui ei, Evan Thomas, ținînd seama de stadiul avansat în care se află tipărirea cărții, aceasta o va costa 25 000 de dolari în plus.**

KANT ȘI PACEA

Eugen Cucerzan, Cluj. **Ideea de la care ați pornit este bună dar insuficient dezvoltată. Reținem din scrisoarea dv., ca un document care-i poate interesa pe cititorii noștri, „Articolele preliminare pentru pacea eternă între state", cuprinse în lucrarea lui Kant — „Spre pacea eternă", apărută în anul 1795:**

„1. Nici o încheiere de pace nu trebuie să fie considerată ca atare, dacă s-a făcut cu rezerva ascunsă de a oferi pretext pentru un viitor război;

2. Nici un stat de sine stătător (mic sau mare) nu trebuie să poată fi dobîndit de către un alt stat prin moștenire, schimb, cumpărare sau dăruire;

3. Armatele permanente trebuie să fie desființate cu timpul, cu desăvîrșire;

4. Nu trebuie să se contracteze nici o datorie de stat profitînd de diferendele externe ale statelor;

5. Nici un stat nu trebuie să intervină cu forța în constituția și guvernarea unui alt stat;

6. Nici un stat nu trebuie să-și permită, fiind în război cu un altul, acte de război de natură să facă cu neputință încrederea reciprocă în pacea viitoare".

ÎNCEPUTURILE ÎNVĂȚĂMÎNTULUI TEHNIC ÎN ȚARA NOASTRĂ

Ing. C. Airinei, București. **Învățămîntul tehnic superior din țara noastră împlinește o sută de ani. Aceasta este vîrsta Politehnicii de azi, urmașa Școlii de poduri și șosele înființată în 1867. Prima școală de învățămînt tehnic superior a fost creată de Știrbei Vodă în anul 1853, dar n-a funcționat decît doi ani. O altă încercare s-a făcut în 1864, cînd prin stăruințele lui Panait Donici — primul inginer român absolvent al Școlii de poduri și șosele din Paris — s-a înființat Școala de conductori, care de asemenea n-a funcționat decît doi ani.**

În 1867, învățămîntul ingineresc a pornit pe un drum nou, prin deschiderea Școlii de poduri, șosele și mine — Politehnica de mai tîrziu. Se primeau candidați cu minimum șase clase de liceu, printre ei fiind și „stipendiști" — elevi săraci, merituoși, cărora li se acorda o bursă. Pentru obținerea acestei burse, regulamentul prevedea media minimă de 16,50 menținută permanent. Școala și-a început cursurile cu 15 elevi în casele lui Rasti, pe strada Știrbei Vodă, avînd cinci profesori: D. Petrescu pentru algebră, aritmetică și geometrie; E. Bacaloglu — fizica; M. Caputineanu — geometria descriptivă; I. Lupulescu — desen și Elie Angelescu — trigonometria și calculul diferențial. Primul director (1867) a fost Dimitrie Petrescu, licențiat în matematici de la Paris.

Un avînt deosebit l-a luat școala începînd din anul 1881, sub conducerea inginerului George Duca. Acesta i-a dat o nouă organizare și o nouă denumire — Școala națională de poduri și șosele, care a dăinuit pînă în anul 1920, cînd s-a transformat în Școala Politehnică din București.

PREMIILE NOBEL

Lucian Radian, Iași și D. Năstăsoiu, Slatina. **Fiecare laureat al Premiului Nobel primește suma de 50 000 de lire sterline. Fondul nu se poate, în principiu, epuiza, întrucît premiile se plătesc nu din capital, ci din dobînzile acestuia.**

BAZELE AMERICANE DIN TAILANDA

C. Arnăutu, Brașov. **Harta de mai jos pe care figurează principalele instalații militare americane din Tailanda constituie un răspuns indirect la întrebarea dv. privind prezența americane în această țară.**

Prof. Gh. Teodorescu, București. **Articolul trimis de dv. are mai curînd caracterul unei fișe documentare. Subiectul tratat (insula Tahiti) se pretează însă unui reportaj de culoare.**

Ion Ivaș, Cluj. **Articolele despre activitatea Agenției Centrale de Investigații din S.U.A., publicate în ultimele două numere ale revistei, răspund uneia dintre solicitările dv. Reținem și celelalte propuneri și vom căuta să le dăm curs.**

D. Varlam, Sinaia. **India are mai multe tipuri de climă, teritoriul ei întinzîndu-se din zona tropicală pînă în cea temperată. Aluzia la cele „șase anotimpuri" este o figură de stil.**

Constantin Munteanu, Bîrlad; Gh. Costea, comuna Satu Mare, raionul Urziceni; Alexandru Tîrșan și Mircea Bătrîn, Arad. **La întrebările dv. de ordin strict geografic, puteți găsi răspuns consultînd un atlas sau un manual de geografie.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

COMBINATUL DE CELULOZĂ ȘI HÎRTIE BRĂILA

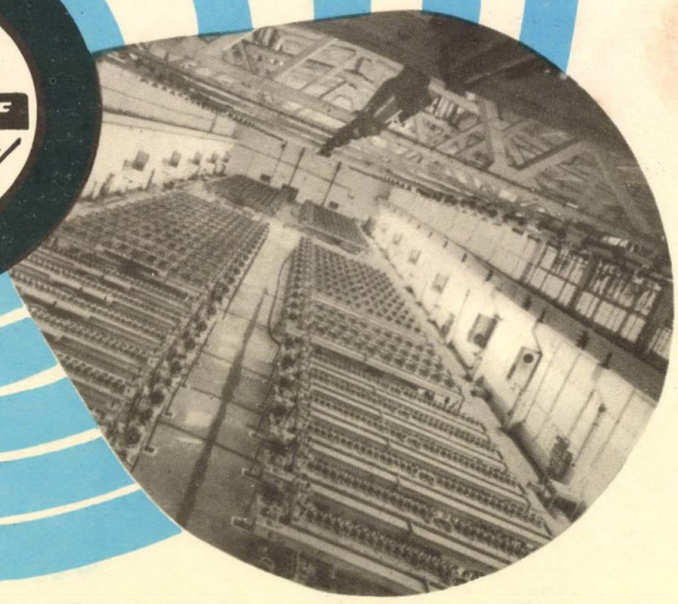

CELOSTUF BRAILA

PRODUCE:

Celuloză chimică din stuf pentru celofibră
Celuloză papetară din stuf
Cartoane duplex-triplex
Produse cloro-sodice

publicitate lumea

publicitate
lumea

C. I. L. COMĂNEȘTI

produce:

MOBILĂ CURBATĂ

Plăci, fibro-lemnoase dure

Scaune

- **tip G**
- **tip E**
- **tip Ty Ty**
- **tip K**

PARIS: DUPĂ ALEGERILE LEGISLATIVE

Kinshasa:
dosarul Chombe

REPORTAJ PE GLOB
ITINERAR VENEŢIAN

12
joi, 16 martie, 1967

săptămîna pe glob:
londra
moscova
new delhi
beirut

lumea

Stabilirea candidaților stîngii.
Înaintea celui de-al doilea tur de scrutin
ale alegerilor din Franța,
au luat loc la masa tratativelor
delegații Partidului comunist,
în frunte cu Waldeck-Rochet
și ai Federației stîngii
în frunte cu François Mitterrand.

Produse românești la Frankfurt pe Main.
Pavilionul românesc din cadrul
tradiționalului tîrg de bunuri de consum
a fost vizitat
de ministrul economiei
Republicii Federale a Germaniei,
Karl Schiller (centru)
și de primarul orașului, dr. Willy Brundert (stînga).

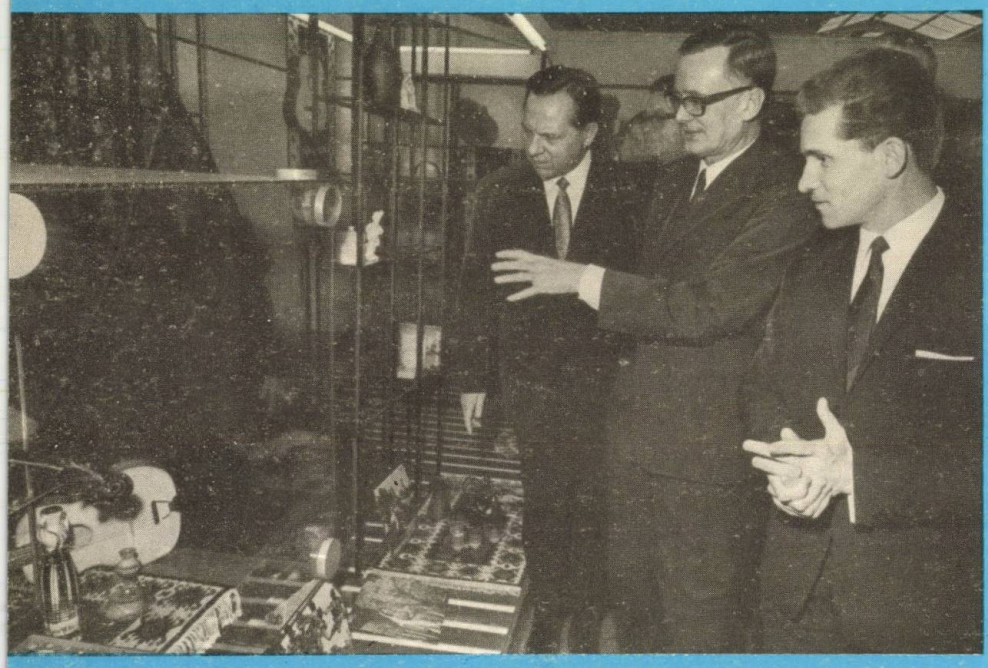

DIN ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ

Aproape 5 milioane de oameni
au participat la uriașul miting din piața centrală
a orașului Calcutta, salutînd victoria în alegeri
a forțelor de stînga din statul Bengalul de vest.

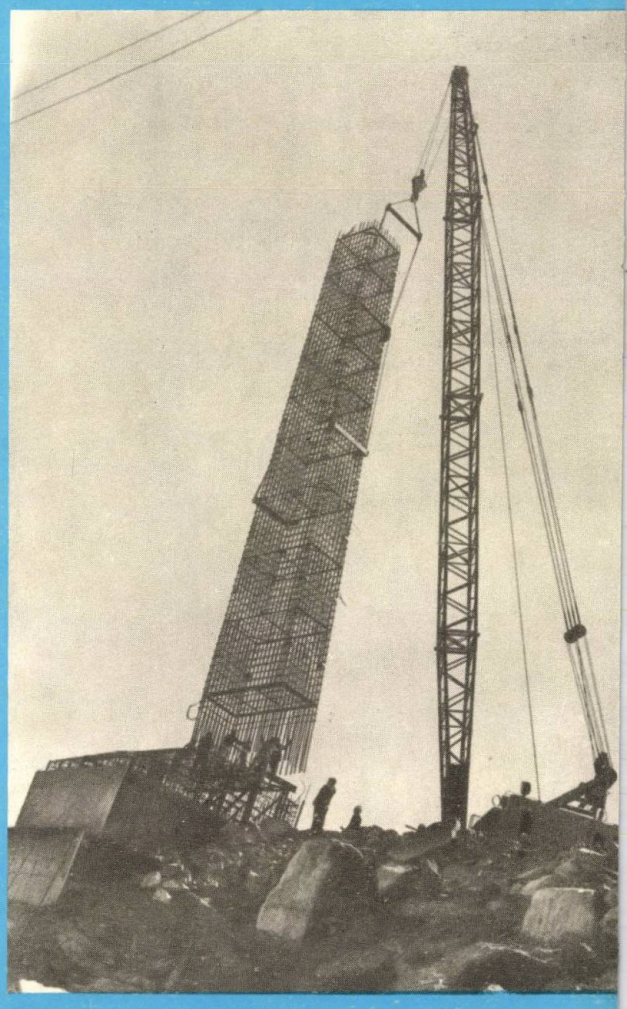

Assuan-Cairo.
De la acești piloni ai stației
de transformatoare,
din preajma barajului de la Assuan,
vor porni la toamnă
liniile de înaltă tensiune
înspre capitala R.A.U.

lumea

nr. 12 (177) – 16 martie 1967

sumar

MERSUL EVENIMENTELOR
2 Prezență activă pe plan internațional. — Reacții la escaladare. — Electorale. — Schimbare de decor.

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI
7 Londra — Laburiștii după „micile alegeri generale". *John Gritten*
10 Moscova — Vizita cancelarului Austriei. *S. Beglov*
13 Beirut — Congresul petrolului arab. *Marwan Hamade*
18 Kinshasa — Dosarul Chombe. *René Bénard*
19 New Delhi — Partidul Congresului după alegeri. *Eb. Brook*

ARTICOLE
5 Franța, bilanț electoral. *Florica Șelmaru*
8 Coordonate politice siriene. *Corneliu Vlad*
11 Ancheta tribunalului Russell. *Lawrence Daly*
12 Situația din Indonezia. *Sergiu Verona*
14 Simplă dispută preelectorală ? *Felicia Antip*
20 „Panama 2" — canal invizibil. *Rodica Diplan* și *Anca Voican*

REPORTAJ PE GLOB
16 Veneția, lumini și umbre. *Ion Mărgineanu*

DOCUMENTAR
17 Somalia Franceză. *Crăciun Ionescu*

CONTRAPUNCT
22 Nu mai plînge, Lemnitzer... *Teodor Mazilu*. O avere pentru un suflet. *Valentin Silvestru*

CONVORBIRI
23 Leopold Infeld despre : Probleme majore ale epocii noastre. *Dic. Baboian*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ
24—26 Dallas, noiembrie 1963 (fragmente din cartea „Moartea unui președinte" de William Manchester)
27—30 U.S. News and World Report, Rabotnicesko Delo, The New York Times, Clarin, L'Europeo, The New Republic, Le Monde

PROFIL
31 Oscar Gestido, președintele Republicii Orientale Uruguay

FIȘIER
31 Din activitatea A.D.I.R.I.

BREVIAR (3) ● **AGENDA INTERNAȚIONALĂ** (4) ● **POȘTA REDACȚIEI** (32)

9 — 15 martie

Fără a fi fost o săptămînă spectaculoasă, sub raportul unor evenimente deosebite, perioada de șase zile de care ne ocupăm acum a fost marcată totuși de cîteva evoluții interesante și fecunde, pe plan internațional. Printre acestea figurează, în primul rînd, continuarea și intensificarea unor contacte personale și oficiale Est-Vest, contribuind la consolidarea unui climat de destindere și normalizare a relațiilor între state. În același timp însă, unele dintre subiectele de neliniște pentru opinia publică au continuat să figureze în actualitatea internațională — în primul rînd războiul din Vietnam.

Prezență activă pe plan internațional

Țara noastră își afirmă prezența activă multilaterală pe plan internațional. Și săptămîna aceasta a fost bogată în vizite peste hotare ale unor demnitari români. Printre rezultatele concrete ale contactelor stabilite cu aceste prilejuri se numără : acordul de colaborare științifică și tehnică dintre România și Marea Britanie, semnat cu prilejul vizitei prof. dr. Roman Moldovan, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice ; acordul comercial pe termen lung dintre România și Suedia, încheiat în cursul vizitei ministrului comerțului exterior, Gheorghe Cioară ; interesul larg trezit în Italia de vizita președintelui Comitetului de Stat al Planificării, Maxim Berghianu ; convorbirile dintre ministrul român al industriei chimice, Constantin Scarlat, și vicepreședintele Consiliului de Miniștri al R.D. Germane, Julius Balkow, cu prilejul participării unei delegații românești la deschiderea Tîrgului de primăvară de la Leipzig ; sosirea la Berlin a unei delegații române în frunte cu Mihai Suder, ministrul economiei forestiere, care a răspuns unei invitații a ministrului industriei ușoare al R.D.G., J. Wittik. România a fost prezentă printr-o delegație guvernamentală la festivitățile consacrate sărbătorii naționale a Siriei. Prim-vicepreședintele Consiliului de Stat al Planificării, Trofin Simedrea, însoțit de o delegație de tehnicieni români, se află zilele acestea în Statele Unite. Continuă vizita în Canada a delegației române condusă de George Macovescu, prim-adjunct al ministrului afacerilor externe, care poartă discuții asupra unor probleme privind dezvoltarea relațiilor dintre țara noastră și Canada.

După cum remarca într-o telegramă recentă agenția italiană ANSA, aceste vizite ilustrează dorința României de a-și lărgi legăturile multilaterale și schimburile comerciale cu cele mai diferite țări ale lumii. Privite în contextul intensificării schimburilor de vederi prilejuite de contactele internaționale tot mai frecvente între Est și Vest, ele dovedesc contribuția pe care România o aduce activ la îmbunătățirea relațiilor dintre state.

Printre contactele personale care-și afirmă utilitatea în această privință trebuie citată și vizita pe care, cu începere de la mijlocul acestei săptămîni, o face în Uniunea Sovietică cancelarul federal al Austriei, J. Klaus. *(Corespondența, la pag. 10).* Ziarele și cercurile diplomatice din cele două țări au subliniat că, răspunzînd vizitei prietenești similare de anul trecut a președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., N. Podgornîi, în Austria, călătoria cancelarului austriac va contribui, fără îndoială, la extinderea climatului de bună înțelegere în Europa și în lume. Ziarele au anunțat, zilele acestea, și alte întrevederi ca cea prilejuită, de exemplu, de vizita ministrului comerțului și navigației al Norvegiei, Kare Willoch, în Polonia și discuțiile sale cu vicepreședintele Consiliului de Miniștri polonez Jaroszewicz.

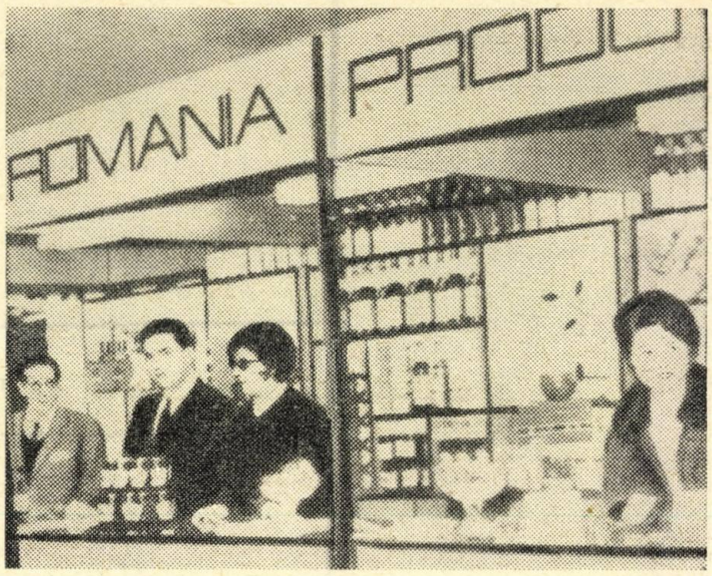

Standul românesc la Tîrgul internațional de produse agricole de la Verona (Italia)

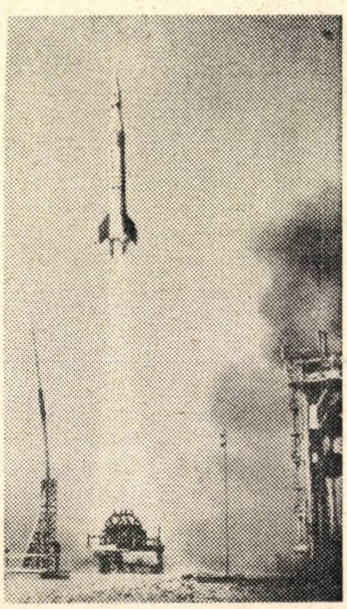

Racheta franceză „Vesta 4" a ridicat la înălțimea de 248 km mica maimuță Martine, pentru a-i putea studia reacțiile în stare de imponderabilitate. Experiența a avut loc la centrul de studii cosmonautice de la Hammaguir (Sahara)

O. N. U. : PESTE 80 DE STATE SPRIJINĂ CANDIDATURA MINISTRULUI DE EXTERNE ROMÂN

Zilele acestea, în presa străină au apărut relatări despre alegerea președintelui viitoarei sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, subliniind că majoritatea țărilor membre ale Organizației s-au pronunțat în favoarea candidaturii ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu. „Alegerea ministrului de externe român, Corneliu Mănescu, ca președinte al Adunării Generale a O.N.U., în septembrie, a fost asigurată prin sprijinirea lui de mai mult de jumătate din statele membre — scrie ziarul britanic «The Scotsman». El va fi primul președinte comunist în istoria Națiunilor Unite. Peste 80 din cei 122 de membri ai O.N.U. îl sprijină de pe acum pe Corneliu Mănescu, inclusiv toate marile puteri". Ziarul remarcă faptul că „printre pozițiile de susținere este și sprijinul națiunilor vest-europene cuprins într-o declarație semnată în comun de către delegații francez și britanic, Roger Seydoux și lordul Caradon. Latino-americanii au adăugat sprijinul lor pentru C. Mănescu. Singurul grup care încă nu a luat o atitudine formală este al celor 64 de țări africane și asiatice, dar 35 dintre ele sînt considerate că au sprijinit candidatura lui C. Mănescu în mod individual."

Același consens asupra candidaturii ministrului de externe român îl subliniază și corespondentul pe lîngă O.N.U. al ziarului „New York Herald Tribune-Washington Post" menționînd că „țările latino-americane și-au exprimat mai demult punctul de vedere favorabil alegerii unui diplomat din Europa răsăriteană ca președinte al viitoarei Adunări Generale, astfel că sprijinul lor este asigurat lui C. Mănescu".

breviar

8 martie

— Secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu, a primit pe trimisul extraordinar și plenipotențiar al Izraelului în Republica Socialistă România, Eliezer Doron, în audiență de prezentare.

— A sosit în Capitală, venind din R.D. Germană, delegația guvernamentală română condusă de Constantin Scarlat, ministrul industriei chimice, care a participat la deschiderea ediției de primăvară a Tîrgului internațional de la Leipzig.

13 martie

— Delegația guvernamentală condusă de Roman Moldovan, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice, care a făcut o vizită în Anglia, s-a înapoiat în Capitală.

— Vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Gaston Marin, a primit pe G. d'Arboussier, director general al Institutului Națiunilor Unite pentru formare și cercetare, care a sosit la 12 martie în țara noastră pentru a face o vizită. Oaspetele a fost însoțit de A Szalai, director al direcției de cercetare a institutului.

În aceeași zi, oaspeții au fost primiți de Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe, și de acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei.

— S-a înapoiat în Capitală Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior, care, la invitația lui Gunnar Lange, ministrul comerțului al Suediei, a făcut o vizită în această țară.

14 martie

— Secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Turcia în Republica Socialistă România, Kamüran Gürün, în audiență de prezentare.

Reacții la escaladare Continuarea și chiar intensificarea intervenției militare americane împotriva Vietnamului reprezintă, pe de altă parte, unul din factorii negativi ai evoluției actualității internaționale. Toate ziarele străine au fost de acord să definească noua fază a bombardamentelor americane împotriva Republicii Democrate Vietnam drept încă o treaptă a escaladării. (După minarea unor căi fluviale și intrarea în acțiune a artileriilor navale și terestre, aviația americană a început bombardarea unor complexe siderurgice din apropiere de Hanoi). Operațiuni militare continuă și împotriva forțelor de eliberare din Vietnamul de sud, ca și pînă acum fără succese pentru intervenționiștii americani. Într-un interviu acordat agenției France Presse, un reprezentant al Frontului Național de Eliberare a reafirmat hotărîrea poporului vietnamez de a continua lupta pînă la eliminarea intervenționiștilor străini și la instaurarea unui regim democratic în Vietnamul de sud.

Într-o cuvîntare, în care s-a referit la aspectele situației internaționale, secretarul general al P.C.U.S., Leonid Brejnev, a cerut încetarea războiului împotriva poporului vietnamez iubitor de pace și a subliniat că agresiunea din Vietnam contravine năzuinței majorității statelor spre slăbirea încordării și stabilirea unor relații pașnice.

Zilele acestea, reacția pe plan internațional a crescut, în amploare, prin noi condamnări neechivoce ale agresiunii americane. Guvernul suedez a făcut publică în Parlament o declarație subliniind că „Statele Unite trebuie să înceteze bombardarea Vietnamului" și că „poporul vietnamez trebuie în sfîrșit să fie lăsat să-și hotărască singur soarta" ; primul ministru al Finlandei a cerut încetarea bombardamentelor.

În Statele Unite, senatorul Robert Kennedy a recunoscut o dată în plus — în aceeași problemă a situației din Vietnam — existența unor divergențe între el și președinte, iar un alt fost colaborator al trecutei Administrații Kennedy, exconsilierul Arthur Schlesinger, a făcut o declarație, care a atras iritarea oficialităților, și în care spunea că „a sosit timpul să se renunțe la această logică fără sfîrșit care nu va face niciodată posibilă găsirea unui moment propice pentru negocieri". *Despre controversele în această problemă, care au ajuns să domine actualitatea politică americană, citiți la pag. 14.*

Se subliniază tot mai evident că prin accentuarea acțiunilor militare în Vietnam, Statele Unite nu fac decît să se izoleze pe plan internațional și să-și vadă tot mai diminuat prestigiul. „La o recentă conferință de presă — scria revista engleză *New Statesman* — Johnson a încercat să-l citeze pe Lincoln în sprijinul războiului său în Vietnam. Ar fi într-adevăr cazul să ne reamintim de remarcile lui Lincoln despre o împrejurare din 1848, similară cu actuala situație : războiul din Mexic. Acest război, spunea Lincoln, „fusese început în mod nenecesar și anticonstituțional", Statele Unite îl duceau folosind în mod deliberat „înșelăciuni fățișe", iar ostilitățile, „continuînd fără a li se putea pune capăt, înșelînd toate calculele despre momentul în care Mexicul ar fi putut fi adus în stare de supunere, făceau ca Statele Unite să nu mai știe nici ele unde aveau să ajungă". „Asemenea vorbe — încheia revista britanică — nu sînt de loc o analiză nepotrivită a actualei probleme vietnameze", unde „pe măsură ce bombardamentele continuă, există dovezi tot mai sigure că aceste bombardamente sînt îndreptate împotriva unor obiective civile". *(Declarațiile unui martor ocular cu privire la intensificarea bombardamentelor, pag. 11)*

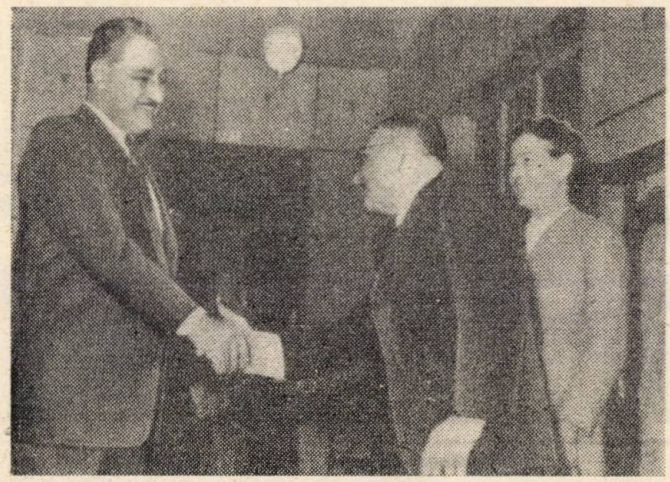

Cairo. Președintele Nasser întîmpinînd pe scriitorii francezi Jean-Paul Sartre și Simone de Beauvoir care fac o vizită în R.A.U.

Electorale *La alegerile legislative din Franța ambele forțe importante, Comitetul de acțiune pentru cea de-a V-a Republică, ca și alianța electorală a Federației Stîngii Democrate și Socialiste și Partidul Comunist au înregistrat cîștiguri de voturi. Formația de guvernămînt, deși a pierdut un număr destul de însemnat de mandate, și-a păstrat totuși majoritatea absolută în viitorul parlament. Partidul Comunist și-a întărit mult pozițiile în viitoarea Adunare Națională, cîștigînd mai mult de 30 de locuri și toți comentatorii au recunoscut ca una din concluziile cele mai importante ale acestor alegeri* →

Alegerile de deputați în sovietele supreme și sovietele locale de deputați ai oamenilor muncii din nouă republici unionale ale U.R.S.S. s-au încheiat cu victoria blocului comuniștilor și al celor fără de partid.

În fotografie : alegători la circumscripția electorală Bauman din Moscova, unde a candidat tovarășul Leonid Brejnev.

Sosirea la Cairo a secretarului general al Frontului de Eliberare a sudului ocupat al Yemenului, Abdel Kawee Mackawee (stinga), în vederea unor convorbiri cu oficialitățile egiptene

faptul că, la 30 de ani după experiența Frontului Popular, s-a dovedit în practică faptul că este posibilă și eficientă o unitate cel puțin pe plan electoral, sau pornind de la planul electoral, a elementelor și forțelor de stinga. (Citiți la pag 5 o analiză a semnificației alegerilor și a situației politice după consultarea electorală).

Alegeri de o importanță mai redusă, căci nu a fost vorba decît de consultări parțiale, au avut loc și în Berlinul occidental, în Anglia. În primul caz, în ciuda unor pierderi de voturi față de precedenta consultare, Partidul social-democrat și-a menținut majoritatea absolută. (S-a remarcat aici un cîștig de voturi exprimate în favoarea P.S.U.G.). În Anglia, rezultatele alegerilor din trei circumscripții electorale au marcat eșecuri relative pentru Partidul laburist — care, deși și-a păstrat două dintre aceste mandate și-a văzut majoritățile de la consultările generale mult reduse. Presa a subliniat însă că nu e vorba de o reîntoarcere a corpului electoral către partidul conservator, ci „de o desolidarizare de ambele partide importante". Cele două partide principale au înregistrat procentaje mult reduse față de trecut așa că ar fi mai exact să se vorbească de un vot negativ la adresa ambelor și nu de un eșec propriu-zis al guvernului în raport cu opoziția. (În această problemă, corespondența de la John Gritten, pag. 7).

Schimbare de decor În ultima zi a acestei perioade de timp s-a mai încheiat un act din drama pe care o trăiește alianța atlantică, de multă vreme într-o perioadă de criză : închiderea sediului cartierului general al forțelor armate americane în Europa, situat pînă acum la Paris, transmutarea oficială a comandamentului forțelor aliate din Europa occidentală de la Fontainebleau în Olanda. „Despre starea alianței occidentale nu se mai poate spune nimic îmbucurător de ani de zile — scria în legătură cu aceasta cotidianul elvețian *Neue Zürcher Zeitung*. Însuși cuvîntul *criză* este prea palid cînd e vorba să definim ceea ce a făcut Franța alianței. Este vorba de ceva mai mult : relațiile atlantice, adică relațiile vest-europeano—americane sînt zdruncinate de alte cutremure mai adînci". Aceasta este atmosfera și contextul în care s-au petrecut schimbările sediilor comandamentelor atlantice și în care zilele acestea au fost înregistrate vizitele unor politicieni americani — ca Forster sau Nixon — în diferite capitale vest-europene.

■

S-ar mai putea adăuga elemente ale unor procese încă în curs de desfășurare, de pildă încheierea turneului de explorare întreprins de premierul englez Wilson și ministrul său de externe, Brown, în capitalele „celor șase" (și după care nu s-a formulat încă o decizie oficială a guvernului).

În India, guvernul a fost reconstituit după alegerile generale de săptămîna trecută și, după cum era de așteptat, Indira Gandhi și-a păstrat funcția — incluzînd însă o serie de personalități noi în cabinet. Printre aceștia, figurează Morarji Desai, unul din fruntașii aripii conservatoare a partidului Congresului, precum și o serie de tehnicieni care i-au înlocuit pe miniștrii înfrînți în alegeri. *(La pagina 19 o corespondență în această problemă).*

În Indonezia, noul președinte interimar, Suharto, a depus jurămîntul. *(Evoluția evenimentelor din această țară — în corespondența din pag 12).*

Continuă la Geneva lucrările Comitetului celor 18, care săptămîna aceasta au solicitat o comisie de oameni de știință atomiști în legătură cu un raport despre folosirea pașnică a energiei atomice.

Mircea IVĂNESCU

La Casteau (Belgia) a fost inaugurat noul sediu al Comandamentului suprem al forțelor atlantice în Europa

din agenda internațională

16 – 22 martie

17 martie

— La New Delhi se întrunește prima sesiune a Camerei Populare a parlamentului Indiei, aleasă recent. În această zi deputații depun jurămîntul iar la 18 martie sînt aleși președintele și vicepreședintele Camerei Populare.

— Alegeri pentru Camera reprezentanților în Sierra Leone. În disputa electorală se înfruntă reprezentanții Partidului Popular, condus de premierul Albert Margai, și cei ai Congresului poporului — din opoziție. Observatorii apreciază că, practic, scrutinul nu va furniza nici o surpriză ; Partidul popular deține neîntrerupt puterea de 15 ani.

18 martie

— Ministrul afacerilor externe al Italiei, Amintore Fanfani, sosește la Beirut în vizită, la invitația omologului său libanez, Georges Hakim. Este prima dintr-o serie de vizite pe care ministrul de externe al Italiei le va efectua în cîteva țări din Orientul Arab.

19 martie

— Alegeri în sovietele de deputați ai oamenilor muncii în șase republici unionale ale U.R.S.S. : Armenia, Azerbaidjan, Gruzia, Lituania, Estonia, Kirghizia.

— Alegeri în Adunarea de Stat a R. P. Ungară.

— Alegeri prezidențiale în Gabon. O dată cu președintele și vicepreședintele republicii vor fi aleși și membrii Adunării Naționale, întrucît, conform constituției țării, mandatul acesteia expiră concomitent cu cel al șefului statului. Atît actualul președinte, Leon Mba (care cere reînnoirea mandatului său), cît și candidatul la vicepreședințe precum și marea majoritate a celor ce se prezintă pentru ocuparea locurilor din viitorul parlament sînt înscriși pe listele electorale ale „Blocului democratic gabonez" — singurul partid politic al țării.

21 martie

— Ziua Internațională de luptă pentru lichidarea discriminării rasiale, stabilită la propunerea O.N.U.

Partide sau formaţiuni politice	Mandate	Cîştig sau pierdere faţă de compoziţia Adunării anterioare
Majoritatea guvernamentală	244	— 36
Federaţia stîngii	116	+ 12
Partidul comunist	73	+ 32
Centrul democrat	27	inexistente în Adunarea precedentă, în actuala lor configuraţie
Partidul Socialist Unificat şi alte grupări de stînga	10	
Diverşi	15	
	485*)	

*) Lipsesc rezultatele din Polinezia franceză, unde mandatul va fi atribuit duminică 19 martie.

FRANŢA
bilanţ electoral

Către sfîrşitul campaniei electorale, se prevedea că alegerile vor constitui o vie competiţie între formaţiile participante. După primul tur de scrutin, caracterizat prin polarizarea interesului alegătorilor în jurul echipei guvernamentale pe de o parte, în jurul opoziţiei de stînga, pe de altă parte (cu remarcabilul cîştig de voturi al comuniştilor), se prevedea că al doilea tur de scrutin — în care urma să se decidă reprezentarea a exact cinci şesimi din circumscripţii * — se va defini ca o luptă şi mai strînsă. Desfăşurarea concretă a ultimei etape a alegerilor legislative a spart cadrul previziunilor. Primul comentariu al agenţiei „France Presse" la începutul zilei de luni, cînd operaţiile de numărătoare a voturilor erau în cea mai mare parte încheiate, începea astfel : „Al doilea tur al alegerilor legislative va rămîne în analele istoriei politice franceze ca unul din scrutinele cele mai surprinzătoare, cu rezultate din cele mai disputate, într-o atmosferă de «suspense» care nu s-a dezminţit toată noaptea". Şi, ca un fel de concluzie : „Folosind mijloace enorme, diferitele institute de sondare a opiniei publice «fotografiaseră» cu o precizie acceptabilă principalele curente de opinie. Ele au înregistrat însă un eşec în operaţiile lor de «simulaţie electorală» : n-au ştiut să sondeze cu adevărat rărunchii şi inimile alegătorilor, să descifreze secretul cabinelor de votare..."

Într-adevăr, unul din ultimele sondaje de acest tip furniza cu privire la fizionomia noii Adunări Naţionale pronosticuri care se deosebeau întrucîtva între ele, după cum proveneau de la Institutul Francez de Opinie Publică (I.F.O.P.) sau de la Societatea Franceză de Anchete prin Sondaj (S.O.F.R.E.S.) — dar pe care, şi pe unele şi pe celelalte, cursul evenimentelor le-a infirmat în largă măsură.

Repartiţia mandatelor în Adunarea nou aleasă este cea din tabelul din partea superioară a paginii.

Există în Occident un fel de fetişism faţă de tehnica nouă a sondajelor de masă, datorită poate faptului că ele se efectuează cu ajutorul unor impozante maşini electronice. Dar celor mai perfecţionate asemenea maşini trebuie să li se furnizeze date, repere, ipoteze — şi acestea le furnizează oamenii : calculele sînt, firească, obiective, dar pornind de la premise în care intră inevitabil o doză de subiectivitate. Mai ales atunci cînd — ca la al doilea tur de scrutin al alegerilor legislative franceze — nu există precedent care să poată servi drept termen de comparaţie. Acordul stîngii privind retragerile reciproce de candidaţi reprezenta un element inedit, ca şi felul în care avea să fie tradus în viaţă, ca şi reacţiile pe care avea să le determine în rîndurile corpului electoral. Ceea ce a lărgit considerabil aria aprecierilor personale livrate maşinilor ca material de prelucrat. O bună parte din cele două tentative paralele de anticipare electorală au pornit astfel de la ideea că, în anumite circumscripţii în care un candidat federal se va retrage în favoarea unui comunist, un procent relativ însemnat de alegători — chiar dintre cei care la primul tur au votat pentru Federaţie — va prefera de data aceasta să voteze fie pentru guvern, fie pentru eventualul candidat al Centrului democrat. Or, scrutinul de duminica trecută este din acest punct de vedere un „test" semnificativ : s-a dovedit din nou că în Franţa calcule electorale făcute pe asemenea baze nu pot fi decît infirmate de fapte.

Majoritatea observatorilor considerau probabile, după cifrele primului scrutin, şi creşterea numărului de mandate ale comuniştilor la al doilea şi reducerea celor ce vor reveni formaţiei guvernamentale. Ceea ce i-a surprins a fost faptul că, aşteptîndu-se să le înregistreze la nivelul unor tendinţe, s-au găsit în faţa unor trăsături caracteristice ale acestei consultări electorale pe care, referindu-se la comentatorii parizieni, agenţia „France Presse" o defineşte ca o dare înapoi relativă a majorităţii („majoritatea rămîne majoritate — dar într-un mod destul de precar") în faţa unei „unităţi fără fisuri a stîngii" care, „constituie însăşi baza victoriei ei".

În rezultatele celui de-al doilea tur de scrutin, Waldeck-Rochet vede „ratificarea politicii de unire a forţelor democratice pe care comuniştii au preconizat-o neîncetat", „aprobarea de către masa republicanilor a unirii realizate între partidele de stînga, îndeosebi între Partidul comunist şi Federaţia stîngii democrate şi socialiste". „De aci încolo, a adăugat secretarul general al Partidului comunist, unirea tuturor partidelor de stînga apare ca o forţă mare, susceptibilă să devină, în viitorul apropiat, majoritatea..." Referindu-se aluziv la

→

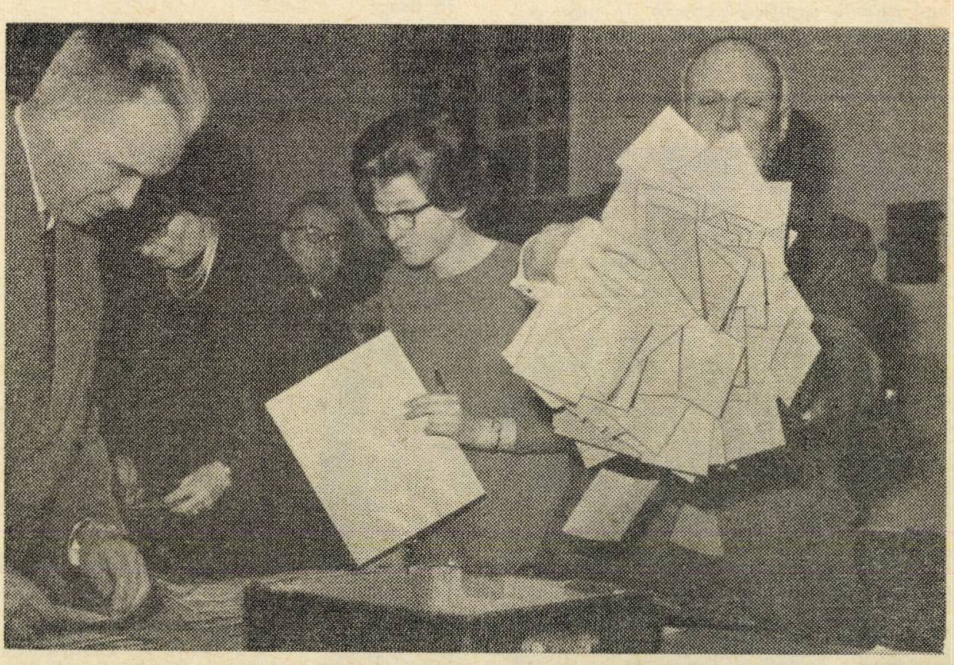

Despuierea buletinelor, la un centru de vot parizian

* **După cum s-a anunţat, au fost aleşi fără balotaj, la 5 martie, 81 deputaţi din totalul de 486. În corespondenţa noastră din Paris, publicată în numărul precedent, se vorbea despre numai 78 aleşi la primul tur, deoarece datele privitoare la ceilalţi trei au parvenit ulterior.**

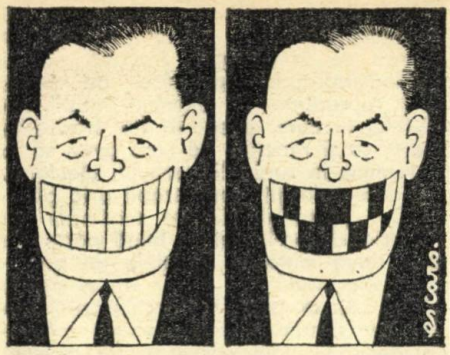

Surîsul lui Lecanuet, înainte și după alegeri...

(Din **Le Canard enchaîné**, Paris)

controversele care au agitat multă vreme Federația stîngii în problema alianțelor electorale, François Mitterrand și-a exprimat satisfacția că „disciplina și loialitatea au prevalat între formațiile stîngii în respectarea principiului candidatului unic". „Stînga în ansamblul ei, a adăugat președintele F.S.D.S., va reprezenta o forță puternică în Adunarea Națională, unde va avea circa 200 de mandate".

Numărul mandatelor de care dispune în noua Adunare formația guvernamentală este de 244, exact majoritatea absolută (jumătate plus unul). Fără îndoială, reducerea este masivă în raport cu cei 282 deputați care o reprezentau în cea precedentă (între timp au fost create și șase circumscripții electorale noi). Secretarul general al U.N.R., Jacques Baumel, consideră că „există o menținere a pozițiilor formației guvernamentale". De altfel se dă drept cert că se vor asocia majorității deputații trecuți în general de statistici sub denumirea de „moderați diverși", iar ministrul de interne Roger Frey consideră că la fel vor proceda unii din cei aleși sub eticheta Centrului democrat.

Șeful acestei grupări însă, Jean Lecanuet, afirmă că este „exclusă" orice cooperare cu U.N.R. : „așteptăm ca gaulliștii să facă un pas spre pozițiile noastre" declară el, referindu-se în primul rînd la politica externă. În mod paradoxal, principalul înfrînt al actualei consultări electorale se întîlnește oarecum — și pe planul opțiunilor politice și pe acela al modalităților tactice — cu Giscard d'Estaing, pentru care, în cadrul formației guvernamentale, alegerile au fost un incontestabil succes. Dintre cele 244 mandate ale majorității, republicanii independenți al căror șef este, dețin cu cel puțin 10 mai multe decît în vechea Adunare, adică, după agenția „France Presse", „fără îndoială 45 sau 46". Interesul reciproc pe care păreau să și-l poarte în perioada campaniei electorale cei doi reprezentanți ai unor tendințe „liberale" și „atlantico-europene" este oare destinat să ia aspectul mai concret al unei cooperări parlamentare ? Ei ar putea probabil, într-o asemenea eventualitate, să se bucure de sprijinul anumitor cercuri de afaceri a căror indispoziție a fost înregistrată și după primul și după cel de-al doilea tur de scrutin, de seismograful bursei din Paris. Ușoare la începutul săptămînii trecute, ceva mai accentuate la începutul acestei săptămîni, s-au făcut remarcate tendințe de scădere a cursului acțiunilor, de creștere a cursului aurului. Aceste oscilații par a reflecta în limbajul afacerilor temerile că majoritatea guvernamentală, sub presiunea unei puternice opoziții de stînga, s-ar putea orienta spre o politică mai „socială" decît cea de pînă acum. Cu atît mai mult cu cît observatorii sînt în general de acord să considere pierderile suferite de majoritate ca rezultatul nemulțumirilor pricinuite pe acest plan de politica guvernului, politica sa externă de independență națională și destindere internațională bucurîndu-se de sprijinul celei mai mari părți a opiniei publice franceze.

Întrebarea pe care și-o pun acum cercurile politice și presa, în Franța și în afara ei este : ce va face de Gaulle în condițiile noului raport al forțelor în Parlament. „Nu pot să fac pronosticuri cu privire la ceea ce va fi viitorul guvern, a declarat Georges Pompidou. Mi se pare totuși că un guvern «Republica a V-a» nu va întîmpina primejdii serioase în noua Adunare". „Echipa guvernamentală va rămîne aceeași, cu cîteva excepții, insistă totuși ziarele, de pildă «Paris-Jour», sau va fi aproape complet împrospătată ?" Sînt întrebări care-și vor găsi răspunsul în timp.

Florica ȘELMARU

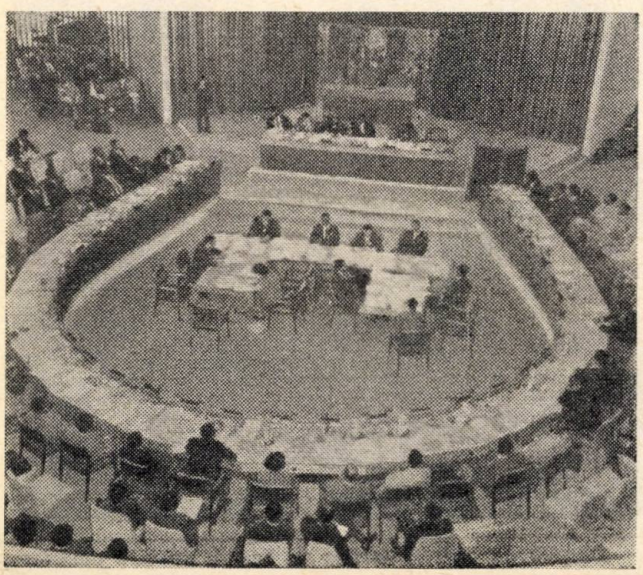

Addis Abeba. Ședința de închidere a celei de-a 8-a sesiuni a consiliului Organizației Unității Africane

reflector

ACORDUL ANGLO-MALTEZ

Cel puțin pentru cîtăva vreme, conflictul anglo-maltez a fost suspendat. Ajutorul economic va fi întrucîtva sporit, iar retragerea trupelor britanice eșalonată pe o perioadă mai îndelungată, astfel încît să nu se producă o sporire bruscă a șomajului printre maltezii angajați la bazele militare. Guvernul maltez consideră aceste angajamente britanice ca o încheiere reușită a negocierilor de la Londra și, cu toate că nu s-a pronunțat definitiv asupra noului acord, a dispus încetarea restricțiilor impuse trupelor engleze la începutul crizei.

Opoziția malteză s-a declarat însă nemulțumită de rezultatul negocierilor. Arthur Scerri, unul din liderii partidului laburist maltez, a declarat că premierul Borg Olivier a negociat de pe o poziție de slăbiciune : „Acum ni s-a dat un răgaz cît să ne tragem răsuflarea și nimic mai mult. Partidul nostru se pronunță pentru o Maltă neutră, neasociată cu N.A.T.O."

ÎNCĂ UN COLONEL

Majoritatea absolută — necesară, potrivit sistemului electoral în vigoare, pentru ca unul din cei patru candidați la scaunul prezidențial salvadorian să fie ales — a fost obținută, conform așteptărilor, de candidatul partidului de guvernămînt „Coaliția națională", colonelul Fidel Sánchez Hernández. Ministru de interne în guvernul de pînă acum Sánchez se bucura de sprijinul președintelui în funcțiune, Julio Rivera, ca și de poziția favorabilă a cercurilor militare, fapt de loc de ignorat dacă se ține seama că armata reprezintă principala forță care controlează viața politică din Salvador. De fapt, despre această țară latino-americană se știe în primul rînd că este cea mai mică (21 400 kmp) republică a Americii Centrale, dar cu cea mai mare densitate a populației (140 de locuitori pe kmp), și că, din timpuri imemoriale, postul de președinte a fost ocupat, cu scurte întreruperi, de un ofițer de grad superior : colonel.

Deci, pentru a nu rupe cu tradiția, la 1 iulie, Salvadorul va avea un nou președinte în persoana colonelului Sánchez Hernández. Lupta pentru scaunul prezidențial nu a fost deloc anevoioasă : campania electorală a fost pregătită cu minuțiozitate de cercurile militare și de dreapta, prin intensificarea acțiunilor represive împotriva forțelor progresiste. Sub pretextul că „scopurile și principiile sale nu sînt destul de clar formulate în platforma-program", guvernul a interzis activitatea partidului de stînga „Abril y mayo", iar alte organizații democratice au fost nevoite să treacă în ilegalitate.

Minuțioși s-au dovedit militarii și prin hotărîrea de a-și impune reprezentanții drept candidați prezidențiali ai partidului coaliției naționale (P.C.N.). În lista prezentată încă în luna august a anului trecut, P.C.N. propunea opt „pre-candidați" (patru militari și patru civili) înainte de a definitiva candidatura unuia dintre ei. În realitate, „singurii care contau erau militarii, candidatul P.C.N. fiind cel care s-ar fi bucurat de asentimentul majoritar al oficialităților armatei" (Vision). Iar Fidel Sánchez este, într-adevăr, colonel...

Nu s-a mirat nimeni, deci, cînd, deși a prezentat un candidat rival, partidul democrat-creștin recunoștea că nu are șanse de izbîndă. Se știe că P.C.D. se bucură în Salvador, ca și în alte republici latino-americane (Venezuela, Chile, Guatemala), de poziții relativ puternice. Abraham Rodriguez, candidatul democrat-creștin, a ieșit, în competiția electorală, pe locul doi, după Hernández.

Ceilalți doi rivali ai colonelului Sánchez — dr. Fabio Castillo, fost rector al Universității din Salvador, reprezentantul „Acțiunii renovatoare", și Alvaro Martinez, susținut de „Partidul popular salvadorian" — aveau șanse minime : nu numai pentru că partidul de guvernămînt avea favoritul lui, dar și pentru că, în cazul cînd nici unul din candidați nu ar fi obținut majoritatea absolută (este greu de conceput în contextul amintit ca altcineva decît un reprezentant al armatei s-o obțină), noul președinte, conform sistemului electoral, ar fi fost desemnat de Adunarea Națională, controlată tot de partidul coaliției naționale. În cele din urmă s-ar fi asigurat, ca și pînă acum, succesiunea coloneilor...

Corespondenţă din Londra

Laburiştii după „micile alegeri generale“

John Gritten

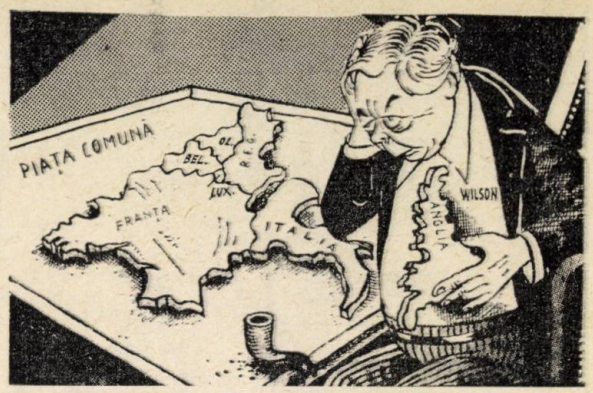

— Nu ştiu cum s-o scot la capăt...
(Din **The Philadelphia Inquirer**)

Deşi premierul Harold Wilson poate spune, cu oarecare justificare, că „nu există dovadă a unei deplasări dinspre laburişti spre conservatori“, ca urmare a „micilor alegeri generale“ de săptămîna trecută, rezultatele au constituit totuşi o lovitură pentru prestigiul guvernului şi în special pentru acela al primului ministru însuşi.

„Micile alegeri generale“ constituie probabil un nume greşit pentru cele trei alegeri parţiale care au avut loc în circumscripţia electorală scoţiană Pollok, oraşul Rhondda din South Wales şi oraşul Nuneaton din Midlands ; rezultatele nu se pretează generalizărilor, întrucît primele două circumscripţii sînt situate în mijlocul unor regiuni cu un procent de şomeri mult mai mare decît procentul mediu din Marea Britanie în ansamblu. În plus, Pollok are reputaţia că oscilează de mulţi ani între conservatori şi laburişti.

Rămîne însă un fapt, că la Pollok conservatorii au obţinut primul lor cîştig important pe seama laburiştilor de cînd Gordon Walker a pierdut în circumscripţia electorală Leyton în 1965. Să menţionăm totuşi că la Pollok numărul alegătorilor care au votat pentru conservatori a fost cu 5 000 mai mic decît în alegerile generale de anul trecut, iar numărul acelora care au votat pentru laburişti a fost cu aproape 9 000 mai mic. Majoritatea voturilor pierdute de principalele partide a revenit candidatului naţionalist scoţian.

La Rhondda, deşi a păstrat acest tradiţional loc al laburiştilor, guvernul a obţinut cu aproape 7 000 de voturi mai puţin, în ciuda faptului că numărul participanţilor la vot a fost mai mare săptămîna trecută decît în alegerile generale.

Candidatul naţionalist galez a obţinut cea mai mare parte a diferenţei de voturi ; candidatul conservator a întrunit cu aproape 1 000 de voturi mai puţin decît anul trecut, şi s-a situat pe ultimul loc, după candidatul comunist.

La Nuneaton, candidatul laburist a păstrat mandatul deţinut anterior de secretarul general al sindicatului muncitorilor din transporturi şi muncitorilor necalificaţi, Frank Cousins, dar a obţinut cu peste 9 000 de voturi mai puţin.

Voturile obţinute de candidaţii scoţian şi galez reprezintă un protest autentic al regiunilor împotriva centralizării şi împotriva dominaţiei economice şi sociale a Londrei.

În mod special ele indică de asemenea sentimentele regionale împotriva intenţiei declarate a guvernului de a intra în Piaţa comună europeană, întrucît aceasta ar grăbi în mod inevitabil exodul industriei din Scoţia, nordul Angliei şi sudul Ţării Galilor (exod care continuă de decenii) spre Midlands, Coasta de est şi sud-estul Angliei. Este semnificativ că, exceptînd doi deputaţi laburişti scoţieni, precum şi cîţiva deputaţi galezi, reprezentanţii acestor regiuni se opun intrării Marii Britanii în C.E.E.

Dar înainte de a ne ocupa aici de recentele evenimente în cadrul eforturilor guvernului cu privire la C.E.E. şi opoziţia parlamentară faţă de ele, să examinăm pe scurt celelalte motive ale scăderii popularităţii guvernului.

În primul rînd, alegerile parţiale s-au desfăşurat imediat după cea mai mare explozie în cadrul grupului parlamentar laburist, şi în mod cert cea mai mare din cîte s-a produs în cursul guvernării lui Wilson.

Explozia a fost declanşată de refuzul a peste 60 de deputaţi laburişti de a aproba sporirea cheltuielilor de apărare propusă de guvern. Deşi, aşa cum mi-a declarat unul din aceşti deputaţi care s-au abţinut, James Dickens, ei nu intenţionau să pună guvernul în pericol votînd împotriva lui alături de conservatori, aceste abţineri — din partea unor deputaţi reprezentînd stînga, centrul şi chiar dreapta grupului parlamentar laburist — au reprezentat forma cea mai puternică de protest pe care o aveau la dispoziţie.

Acest lucru a fost recunoscut de Wilson însuşi atunci cînd a acceptat o invitaţie de a lua cuvîntul la o întîlnire particulară a grupului parlamentar laburist. În cadrul întîlnirii, el a ţinut o conferinţă despre disciplină pe care un corespondent politic a caracterizat-o drept „ameninţătoare, sarcastică, dispreţuitoare şi despotică“.

Michael Foot, de pildă, a declarat că Wilson a invocat „instrumentul cel mai dictatorial din arsenalul disciplinar laburist“ ameninţînd să nu acorde la viitoarele alegeri generale confirmarea oficială a partidului candidaţilor care au criticat persistent guvernul.

Pentru a arăta că nu au fost intimidaţi, după cîteva zile, 16 deputaţi laburişti s-au abţinut să voteze pentru guvern într-o problemă referitoare la politica de îngheţare a salariilor.

Într-adevăr, îngheţarea salariilor şi poziţia guvernului în problemele economice au dus la apariţia a peste 600 000 de şomeri — cifra ar fi fost mult mai mare dacă această iarnă nu ar fi fost deosebit de blîndă — şi la pronosticuri potrivit cărora numărul lor va fi de 700 000 anul viitor, ceea ce a creat de asemenea nepopularitate pentru guvern.

Sprijinul acordat de guvern războiului american din Vietnam a provocat o puternică dezamăgire în rîndul tuturor sectoarelor mişcării laburiste, iar încălcarea hotărîrii adoptate la conferinţa anuală a partidului laburist în ce priveşte reducerea cheltuielilor de apărare a provocat indignare.

În problema Pieţei comune, cuvintele deputatei laburiste Anne Kerr conţin mult adevăr. Ea a declarat ministrului afacerilor externe George Brown : „În rîndul opiniei publice din Marea Britanie există un curent de opinie tot mai puternic care nu acceptă necesitatea intrării noastre în Piaţa comună. Gospodinele în special sînt îngrijorate de creşterea costului alimentelor care s-ar produce dacă am intra în C.E.E.“

Într-adevăr, alegerile parţiale au avut loc foarte curînd după ce peste 100 de deputaţi laburişti, reprezentînd din nou toate tendinţele din grupul parlamentar laburist, au semnat o moţiune care sublinia „caracterul explorator“ al sondajelor lui Wilson şi Brown în problema Pieţei comune şi afirma că Marea Britanie trebuie să fie dispusă să intre în C.E.E. „numai dacă interesele esenţiale ale Marii Britanii şi Commonwealthului pot fi apărate“. Două cuvîntări care scot în evidenţă consecinţele dăunătoare pentru Marea Britanie ale intrării în C.E.E. au fost rostite de doi colegi de cabinet ai premierului Wilson — ministrul comerţului, Jay, şi al agriculturii, Peart — tocmai în perioada în care aceasta vizita capitalele Pieţei comune pentru a afla reacţiile la o eventuală cerere oficială a Marii Britanii de a fi primită în C.E.E.

Acum, prin vizita de săptămîna trecută în Luxemburg, călătoria lui Wilson a luat sfîrşit. Se pare că, în Luxemburg, el a arătat că este dispus să accepte chiar politica agricolă a C.E.E., unul din principalele obstacole, pînă în prezent, în calea încercării guvernului de a cîştiga pe fermierii britanici de partea ideii intrării în Piaţa comună.

Rămîne de văzut dacă actualele discuţii secrete din cadrul cabinetului cu privire la relaţiile Marii Britanii cu C.E.E. vor duce la o cerere oficială de primire sau dacă o asemenea cerere va fi amînată pînă cînd, după părerea guvernului britanic, nu va mai exista riscul unui al doilea refuz din partea Franţei, sau dacă se va face vreo declaraţie de compromis asupra subiectului, amînîndu-se pe termen nelimitat orice hotărîre.

Un lucru este sigur : popularitatea largă de care se bucura primul ministru după victoria sa în alegeri a primit recent cîteva lovituri grele. Deşi rezultatele alegerilor parţiale nu constituie un indiciu în privinţa desfăşurării alegerilor generale din 1970, şi nici măcar în privinţa desfăşurării alegerilor de luna viitoare pentru Consiliul Marii Londre, „micile alegeri generale“ au semnificaţii care nu scapă nimănui.

Londra, 14 martie

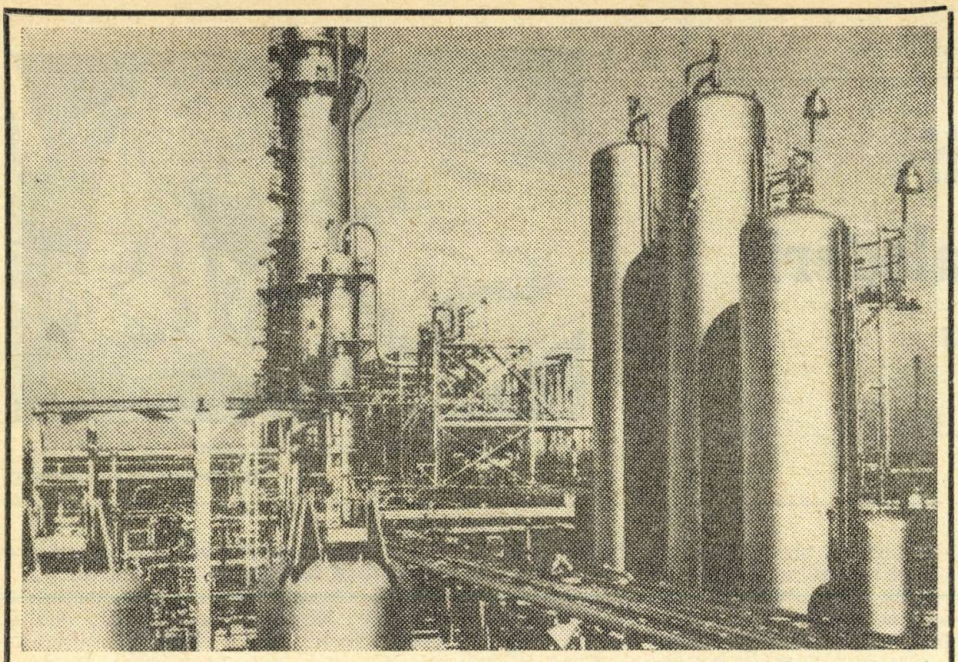

Rafinăria de la Homs, una dintre cele mai importante în Orientul Arab

COORDONATE POLITICE SIRIENE

În confruntarea dură, calificată de unii comentatori „nu mai puțin importantă pentru viitorul politic și economic al lumii arabe decît războiul Suezului", pe care în ultima jumătate de an Siria a susținut-o cu societatea occidentală „Iraq Petroleum Company", drepturile legitime formulate de guvernul de la Damasc au obținut cîștig de cauză.

Semnificația evenimentelor depășește cadrul unei singure țări, înscriindu-se, într-o sferă mai largă, în contextul luptei pe care popoarele din Orientul Apropiat și Mijlociu o duc împotriva marilor monopoluri străine pentru a dispune suveran de propriile lor bogății.

Pe plan intern, victoria obținută în fața companiei petroliere străine reprezintă un succes al eforturilor depuse de guvernul de la Damasc în direcția consolidării independenței economice a țării, a apărării intereselor naționale siriene și contribuie astfel la definirea mai clară a opțiunilor politice ale conducerii Siriei, a căilor pe care aceasta s-a angajat în ultimul timp.

În urmă cu un an, în perioada care a urmat lui 23 februarie 1966, cînd echipa Hafez-Bitar-Aflak a fost înlăturată de la putere în Siria, principalele organe de presă occidentale și arabe manifestau tendința de a se abține de la comentarea semnificației evenimentelor petrecute la Damasc. Dintre puținii observatori care au propus atunci interpretări asupra sensului schimbărilor în conducerea Siriei, unii au pus acest act pe seama „certurilor personale și a conflictelor de interese individuale dintre liderii baasiști sirieni (ca de pildă, ziaristul libanez Eduard H. Saab) ; alții au vorbit despre o luptă între diferitele fracțiuni ale armatei (ziarul „Al Jaryda" din Beirut etc.). Cîțiva comentatori au apreciat că este vorba de o victorie a aripii de stînga a Baasului asupra elementelor de dreapta din partid, fără a oferi însă prea multe detalii asupra orientării politice a noilor conducători.

Este cunoscut că, în ultimele decenii, Siria a avut o viață politică dintre cele mai agitate în lumea arabă (din 1920 la Damasc s-au perindat 63 de guverne), iar ritmul accelerat al schimbărilor politice a îngreunat mult analiza evenimentelor. În plus, în ultimii ani, un nou element a complicat peisajul politic sirian. După 8 martie 1963, mai ales, data preluării puterii la Damasc de către partidul Baas, evoluția vieții politice siriene a fost influențată în mare măsură de istoria cea mai recentă a baasismului. Se știe însă că documente importante privind orientarea și activitatea Baas-ului — sau chiar numele unora dintre liderii săi — rămîneau, ca o dorință a aripii de dreapta a partidului, necunoscute cercurilor mai largi. Atmosfera de mister întreținută în jurul Baas-ului și a activității sale — explica nu de mult vicepremierul sirian Ibrahim Makhos — servea interesului liderilor de dreapta de a ascunde, pe cît posibil, divergențele dintre diferitele orientări care se înfruntau în interiorul partidului.

După 23 februarie 1966, documente publicate de conducerea Baas-ului au oferit elemente noi asupra anumitor aspecte ale vieții politice siriene din ultimii cîțiva ani.

Confruntări în Baas

În bună măsură, procesul de instabilitate politică pe care țara l-a cunoscut pînă la evenimentele din februarie 1966 se identifică cu puternicele frămîntări din interiorul Baas-ului.

Relativ scurtă, istoria acestui partid, fondat în 1940, este deosebit de complexă. Tinzînd să îmbrățișeze problemele lumii arabe în ansamblu (obiectivul final propus constă în crearea unei comunități — „Uruba" — a națiunii arabe de la Atlantic pînă la Golful Persic), Baas-ul — „partidul renașterii" — evoluează în cadrele unui sistem organizatoric corespunzător : unei „direcțiuni naționale", cu sediul la Damasc, îi sînt subordonate „direcțiuni regionale" în fiecare țară arabă în care partidul activează — legal (ca în Siria) sau ilegal (ca în Arabia Saudită, Iordania, Liban, Irak). Cu deosebire în ultimii ani, Baas-ul și-a desfășurat activitatea într-un mod care l-a îndepărtat simțitor de accepția acordată în mod obișnuit noțiunii de „partid politic", dovedindu-se a fi, tot mai mult, o formație politică eterogenă, menită să reunească adepții unor orientări politice diferite sau — după cum au dovedit-o evenimentele — chiar opuse.

În Irak, Liban sau Kuweit, de pildă, partidele baasiste sînt grupări cu o orientare predominant de dreapta, efect al structurii lor care include, alături de elemente mic-burgheze, reprezentanți ai feudalilor și marii burghezii. Nu aceasta este și situația baasismului sirian care — după cum apreciază în general presa arabă — îmbrățișat mai ales de mici comercianți, intelectuali, ofițeri ieșiți din rîndurile țărănimii, a dovedit, tot mai mult în ultimii ani, o orientare politică moderată. Deziderатul omogenității nu se realizează însă, de obicei, nici chiar în interiorul grupării baasiste dintr-o țară arabă sau alta.

Exemplul Siriei, singura țară arabă cu o conducere baasistă, este poate cel mai semnificativ pentru amploarea conflictului dintre diferitele orientări din interiorul partidului. Actul înlăturării de la putere a aripii de dreapta reprezentată de grupul Hafez-Aflak-Bitar (la 23 februarie 1966) de către actuala conducere de la Damasc — ai cărei lideri sînt Noureddin Atassi, Salah Jedid, Youssef Zeayyen, Ibrahim Makhos — este un deznodămînt al înfruntării dintre două tendințe care se desfășoară de mai mulți ani în acest partid. „Lupta între aripa de stînga și cea de dreapta din Baas — releva Ibrahim Makhos — se manifestă încă de la fondarea partidului". Vicepremierul sirian aprecia că Baasul a cunoscut cel puțin în două rînduri — în 1964 și 1965 — iminența sciziunii partidului.

Documentele oficiale recente ale Baas-ului apreciau mișcarea de la 23 februarie drept „singurul mijloc de salvare a

partidului în situația cînd foștii săi conducători au alunecat către dreapta".

Încă din primele zile care au urmat preluării puterii, curmînd speculațiile întreținute de foștii lideri baasiști despre „extremismul rigid al aripii de stînga", conducătorii de la Damasc precizau că prin politica lor „intenționează să contribuie la regruparea forțelor progresiste și revoluționare".

Pentru prima oară în istoria Siriei, în componența guvernului au intrat membri ai partidului comunist. „Noi vrem ca nici una din forțele progresiste ale țării să nu rămînă în afara luptei pe care o ducem" — declara premierul Zeayyen unui ziarist. La rîndul său, președintele Federației sindicale a muncitorilor sirieni, Khaled Jundi, spunea : „Partidul comunist este implantat în rîndurile clasei muncitoare și de aceea noi trebuie să cooperăm cu el". Astăzi, ziarul „Nidal al-Saab", organul partidului comunist, se distribuie legal în Siria (deși se tipărește încă clandestin) ; după ani de exil, secretarul general al partidului comunist, Haled Bagdaș, a putut să se reîntoarcă în țară. Expunînd poziția partidului comunist față de actuala situație din Siria în cadrul unui interviu acordat la sfîrșitul anului trecut, Haled Bagdaș evidenția o serie de pași pozitivi făcuți de guvern „pe calea spre un viitor mai sigur al Siriei". El sublinia că, în prezent, principalele obiective ale luptei partidului comunist sînt lărgirea libertăților democratice ale clasei muncitoare, țărănimii și tuturor forțelor progresiste din țară și crearea unui „front patriotic, progresist și unit al tuturor forțelor revoluționare, organizațiilor și persoanelor individuale".

Sprijinul popular al regimului a fost pus la încercare în septembrie 1966 de complotul militar inițiat de liderii baasiști de dreapta cu concursul marii burghezii și al elementelor feudale. Acțiunea conspiratorilor, finanțată de cercuri reacționare din Iordania și Arabia Saudită, a fost însă dejucată în mai puțin de o zi. „Pentru prima dată în această țară, o lovitură de stat a fost zădărnicită ca urmare a intervenției muncitorilor înarmați" — nota un reporter al publicației „Jeune Afrique" aflat în acea perioadă în Siria.

Opțiuni economice

În ultimii ani, în Siria s-au înfăptuit o serie de transformări pe plan economic și social. Guvernul Zeayyen a anunțat adoptarea unui program de măsuri vizînd stăvilirea procesului de înrăutățire a situației economice a țării, care, datorită schimbărilor repetate din viața politică luase amploare.

În ultimul deceniu s-au construit puține uzine noi, exodul șomerilor a căpătat amploare, resursele naturale au rămas neexploatate. Siria — observă economiștii — importă petrol în timp ce zăcămintele sale ar putea să-i asigure în întregime nevoile proprii. Proiectul marelui baraj de pe Eufrat, importantă sursă energetică, care permite totodată extinderea terenurilor cultivate, a rămas îngropat ani de zile în dosare.

„În ultimii 15 ani — declara o oficialitate siriană — marea burghezie a fost interesată mai ales în dezvoltarea comerțului pentru că aici rotația capitalului e mai rapidă și procură beneficii mai mari. Guvernele precedente au neglijat sau au refuzat să facă investiții în sectoare economice importante, ca industria și agricultura".

Guvernul Zeayyen și-a propus, ca o sarcină importantă, creșterea rolului statului în conducerea procesului de dezvoltare economică a țării. Un complex de măsuri — între care naționalizarea marilor întreprinderi industriale și a majorității întreprinderilor mijlocii, a instituțiilor bancare și de asigurări, a comerțului exterior — a lărgit sensibil aria de cuprindere a sectorului de stat în economia națională și, prin aceasta, a sporit posibilitățile guvernului de înrîurire a dezvoltării economice a țării.

Principalii conducători sirieni : dr. Noureddin Atassi, șeful statului, Salah Jedid, secretarul general adjunct al partidului Baas, și dr. Youssef Zeayyen, primul ministru

În august 1966, au fost adoptate prevederile celui de-al doilea plan cincinal de dezvoltare economică și socială. El fixează, ca obiectiv de seamă, crearea unei baze industriale care să se armonizeze cu posibilitățile agricole și naturale ale țării pentru ca, în următorii ani, Siria să poată trece la fabricarea unor produse industriale, altădată importate, și să-și mărească, în același timp, disponibilitățile de export.

Pentru agricultura Siriei, anul 1966 a însemnat, în primul rînd, anul încheierii operațiunii de expropriere a marilor proprietari financiari și al inaugurării lucrărilor de construcție a barajului de pe Eufrat. În anul care a trecut, guvernul a dat un nou impuls procesului de înfăptuire a reformei agrare (început în urmă cu peste un deceniu, dar tărăgănat vreme îndelungată). Ministrul agriculturii și reformei agrare, Faez Jassem, enumera recent unui ziarist cîteva din obiectivele politicii agricole a guvernului : „Operațiunile de expropriere a pămînturilor ce depășesc ca suprafață plafonurile stabilite de guvern — care reprezintă aproximativ 1,5 milioane hectare — s-au încheiat în 1966. În acest an urmează să se definitiveze și operațiunea de distribuire a acestor terenuri țăranilor săraci, beneficiari ai legii reformei agrare. Paralel cu desfășurarea acestui proces, eforturile noastre se vor îndrepta în direcția consolidării mișcării cooperatiste agricole".

Actul inaugurării șantierului marelui baraj de pe Eufrat, subliniază conducătorii sirieni, deschide posibilități largi pentru dezvoltarea economică a țării. Principal obiectiv al celui de-al doilea cincinal, barajul va determina, prin realizarea sa, transformări la scara întregii țări. Crearea barajului va reda agriculturii o suprafață de pămînt egală cu cea cultivată în prezent în țară, iar hidrocentrala care se construiește pe Eufrat, lîngă Tabka, va fi capabilă să satisfacă în întregime nevoile de energie electrică ale țării. Presa de la Damasc califică obiectivul de pe Eufrat drept „simbolul cel mai sugestiv al eforturilor Siriei de a deveni, în următorii ani, o țară industrial-agrară dezvoltată".

Evaluînd complexitatea problemelor legate de îndeplinirea obiectivelor politicii sale economice, actualii conducători sirieni atrag atenția asupra nivelului nesatisfăcător de dezvoltare economică a țării (în primul rînd a industriei naționale) și subliniază necesitatea sporirii eforturilor în vederea depășirii greutăților întîmpinate pe calea realizării planurilor propuse.

Recent, președintele Atassi ținea să sublinieze finalitatea ansamblului de măsuri preconizate de guvern în vederea accelerării dezvoltării economice a Siriei : „Noi consolidăm independența economică a țării și prin aceasta independența sa politică".

Politica petrolieră

Este semnificativă, în acest sens, orientarea guvernului de la Damasc în privința a ceea ce presa denumește, tot mai frecvent, „politica petrolieră siriană". Siria este o țară de tranzit pentru petrolul extras din Irak sau Arabia Saudită și, în același timp, deținătoarea unor zăcăminte petrolifere destul de mari. Pornind de la aceste realități, guvernul Zeayyen a inițiat în 1966 două acțiuni importante în domeniul politicii sale petroliere.

Prima, inaugurarea proiectului de extindere a rafinăriei de la Homs, astfel încît, după 1969, ea să poată asigura în întregime nevoile de petrol și produse petroliere ale țării (preluînd în exclusivitate petrolul extras în Siria). Cea de-a doua — cerere de revizuire a acordurilor încheiate cu societatea Iraq Petroleum Company, care din 1955 se sustrăgea de la plata unor importante sume ce revin de drept statului sirian, conform contractelor privind repartizarea beneficiilor rezultînd din transportul, prin teritoriul Siriei, al petrolului extras de I.P.C. în nordul Irakului.

Făcînd legătura între cele două măsuri, inițiate cam în aceeași perioadă, expertul arab în problemele petrolului dr. Nikolai Sarkis, sublinia că „optînd, după lecții amare, pentru o politică națională de exploatare a propriului său petrol, Siria nu putea să mai tolereze, ca țară de tranzit, consecințele unor ficțiuni juridice sau ale unor contracte inechitabile, impuse de marile societăți petroliere".

Explicînd hotărîrea guvernului sirian de a întemeia și dezvolta o industrie petrolieră proprie, premierul sirian Zeayyen declara cu prilejul inaugurării lucrărilor de modernizare a rafinăriei de la Homs : „Aici, la Homs, va fi prelucrat propriul nostru petrol, extras de noi în exploatările de la Djezireh. Prin aceasta vom sparge blocada colonialistă în această parte a lumii, exercitîndu-ne dreptul de a exploata noi înșine petrolul sirian, în folosul nostru. Prin aceasta, Siria va contribui la lupta pe care poporul arab o duce pentru a face din petrolul său un instrument al suveranității dintr-unul al servituții".

Relații interarabe

Situația în care se găsea Siria la 23 februarie 1966 reflecta impasul orientării și în politica externă a grupului Hafez-Bitar. În cîțiva ani, prin politica pe care o promovaseră, diferitele guverne care s-au succedat la Damasc îngustaseră simțitor posibilitățile de acțiune ale Siriei

→

pe plan internațional și izolaseră țara în cadrul lumii arabe.

Opțiunile guvernului instaurat la 23 februarie, formulate în documentele celui de-al 9-lea congres interarab al Baas-ului, își propun să dinamizeze politica externă a țării. Ele se referă la „înțelegerea forțelor progresiste arabe pe o bază democratică, consolidarea prieteniei și colaborării cu țările socialiste, sprijinirea luptei popoarelor din Africa, Asia și America Latină".

În politica interarabă, guvernul Zeayyen a depus eforturi pentru normalizarea unora din principalele legături tradiționale ale Siriei. Relațiile dintre Damasc și Cairo, întrerupte violent în 1961 prin desprinderea Siriei din componența R.A.U., s-au reluat și consolidat în ultimul an. După ce au consimțit la redeschiderea liniei aeriene dintre Cairo și Damasc și la un schimb de ambasadori între cele două capitale, Siria și R.A.U. s-au legat la începutul lunii noiembrie 1966 printr-un „acord de apărare comună" care, în afara aspectelor militare, se referă și la problemele colaborării în domeniul politic și cel economic.

Asupra politicii externe a Siriei o altă ipotecă o reprezentau în urmă cu un an raporturile cu Irakul. Deși conducătorii Baas-ului sirian au condamnat fără rezerve, la timpul respectiv, orientarea politică extremistă a baasiștilor irakieni care cuceriseră puterea la Bagdad în 1963 (caracterizată prin reprimarea sîngeroasă a forțelor democratice), actul înlăturării prin forță a baasiștilor de la conducerea Irakului a declanșat o etapă critică în relațiile siriano-irakiene.

În ultima jumătate de an, îndeosebi, o anumită îmbunătățire a raporturilor dintre Damasc și Bagdad s-a oglindit mai întîi în declarațiile președintelui Irakului, Aref, de solidarizare cu Siria în conflictul acestei țări cu Izraelul, apoi prin acreditarea de ambasadori în cele două capitale, iar în ultimul timp prin coordonarea acțiunilor celor două state în confruntarea cu Iraq Petroleum Company.

Acțiunile desfășurate de Siria în direcția dezvoltării relațiilor de colaborare cu R.A.U. și Irak, ca de altfel și cu alte țări arabe — Algeria, Yemen — sînt, într-un context mai larg, aspecte ale procesului de regrupare a forțelor politice ale lumii arabe care se opun proiectatului „pact islamic" lansat de Arabia Saudită și inspirat de cercurile monopoliste occidentale.

■

Bilanțul — întocmit de presa siriană — al anului care s-a scurs de la instaurarea noii conduceri de la Damasc consemnează un șir de realizări pe calea stabilizării politice interne, a dezvoltării economice independente a țării. El relevă, în același timp, dificultățile întîmpinate de guvernul de la Damasc, în opera sa, din partea forțelor retrograde interne reprezentate de marea burghezie și cercurile feudale, precum și din partea cercurilor reacționare străine, a marilor monopoluri petroliere.

Sensul schimbărilor petrecute în Siria în ultimul timp exprimă, în principal, orientarea spre promovarea unei politici menite să slujească interesele naționale ale țării, aspirațiile spre progres ale forțelor democratice.

Corneliu VLAD

Cancelarul Austriei, Josef Klaus, trece în revistă garda de onoare, împreună cu președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., Aleksei Kosîghin

Corespondență din Moscova

Vizita cancelarului Austriei

S. Beglov,

comentator politic

al agenției de presă „Novosti"

Actuala vizită efectuată în Uniunea Sovietică de cancelarul federal al Austriei, Josef Klaus, se desfășoară într-un moment important atît pentru relațiile bilaterale sovieto-austriece, cît și pentru perspectiva dezvoltării colaborării general-europene. După vizita efectuată, anul trecut în Austria, de către N. Podgornîi, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., vizita dr-ului Klaus este menită să contribuie la consolidarea contactelor personale între conducătorii celor două state și la extinderea colaborării economice, culturale și tehnico-științifice dintre Austria și Uniunea Sovietică.

Deși cele două țări n-au o frontieră comună, termenul de „bună vecinătate" poate fi aplicat la relațiile care s-au stabilit între ele. Acest lucru este firesc dacă luăm în considerare faptul că dintre țările europene cu orînduire nesocialistă, Austria este unul din vecinii cei mai apropiați ai țărilor socialiste și, totodată, țara care prin politica sa de neutralitate și-a asigurat o bază favorabilă pentru dezvoltarea colaborării reciproc avantajoase cu aceste țări. Încă în timpul vizitei lui Nikolai Podgornîi în Austria, cancelarul federal, Josef Klaus, a subliniat că este vorba „nu de a normaliza relațiile dintre ambele state. Lucrul acesta l-am obținut de mult. Este vorba de a extinde relațiile existente".

Cercurile largi ale opiniei publice din Austria sînt conștiente de rolul Uniunii Sovietice în restabilirea independenței și existenței de stat a Republicii Austria. Faptul acesta a fost definit încă în Declarația de la Moscova, din 1943, și consfințit în mod definitiv prin Tratatul de stat cu Austria din 1955. Între cele două țări au fost încheiate și sînt traduse în viață cu succes acorduri pe termen lung referitoare la legăturile economice, comerciale și culturale. În ultimii zece ani, volumul comerțului sovieto-austriac a crescut de peste patru ori.

Respectarea de către Austria a prevederilor Tratatului de stat și promovarea de către ea a unei politici de neutralitate permanentă constituie o contribuție pozitivă la cauza slăbirii încordării în Europa. Relațiile Austriei cu Uniunea Sovietică și cu celelalte țări socialiste constituie un fel de piatră de încercare prin care se verifică valabilitatea principiilor coexistenței pașnice între state cu sisteme sociale diferite. Obligația asumată de Austria de a promova o politică de neutralitate constituie o condiție importantă a dezvoltării cu succes a relațiilor intereuropene. Bineînțeles, aceasta presupune în egală măsură respectarea neutralității austriece și din partea altor state europene.

Semnificația evoluției actuale în Europa constă nu numai în faptul că se pune în mod hotărît capăt oricăror atentate împotriva frontierelor și suveranității statelor existente, dar și în aceea că se pun bazele unei vaste colaborări între țările cu sisteme sociale diferite pentru asigurarea securității și a legăturilor reciproc avantajoase pe o bază general-europeană. Declarația de la București din iulie 1966 a reflectat interesul major al statelor socialiste ca această colaborare largă să înlocuiască opoziția unor grupări militare închise.

În aceste condiții, crește rolul statelor neutre în extinderea zonei de colaborare. Totodată, nu poate fi ignorat faptul că, pe baza grupărilor militare de tipul N.A.T.O., au apărut și grupări economice închise de tipul Pieței comune. O țară nu poate să nu cîntărească fiecare pas de politică externă din punctul de vedere al țelului căruia îi servește: consolidarea grupărilor închise sau extinderea zonei de colaborare. Uniunea Sovietică nu ar fi un prieten sincer al Austriei dacă nu și-ar exprima deschis interesul său ca Austria să nu slăbească, ci să-și consolideze poziția sa ca stat independent și neutru, avînd o misiune de răspundere în Europa.

Evoluția situației internaționale a lăsat în urmă acea perioadă în care neutralitatea era considerată drept sinonimul unei politici pasive. Exemplul Finlandei este o expresie elocventă a prestigiului internațional pe care îl poate cîștiga un stat care traduce activ în viață principiile coexistenței pașnice dintre țările cu sisteme sociale diferite și își aduce contribuția la destinderea încordării. Austria a obținut multe succese pe această cale. Neutralitatea sa activă se bucură de o largă recunoaștere internațională.

Extinderea și consolidarea legăturilor sovieto-austriece sînt apreciate, totodată, și ca o contribuție la colaborarea general-europeană. Există încă multe posibilități nefolosite pentru dezvoltarea relațiilor sovieto-austriece în toate domeniile. Ca urmare a vizitei cancelarului J. Klaus și a convorbirilor sale la Moscova, pot fi așteptați noi pași în această direcție. Șeful guvernului austriac va avea încă o dată posibilitatea de a se convinge că toate acțiunile Austriei îndreptate spre consolidarea păcii și înțelegerii internaționale se bucură de sprijinul total și dezinteresat al Uniunii Sovietice.

Moscova, 14 martie

ANCHETA TRIBUNALULUI RUSSELL

Lawrence Daly

lider al Sindicatului minerilor din Scoția, membru al unei echipe de constatare a tribunalului instituit de lordul Bertrand Russell pentru judecarea faptelor comise de agresorii americani în Vietnam. Mărturia sa a fost publicată în săptămînalul britanic „New Statesman".

A doua echipă de cercetări a Tribunalului Internațional s-a deplasat în Vietnamul de nord timp de 24 zile, de la 24 ianuarie la 17 februarie. Membrii acestei echipe au fost dr. Abraham Behar, asistent al Facultății de medicină din Paris (care a părăsit Vietnamul la 3 februarie), dr. Gustavo Tolentino, un medic dominican, domiciliat la Toronto, Canada, Carol Brightman, redactor-șef al publicației Viet Report Magazine, New York, Tariq Ali, ziarist pakistanez, fost președinte al Uniunii Oxford, și subsemnatul. Obiectul vizitei noastre a fost acela de a cerceta tipul de bombardamente efectuate de S.U.A., în scopul de a putea răspunde la cinci întrebări precise : 1) S-au produs bombardamente asupra civililor în Vietnamul de nord ? 2) Au avut loc aceste bombardamente departe de obiectivele militare ? 3) În acest caz, care sînt obiectivele civile ale avioanelor S.U.A. ? 4) Armele folosite sînt destinate să distrugă oțelul și betonul sau viețile omenești ? 5) Există motive să se creadă că S.U.A. comit crima de genocid în Vietnam ?

În prima fază a cercetărilor, un grup (dr. Tolentino și subsemnatul) am călătorit la nord-vest de Hanoi și anume în provinciile Phu Tho, Vinh Phuc și Bac Thai, în timp ce ceilalți membri ai echipei s-au îndreptat spre sud, în provinciile Ninh Binh și Thanh Hoa. La cea de-a doua fază a participat întreaga echipă (cu excepția dr. Behar) la Haifong și în provincia Quang Ninh, unde am cercetat distrugerea orașelor miniere Ha Tu și Cam Pha precum și a localității balneare Bai Chay. Din observațiile făcute în aceste locuri am ajuns la concluzia că la primele două întrebări trebuie să se răspundă cu un „da" hotărît. La a treia întrebare, se poate răspunde că bombardamentul s-a concentrat asupra caselor, școlilor, bisericilor, pagodelor, spitalelor și altor obiective cu caracter nemilitar. Bombardamentele S.U.A. au avut într-adevăr un caracter „selectiv" : ele au ales în mod precis aceste obiective civile pentru atacurile lor cele mai prelungite și mai sistematice.

Drept răspuns la a patra întrebare, echipa a obținut dovezi medicale privind efectele speciale pe care armele anti-personal folosite de avioanele S.U.A. le-au avut asupra vieții omenești. Cînd bombe explozive și incendiare de mare eficacitate sînt aruncate asupra unui orășel sau sat, ele sînt urmate de obicei, la scurtă vreme, de aruncarea unor bombe umplute cu alice de oțel care nu mai pot provoca daune construcțiilor, dar în schimb ucid și schilodesc pe toți aceia care încearcă să dea ajutor victimelor.

Sistemul nostru de a obține dovezi a urmat aceeași procedură în toate locurile pe care le-am vizitat. În primul rînd, avea loc, devreme dimineața, o întîlnire cu oficialitățile provinciale care ne puteau relata atacurile care avuseseră loc în propriile lor provincii. Aceste relatări erau detailate, district cu district, pentru a obține amănuntele daunelor aduse vieții și proprietății, numărul avioanelor implicate, felul bombelor folosite, momentul ales pentru atacuri. Ni s-au dat informații cu privire la cazuri specifice de ucideri și răniri. Urmau întrebările, după care eram luați să vedem orașele, satele și cătunele care fuseseră bombardate. Aici vedeam distrugerile cu propriii noștri ochi și aveam posibilitatea să stăm de vorbă cu martori oculari și cu rude ale celor morți.

După ce vizitam locul bombardamentelor, eram readuși la locul întîlnirii pentru a sta de vorbă cu victimele menționate anterior de către oficialitățile provinciale.

Uneori, această activitate era întreruptă cu brutalitate de emisarii „civilizației" occidentale — și atunci eram obligați să ne îndreptăm spre adăposturile subterane. Într-o asemenea ocazie, cînd ne-am adăpostit în preajma cabanei noastre din junglă, în vecinătate de Vietri, bombardamentele păreau foarte apropiate. Puțin după aceea am inspectat obiectivul. Era vorba de un mic cătun, la o distanță de numai 500 de iarzi, asupra căruia fusese lansată o rachetă incendiară Bullpup. Fuseseră distruse trei case, o bătrînă și doi copii fuseseră răniți și un număr de animale ucise.

Un factor care a redus efectul bombardamentelor este programul masiv de evacuări aplicat de guvern. Bătrînii și copiii din orașele mari și mici ale țării au fost trimiși în siguranță în munți și în junglă, deși ei pot fi urmăriți chiar și în aceste locuri. O dovadă a acestui fapt am văzut-o în provincia Quang Minh, la nord de Haifong. Aici, minele de cărbuni, situate sus pe dealuri, privesc spre frumosul golf Ha Long. Orașele miniere Ha Tu și Cam Pha au fost complet distruse. Întrucît minele sînt obiective greu de bombardat, atacurile s-au concentrat asupra muncitorilor. Orașele au fost atacate exact în orele cînd minerii își luau masa de dimineață sau se întorceau din schimb.

Numeroase persoane au fost evacuate ulterior spre nord unde trăiesc în colibe de bambus, în apropiere de povîrnișurile stîncoase ale dealurilor. Dar la 3 februarie, această comunitate a fost atacată de bombardiere ale S.U.A. care au aruncat bombe umplute cu alice de oțel. Aceste bombe sînt una dintre cele mai diabolice invenții folosite în acest război. Dovezile pe care le-am găsit în cursul vizitei mele în Vietnamul de nord nu lasă loc nici unei urme de îndoială în ce privește caracterul intenționat și sistematic al atacurilor împotriva obiectivelor civile. Dacă se urmărește demoralizarea populației și crearea unui sentiment de nemulțumire față de guvernul R. D. Vietnam, trebuie subliniat că rezultatul a fost cu totul opus. Pretutindeni, populația și-a exprimat hotărîrea de a nu capitula niciodată și de a lupta mai departe pînă ce țara sa va învinge.

O fotografie recentă a lui Bertrand Russell în mijlocul simpatizanților lui

Arta de a trage concluzii

„La 94 de ani, Bertrand Russell rămîne copilul teribil al Marii Britanii". Epitetul, lansat cu intenții peiorative de către un ziarist, s-a transformat într-un elogiu pe care englezii îl repetă de cîte ori se vorbește despre fenomenalul nonagenar.

Filozoful dă de furcă unor cercuri din Statele Unite sau din țara sa, care nu o dată se întîlnesc în tentativa de a-i minimaliza activitatea. Cînd a aflat de tribunalul internațional creat de Bertrand Russell pentru a judeca faptele intervenționiștilor americani în Vietnam, un deputat conservator a exclamat : „E ultima lui farsă !". Cînd s-a anunțat apoi că, sub semnătura de prestigiu mondial a lui Bertrand Russell, a apărut și o carte intitulată „Crime de război în Vietnam", în saloanele de dincolo de ocean s-au citat din nou cuvintele pe care, cîndva, o lady foarte conformistă le spusese ginditorului : „Bertie, ești un aristocrat dar nu și un gentleman".

S-au strecurat și unele perfide nelămuriri : de ce Russell nu se retrage la țară pentru a gusta din tihna la care îl îndreptățește vîrsta ? De ce autorul monumentalelor „Principia Matematica" nu se consacră exclusiv studiilor teoretice pure ? De ce vlăstarul de familie nobiliară se amestecă mereu în mulțimile de demonstranți, în loc să prefere societatea pairilor ?

Filozoful n-a răspuns niciodată acestui gen de întrebări altfel decît prin neobosita sa acțiune. S-a spus despre Bertrand Russell că este unul dintre cei mai mari logicieni ai lumii. Iar unii imprudenți, vrînd să-l atace și pe acest tărîm, i-au reamintit mustrător un pasaj din propria-i operă : „Logica este arta de a nu trage concluzii". Filozoful n-a replicat nici de data aceasta altfel decît prin consecvență în bătălia pe care o duce. La ceasul marilor verificări, într-o epocă în care mai mult ca oricînd conștiințele au datoria de a fi active, el demonstrează cu bărbăție cît de bine mînuiește arta de a trage concluzii atunci cînd însuși dreptul de a fi al logicei și — o dată cu el — toate drepturile, sînt încălcate. Un francez, Fustel de Coulanges, stabilea cîndva astfel năzuința ginditorului : „O viață de analiză pentru o oră de sinteză". Sinteza lui Bertrand Russell e a luptei pentru apărarea vieții și demnității ; justiția la care el aspiră se numește neatîrnarea popoarelor.

Etica luptătorului de 94 de ani a fost exprimată poate în modul cel mai plastic de acel cărturar occidental care amintea următoarea istorioară de mare circulație în anii primului război mondial : pe frontul Verdunului, un sublocotenent rezervist, absolvent al Școlii Normale Superioare și destinat prin har și cultură unei glorioase cariere universitare, n-a mai putut suporta într-o zi infernul ; și atunci, în timp ce tunurile, mitralierele, puștile vărsau un foc pustiitor, a țîșnit din tranșeea sa cu mîinile ridicate, strigînd cît îl ținea gura : „Ajunge ! Sînt și oameni pe-aici !"

L. SĂRĂȚEANU

Situaţia din Indonezia

Recenta sesiune a Congresului Consultativ Popular indonezian a hotărît să „anuleze mandatul şi întreaga putere" a preşedintelui Sukarno. Congresul, care şi-a desfăşurat lucrările într-o sală a Palatului Sporturilor în care nu se afla portretul preşedintelui, cum se obişnuia înainte, a decis alegerea lui Suharto „în funcţia de preşedinte ad-interim, pînă ce noul preşedinte va fi ales de către Congres. Celelalte probleme judiciare referitoare la dr. Sukarno au fost încredinţate preşedintelui ad-interim. Dr. Sukarno nu va putea participa la activităţi politice pînă la alegerile generale".

Acest pasaj din rezoluţia finală a sesiunii Congresului Consultativ Popular, care a avut loc la Djakarta, este interpretat în mod diferit de observatorii politici aflaţi în capitala Indoneziei. Pentru unii, el are semnificaţia înlăturării lui Sukarno din toate funcţiile pe care le deţine. Alţii, ca de pildă corespondentul agenţiei *France Presse*, vorbesc despre un compromis care s-ar fi realizat în ultimele ore ale sesiunii Congresului : „Divizaţi de luni de zile asupra soartei pe care trebuie să o aibă omul care a condus Indonezia timp de 21 de ani, politicienii indonezieni au căzut de acord asupra unui compromis care consacră înlăturarea lui Sukarno..." Corespondentul agenţiei *U.P.I.* este de părere că sesiunea Congresului „a transpus în scris" statu quo-ul existent în momentul cînd, cu un an în urmă, Sukarno predase toate împuternicirile sale generalului Suharto.

Observatorii explică această hotărîre a Congresului prin aceea că Suharto ar fi căutat să preîntîmpine o încordare a situaţiei din Indonezia. În tot timpul lucrărilor Congresului, presa indoneziană a semnalat o încordare în regiunile Jawei centrale şi de est, menţionînd diferite „acţiuni în apărarea lui Sukarno". La rîndul său, agenţia *Antara* a difuzat ştiri despre o „activitate intensă" în Jawa centrală. Corespondenţii străini aflaţi la Djakarta în acele zile scriau că „generalul Suharto doreşte să evite tulburări la care ar putea să se asocieze şi unele elemente din forţele armate" (U.P.I.). Agenţia *France Presse* scria, tot în zilele sesiunii Congresului, că nu poate fi trecut cu vederea faptul că „naţionaliştii, foştii combatanţi şi unele grupuri militare subliniază rolul pe care l-a jucat Sukarno în eliberarea ţării". Totodată, unii corespondenţi străini menţionau intenţia generalului Suharto de a neutraliza pe partizanii preşedintelui din poliţie şi marină. „Tulburările l-au inspirat pe Suharto, sublinia *Le Monde*, să adopte o nouă atitudine. El a ţinut seama de sprijinul de care se bucură Sukarno încă în Indonezia. El a vrut, înainte de toate, să evite ca fricţiunile să nu se extindă în ţară". Iar ziarul *Politika* menţiona că „scopul principal al generalului Suharto este să evite confruntarea în Indonezia şi... conflictul în rîndurile forţelor armate".

În prima zi a lucrărilor sesiunii Congresului, după discursul lui Suharto (care a cerut Congresului să nu întreprindă nimic împotriva preşedintelui Sukarno) din cei 30 de deputaţi care au luat cuvîntul cîţiva s-au referit „la meritele anterioare" ale preşedintelui Sukarno. Reprezentantul partidului Nahdatul Ulama şi alţi cîţiva deputaţi au cerut demiterea din toate funcţiile şi judecarea preşedintelui.

În acelaşi timp, reprezentantul partidului naţionalist, care îl sprijină pe Sukarno, a făcut apel la „acceptarea metodelor care să nu ducă la conflicte şi să nu ameninţe securitatea majorităţii poporului".

Poziţiile diferite adoptate de deputaţi în ce priveşte atitudinea faţă de Sukarno s-au oglindit şi în presa indoneziană. Unele ziare, ca de pildă „KAMI", organul grupurilor studenţeşti extremiste, şi-au exprimat dezacordul cu cuvîntarea generalului Suharto. Ziarul scria că „orice statu quo adoptat de Congres este inacceptabil". În schimb, ziarele armatei — „Angkatan Bersendjata" şi „Beryta Yudha" — şi-au exprimat sprijinul faţă de recomandările făcute de generalul Suharto, apreciindu-le ca o cale „de înlăturare a conflictului politic".

A doua zi, poziţiile vorbitorilor în Congres s-au apropiat considerabil de atitudinea adoptată de generalul Suharto. Deşi reprezentanţii grupurilor musulmane — grupări politice de extremă dreaptă — au cerut retragerea tuturor atributelor pe care le mai deţine Sukarno, vorbitorii din partea armatei s-au situat pe poziţia lui Suharto. Comandantul forţelor aeriene, Narijiudin, şi comandantul poliţiei, generalul Sudjipoto, şi-au exprimat părerea că soluţia ar trebui găsită în concordanţă cu sugestiile generalului Suharto. Comandantul forţelor navale, contraamiralul Muljadi, a declarat că forţele navale „sprijină întru totul apelul la prudenţă adresat de generalul Suharto". Aceeaşi atitudine au adoptat şi vorbitorii din partea Partidului naţionalist, care au declarat că „este posibil ca Sukarno să rămînă nominal preşedinte dar să fie lipsit de orice putere reală".

Elaborarea rezoluţiei finale — după cum remarcă observatorii politici — s-a dovedit a fi deosebit de grea. În cadrul Congresului fusese creat un comitet special pentru recomandări din care făceau parte adversarii declaraţi ai oricăror soluţii de compromis. Situaţia creată l-a determinat, se pare, pe Suharto să convoace în ultima zi a sesiunii o şedinţă secretă.

Corespondenţii aflaţi la Djakarta au menţionat faptul că în cele din urmă s-a ajuns la o anumită înţelegere. Forţele armate şi Partidul naţionalist au reuşit „să determine Congresul să adopte o rezoluţie de compromis" *(U.P.I.)*.

O altă explicaţie a poziţiei adoptate de Suharto pare să fie — după părerea unor observatori politici — conflictul din ce în ce mai evident între Suharto şi Nasution. Acest conflict latent se manifestă, în prezent, prin poziţiile adoptate de cei doi lideri militari în problema atitudinii faţă de Sukarno. După ce a depus jurămîntul, generalul Suharto, în cuvîntarea rostită, a evitat să se refere la Sukarno făcînd un apel general la eforturi comune. „Nici un grup nu l-a înfrînt pe altul, a spus el, nici un grup nu a cîştigat împotriva altuia". În schimb, generalul Nasution, rezumînd lucrările şedinţei speciale a Congresului, a declarat că „aceasta a dovedit rolul jucat de preşedintele Sukarno în încercarea de lovitură de stat..."

Aprecierile diferite ale celor doi lideri militari sînt considerate ca anunţînd o perioadă de înfruntări deschise. Corespondentul ziarului iugoslav *Politika* la Djakarta menţiona „duelul Suharto-Nasution". Unii observatori politici sînt de părere că poziţia lui Suharto nu poate fi identificată cu o „ocrotire a lui Sukarno". Generalul Suharto ar căuta — se afirmă — „o cale mai precaută şi mai delicată" de înlăturare a acestuia de pe arena politică.

După părerea comentatorilor străini, situaţia din Indonezia continuă să rămînă confuză. Pe plan strict constituţional, generalul Suharto este în momentul de faţă preşedinte ad-interim şi conduce practic întreaga viaţă politică. (El a şi avut o întrunire cu guvernatorii diferitelor regiuni din ţară.) Pînă în 1968, cînd vor avea loc alegeri prezidenţiale, aceasta ar putea să fie formula politică de guvernare.

În cursul zilei de luni a intervenit un nou element. Generalul Suharto a anunţat, într-o cuvîntare radiotelevizată, înrăutăţirea sănătăţii preşedintelui Sukarno. Suharto a cerut, totodată, populaţiei „să-şi păstreze calmul".

Sergiu VERONA

Corespondență din Beirut

Congresul petrolului arab

Marwan Hamade
șeful secției externe a ziarului libanez „Le Jour"

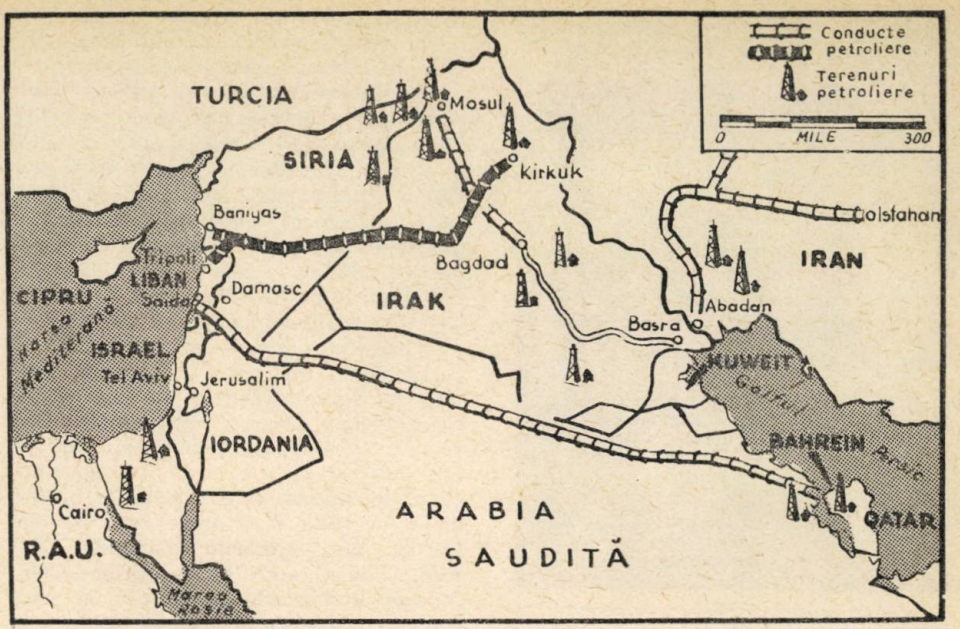

Una din regiunile petroliere importante ale Orientului Mijlociu — cadrul geografic al recentei confruntări dintre Siria și societatea „Iraq Petroleum Company"

Al șaselea Congres arab al petrolului, care s-a deschis la 6 martie la Bagdad, în prezența a 500 de delegați reprezentînd firme petroliere, sindicate muncitorești și organisme economice — publice și particulare — și-a încheiat lucrările luni seara. Trei țări au lipsit de la congres : Tunisia, Iordania și Sudanul.

Congresul, desfășurat pentru prima oară într-o țară producătoare, avea sarcina să tragă învățăminte de pe urma crizei recente dintre Siria și „Iraq Petroleum Company" și să pună bazele unei coordonări a politicii statelor arabe în materie de petrol care să le permită să reziste în mod eficient presiunilor companiilor petroliere. În consecință, Congresul nu putea să ignoreze implicațiile politice ale problemei. De aceea, exceptînd cîteva studii tehnice prezentate de specialiști în domeniul exploatării petrolului, dezbaterile s-au referit, în general, la probleme politico-economice.

Abordînd problema prețurilor, numerosi experți arabi au relevat cu satisfacție eșecul încercărilor companiilor străine de a scădea prețurile la petrol pe piețele mondiale. Ei au criticat, totodată, firmele petroliere pentru faptul că limitează majorarea prețului petrolului comercializat de America de Nord, aplicînd astfel un regim discriminator pentru alte regiuni producătoare (în primul rînd Orientul Arab). Indirect, au fost formulate critici la adresa producătorilor libieni care, fără a ține seama de scăderea veniturilor per baril, au sporit volumul producției lor pentru a-și mări încasările, acțiune care nu constituie cel mai bun mijloc în vederea menținerii structurii prețurilor. De altfel, Congresul a cerut reconsiderarea prețurilor pe baza mediei plătite în Europa pentru petrolul brut provenind din țările arabe.

Au fost examinate și alte probleme : noile contracte dintre Irak și întreprinderea franceză E.R.A.P., pe de o parte, și dintre R.A.U. și anumite firme, pe de altă parte. Este interesant de relevat că, în baza acordului semnat între R.A.U. și societatea americană „Philips", Egiptul a reușit să obțină 75 la sută din beneficii.

Într-adevăr, aceste contracte, cărora reprezentanții companiilor petroliere la Congres au încercat să le minimalizeze importanța, amenință pozițiile marilor firme. Efectele acestor contracte nu s-au lăsat așteptate. Astfel, presa din Kuweit, referindu-se la contractul dintre R.A.U. și „Philips", cere astăzi guvernului să procedeze la revizuirea substanțială a convențiilor dintre Kuweit și societățile anglo-americane.

O serie de studii referitoare la drepturile statelor de a exploata ele însele bogățiile petroliere au stîrnit discuții furtunoase. Teza dezvoltată de un jurist egiptean, potrivit căreia exploatarea petrolului trebuie să treacă sub controlul direct al statului, a fost combătută violent de reprezentanții firmei americane A.R.A.M.C.O. Dezbaterile au dat adepților lozincii „Petrolul arab — arabilor !" prilejul de a-și reafirma ideile. Mai mulți vorbitori, printre care un fost ministru saudit, precum și consilierul guvernului algerian, au susținut cu tărie ideea emancipării petroliere arabe. Pentru primul dintre ei, naționalizarea este singura cale de salvare, chiar dacă ridică o serie de greutăți. Aceste sacrificii, a afirmat el, merită să fie făcute, ținînd seama de caracterul grav al situației actuale care lezează grav drepturile țărilor arabe.

Unii vorbitori, care nu au mers pînă acolo încît să ceară naționalizarea, au reclamat din partea trusturilor petroliere revizuirea concepțiilor lor. Ei s-au ridicat împotriva caracterului arbitrar al stabilirii prețurilor, a lipsei de participare a cadrelor și organismelor naționale la exploatarea resurselor petroliere și a lipsei de control asupra contabilității ei. În această privință, s-a ajuns la un compromis : o rezoluție recomandă înființarea unor companii naționale în țările arabe care nu posedă încă asemenea organisme și întărirea celor existente. S-a recomandat, de asemenea, crearea unei companii inter-arabe a petrolului — proiect deja existent, dar încă nerealizat.

În sfîrșit, a fost ridicată problema creșterii producției de petrol : dacă Orientul Mijlociu a depășit anul acesta nivelul de 10 milioane barili zilnic, în schimb ritmul de creștere continuă să fie scăzut. Pe de altă parte, anumite delegații au subliniat necesitatea ca statele arabe să întreprindă ele însele prospectări în regiunile neexploatate de către societățile concesionare. Exemplul legii nr. 80 din Irak și ultimul acord dintre Iran și Consorțiul internațional ilustrează în mod grăitor această nouă concepție.

Pentru a rezista acestui val, societățile americane angajaseră un anumit număr de avocați libieni și saudiți în scopul de a apăra punctul de vedere al societăților petroliere. Pledînd cauza trusturilor, reprezentanții acestor firme au provocat reacții violente din partea Federației arabe a muncitorilor petroliști (este vorba de puternica organizație sindicală care, în cursul agresiunii împotriva Egiptului, din 1956, a dinamitat conductele societăților occidentale din Siria și a sabotat funcționarea instalațiilor petroliere din Bahrein și Aden). Una din rezoluțiile propuse de Federație critică faptul că muncitorilor saudiți li s-a interzis să se constituie în sindicate.

În sfîrșit, rezoluțiile Congresului s-au referit la necesitatea unei colaborări regionale în domeniul producției petrolului. Într-una din ele se apreciază că cele mai multe probleme — nivelul producției, repartizarea beneficiilor, naționalizarea treptată etc. — pot fi rezolvate cu succes dacă țările arabe își coordonează politica. Participanții la Congres au cerut aplicarea rezoluțiilor Conferinței de la Geneva pentru comerț și dezvoltare. Ei au cerut, de asemenea, unificarea legilor în materie de petrol. Rămîne de văzut, așa cum este cazul la sfîrșitul fiecărei conferințe de acest gen, dacă rezoluțiile vor fi aplicate de către guvernele anumitor țări încă înfeudate trusturilor petroliere occidentale.

În concluzie, Congresul a prilejuit o nouă confruntare între țările arabe producătoare și trusturile petroliere occidentale. Această confruntare, intervenind imediat după acordul dintre Siria și „Iraq Petroleum Company", a permis experților arabi să-și formuleze pe un ton mai categoric revendicările pe care le exprimaseră cu mai puțină tărie în cursul celor cinci congrese precedente.

Un alt merit al Congresului este de a fi contribuit la informarea mai pe larg a opiniei publice asupra aspectelor politice și economice ale problemei petrolului arab. Această acțiune de largă informare este o condiție necesară a oricărui progres. Va fi poate necesar ca în acest scop congresele oficiale să fie transformate în congrese cu o participare mai cuprinzătoare. Această propunere a avut deja un ecou favorabil la Cairo. Căci, așa cum a afirmat un delegat la Congresul de la Bagdad, în acest cadru mai larg petrolul poate îndeplini rolul ce-i revine în dezvoltarea economiei țărilor arabe.

Beirut, 14 martie

Confruntare...

simplă dispută pre-electorală?

Pentru prima oară după 1964, războiul din Vietnam devine în Statele Unite un factor major de polarizare a forțelor politice în jurul Casei Albe și împotriva ei. Controversa binecunoscută dintre „ulii" și „porumbei" a fost altceva : atît avocații escaladării nelimitate cît și adepții încetării agresiunii din ambele partide politice se străduiau și se străduiesc să atragă Administrația pe linia preconizată de ei. De multă vreme se spune că „uliii" au mai multă audiență în cercurile guvernamentale, dar asta n-a dus la nici o sciziune politică. În toamna anului trecut nici democrații, nici republicanii nu și-au axat campania electorală pe tema războiului din Vietnam.

Discursul rostit cu două săptămîni în urmă în Senat de Robert Kennedy a dat semnalul regrupării celor ce doresc tratative pentru încheierea conflictului din Vietnam. Intreaga pregătire și desfășurare a acțiunii lasă să se întrevadă un plan elaborat pînă în cele mai mici amănunte. Pasiunea pe care Administrația o pune în a replica (apropiata plecare în insula Guam a președintelui Johnson este apreciată tot ca o contraacțiune) dezvăluie îngrijorarea provocată guvernului de perspectiva conturării unui centru diriguitor concurent în partidul democrat. În articolul pe care îl reproducem alăturat, Walter Lippmann analizează motivele și perspectivele noii situații. El este de părere că Robert Kennedy nu face decît să se declare adept al liniei care a adus victoria partidului democrat în 1964 și i-ar putea-o asigura și lui, presupunînd că ar intenționa să candideze la președinție în 1972. Pînă atunci mai trebuie trecută însă scadența electorală din 1968. Poate oare conta președintele Johnson în această împrejurare pe sprijinul atît de necesar al clanului Kennedy ? E tot mai îndoielnic că se poate da un răspuns afirmativ. Grupul Kennedy adoptă o atitudine deschis potrivnică celei a Administrației în problema războiului din Vietnam și de altfel nu numai în aceasta problemă. Recentul turneu de informare politică întreprins de Robert Kennedy a nemulțumit profund guvernul. La întoarcere, el a avut o întrevedere cu președintele Johnson. Observatori apropiați de Casa Albă scriau încă de atunci că cei doi oameni politici au rupt toate punțile dintre ei. S-a afirmat chiar că președintele i-ar fi spus lui Robert Kennedy că nu-l va mai primi niciodată la Casa Albă și că, în general, nu dorește să-l mai întîlnească.

Îndată după aceea, Kennedy a mobilizat pe cei mai buni autori de discursuri din grupul apropiat președintelui precedent și le-a dat indicații pentru cuvîntarea pe care dorea s-o rostească în Senat. Aflînd ce va conține în esență această cuvîntare, președintele — ne informează „Newsweek" — a trimis un emisar special la Robert Kennedy pentru a-l convinge să renunțe. A fost aleasă în acest scop o „înaltă oficialitate a Departamentului de Stat care se bucură de încredere în ambele tabere". Senatorul i-a răspuns că e prea tîrziu : copii ale textului discursului circulau deja în în anumite cercuri politice. Atunci, Administrația a trecut la contra-ofensivă. Președintele Johnson a încredințat unuia dintre „uliii" din partidul democrat, senatorul Henry Jackson, o scrisoare datată 1 martie, urmînd a fi prezentată Senatului de îndată ce Robert Kennedy își va fi rostit discursul. Nici nu începuse bine Kennedy, în ședința care a avut loc cu două zile mai tîrziu, să-și rostească amplul și documentatul discurs și Jackson a și scos și a început să le arate colegilor săi scrisoarea în care președintele explica de ce nu va sista bombardamentele asupra Republicii Democrate Vietnam. După cum se știe, Kennedy a declarat că nu se poate ajunge la tratative dacă se urcă zi de zi noi trepte ale escaladării ; că ar fi necesar să se pună capăt de îndată bombardamentelor la nord de paralela 17 și să se facă cunoscut că Statele Unite sînt dispuse să înceapă de îndată tratative de pace ; în sfîrșit, că Statele Unite trebuie să negocieze cu Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud și să convingă guvernul sud-vietnamez să facă la fel.

Această primă salvă a fost urmată de un schimb intens de focuri verbale, între un grup care capătă tot mai mult forma echipei de pe vremea lui John Kennedy și reprezentanții actualului guvern.

Secretarul de stat Dean Rusk a făcut de îndată o declarație în care, încercînd să minimalizeze inițiativa lui Robert Kennedy, a susținut că propunerile lui sînt aproape identice cu intențiile guvernului, dar nu pot fi traduse în viață pentru că nu sînt întîmpinate cu bunăvoință de partea adversă. În același sens a vorbit și președintele Johnson, în cadrul a două conferințe de presă convocate neobișnuit de aproape una de cealaltă.

Adevărul, a replicat într-o declarație înmînată ziariștilor Arthur Schlesinger jr., fost consilier al președintelui Kennedy, actualmente vicepreședinte ai asociației „Americanii pentru acțiune democratică", este că „acțiunile Administrației duc în mod irezistibil la concluzia că ea nu dorește negocieri în momentul de față. De fapt, guvernul Statelor Unite nu consideră niciodată momentul propice pentru negocieri. După logica lui, cînd sîntem în retragere pe fronturi nu putem duce tratative pentru că sîntem prea slabi, iar cînd considerăm că avantajul militar e de partea noastră, deabia nu putem duce tratative căci se speră că intensificînd presiunile militare ne vom îmbunătăți și mai mult situația".

Senatorul Edward Kennedy a dezvoltat, într-un program televizat, ideile avansate de fratele său. „Un popor nu poate fi silit prin bombe să vină la masa tratativelor", a spus el. Într-un interviu ulterior, Robert Kennedy a ținut să sublinieze că „datoria față de țară este mai importantă decît unitatea partidului democrat".

Lucrurile au ajuns și mai departe. Alt fost consilier special al președintelui Kennedy, Theodore Sorensen, a spus că, dacă s-ar hotărî să nu mai candideze în alegeri, președintele Johnson n-ar greși pentru că s-ar conforma precedentelor istorice : „Dintre toți vicepreședinții care au ajuns la Casa Albă ca președintele Johnson, adică în urma decesului predecesorului lor, nici unul nu a încercat vreodată să fie reales pentru un al doilea mandat complet".

Mai deschis, senatorul Wayne Morse i-a invitat pe alegătorii americani „să-i dea președintelui o lecție în problema Vietnamului, votînd împotriva lui în alegerile din 1968".

Va deveni oare președintele Johnson izolat în propriul său partid ? Neliniștea manifestată de cercurile guvernamentale față de dizidența grupului Kennedy (unii ziariști afirmă că însuși ministrul apărării, McNamara, vechi prieten al familiei Kennedy, ar fi dispus să se alăture acestui grup și de aceea declarațiile lui din ultima vreme au fost mai moderate) este cu atît mai mare, cu cît opinia publică este tot mai potrivnică politicii oficiale. Un sondaj Gallup, ale cărui rezultate au fost publicate duminică, arată că, la jumătatea lunii februarie, numai 37 la sută din americani aprobau ceea ce face președintele Johnson în Vietnam. (Cu un an în urmă, procentul era de 50 la sută.)

Hotărîrea președintelui de a pleca la sfîrșitul acestei săptămîni în insula Guam,

pentru a conferi cu ambasadorul Henry Cabot-Lodge și cu generalul Westmoreland a fost luată în pripă, atît de pe neașteptate încît data și locul au fost stabilite abia după anunțarea ei de către președintele Johnson. Se speră, scriu ziarele, că atenția generală va fi îndreptată din nou, ca și în timpul conferințelor de la Honolulu și Manila, asupra actelor șefului Administrației și că grupul Kennedy va rămîne, prin forța lucrurilor, în umbră. Comentatorii exprimă opinii diferite despre valoarea propagandistică a acestui gest. Nici unul însă nu se încumetă să prevestească o acțiune concretă pe linia căutării păcii ca urmare a acestei deplasări intempestive.

Pe insula Guam, președintele Johnson și miniștrii care îl vor însoți vor întîlni împuterniciți ai Administrației care, dezamăgiți ei înșiși de rezultatele activității lor, intenționează să se retragă. S-a confirmat oficial că Lodge a cerut să fie înlocuit „cînd se va considera că e momentul potrivit". Despre Westmoreland, revista „U. S. News and World Report" scria că i s-ar fi găsit și succesorul : generalul Creighton W. Abrams, în prezent șef adjunct de stat major al forțelor terestre. Nu se presupune însă că schimbarea oamenilor puși să aplice politica va fi însoțită și de o schimbare a acesteia.

E aproape sigur să inițiativele celor ce se grupează în jurul lui Robert Kennedy au și o coloratură politică, în măsura în care ei doresc să rămînă aproape de ceea ce Lippmann numește „sursele puterii". Este însă în joc mai mult decît interesele unui grup restrîns de politicieni. Dacă vor reuși să-și impună, în cele din urmă, punctul de vedere, vor cîștiga nu numai ei ci toți americanii care nu sînt de acord cu continuarea agresiunii.

Săptămîna trecută, un incident neobișnuit a tulburat solemnitatea decernării „Premiului național al cărții". Romancierul Mitchell Goodman s-a apropiat de scena de pe care vicepreședintele Hubert Humphrey se pregătea să deschidă festivitatea și i-a strigat : „Domnule vicepreședinte. De ce ardem de vii copiii în Vietnam ? Sînteți răspunzător. Sîntem cu toții răspunzători". Și Goodman a părăsit sala urmat de caricaturistul Jules Feifer, de scriitorul Hans Koningsberger, de criticii literari Anthony West, de la „The New Yorker" și Robert Garham Davis, precum și de alte 50—60 de persoane care au semnat și distribuit celor prezenți un manifest cu următorul conținut : „Vom părăsi sala în timpul cuvîntării vicepreședintelui. Nu considerăm potrivit să-l ascultăm pe unul dintre cei mai înalți reprezentanți ai guvernului Statelor Unite discutînd probleme de artă în timp ce acest guvern este răspunzător pentru moartea și distrugerea răspîndite de războiul din Vietnam".

Un incident semnificativ.

Felicia ANTIP

Walter Lippmann:

Controversa R. Kennedy—Johnson

Președintele Johnson este deosebit de furios că familia Kennedy s-a alăturat opoziției fățișe împotriva războiului din Vietnam. Are și motive să fie furios. Căci Robert Kennedy a ezitat să se opună președintelui și a așteptat multă vreme pentru a lua atitudine. Faptul că a făcut-o acum dovedește un lucru de care președintele nu vrea să audă și anume că opoziția din partidul democrat față de orientarea sa în Vietnam a ajuns la un asemenea punct, încît un politician care aspiră la conducere pe plan național trebuie să se alăture acestei opoziții.

Robert Kennedy nu se numără printre oamenii cărora le place să predice în deșert. Temperamental, evită izolarea. Nu face parte din specia neconformiștilor. El este înclinat să se afle acolo unde se găsește puterea reală și tocmai de aceea faptul că a rupt o tăcere îndelungată trebuie să fie deosebit de îngrijorător pentru Casa Albă. Lyndon Johnson este doar și el profund interesat în resursele puterii și, în această afacere, un profesionist a vorbit altuia.

Luarea de atitudine a lui Kennedy nu poate fi explicată prin ambiții politice pe termen scurt. Dacă președintele Johnson nu se retrage din proprie inițiativă, Kennedy nu va putea să fie desemnat drept candidat și ales președinte în 1968. De fapt este de neconceput ca el să lupte pentru a fi desemnat de partidul democrat în 1968. 1972 este însă cu totul altceva. Atunci va merge la urne o nouă generație, și este clar că, dacă Robert Kennedy ar ocoli bătălia în momentul de față, nu ar putea fi atunci alături de ea.

După părerea președintelui și a adepților săi, democrați neconformiști, cărora Kennedy li s-a alăturat acum în mod fățiș, sînt rebeli care subminează partidul. Dar lucrurile trebuie să fie clare. Democrații neconformiști nu s-au rupt de partid. Ei se situează pe poziția pe care se afla partidul în 1964, cînd a fost ales Johnson, și se opun încercărilor președintelui de a-i duce în tabăra lui Goldwater și a lui Dirksen. Lyndon Johnson este acela care a trecut peste angajamentele luate de partidul său, iar democrații neconformiști refuză să-i urmeze conducerea și să-și schimbe poziția.

Faptele sînt cît se poate de simple. Schimbarea de poziție a lui Johnson de la începutul anului 1965 se află la originea devierii care a dat un caracter atît de confuz dezbaterii publice. Președintele a încercat să ascundă devierea de la pozițiile inițiale, deoarece ei i se datoresc tertipurile verbale care au făcut cu neputință o discuție serioasă. Poporul american este nemulțumit deoarece este nedumerit și derutat de încercările persistente și deliberate de a tulbura apele opiniei publice.

Nu va fi ușor să se îndrepte răul produs moralului națiunii. Țara este guvernată fără sprijinul și împotriva înclinațiilor unor mari sectoare ale elitei ei spirituale și intelectuale. O țară nu poate fi mulțumită atunci cînd nu are conștiința împăcată. Nu este surprinzător că se manifestă atît de multă îngrijorare și confuzie.

(Din **The Herald**, nr. 26 176)

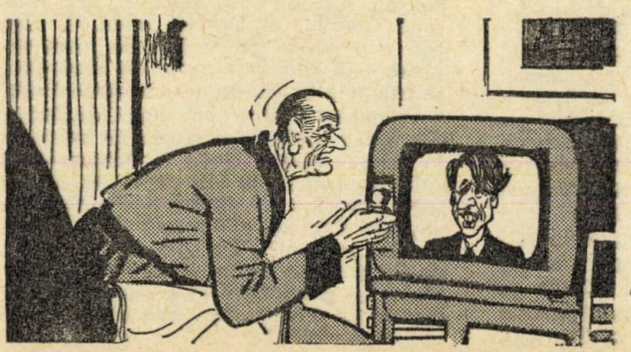

— A și început campania electorală ?

(Din **New York Herald Tribune**)

reflector

CARE PE CARE...

În aparență, seria de lovituri de teatru care se succed în Partidul național-democrat din Germania occidentală — de orientare neo-nazistă — ar putea apărea ca o farsă : cei doi principali lideri ai partidului se exclud unul pe altul, extinzînd această măsură și asupra principalilor colaboratori și hotărîrile unuia sînt a doua zi contestate de celălalt. În realitate, deși evenimentele de acum denumite de ziarele vest-germane puciuri de berărie nu au dus încă la o clarificare a situației, este limpede că acest partid politic se află într-o criză foarte gravă. Cu atît mai gravă, cu cît certurile intestine de care este vorba survin cu puțin înainte de alegerile în unele din landurile în care P.N.D. s-ar fi putut aștepta să-și vadă îndeplinite anumite speranțe (în primul rînd Saxonia inferioară).

Adolf von Thadden, descendent dintr-o familie de junkeri pomeranieni și deținînd funcția de lider adjunct al P.N.D., fusese ales săptămîna trecută ca lider al comitetului executiv al partidului în Saxonia inferioară. Se pare că aripa contrarie din conducerea acestui partid a considerat primejdioasă dominația lui von Thadden într-unul din landurile cheie ale P.N.D., adică într-una din regiunile în care acest partid își are pozițiile cele mai avantajoase. Alegerea sa a fost declarată nelegală și el, împreună cu șapte dintre liderii principali ai P.N.D., adepți ai orientării sale (printre care fostul colonel SA Otto Hess, supranumit „doctrinarul partidului") au fost eliminați din partid de către președintele Thielen.

În orice caz lucrurile nu s-au oprit aici, pentru că a doua zi după măsura anunțată de liderul partidului, Thielen, vicepreședintele exclus, von Thadden a convocat comitetul director al partidului — într-o berărie la Frankfurt — și acolo a obținut excluderea din partid a lui Thielen. (De altfel acesta fusese exclus din partid cu cîteva ceasuri înainte de propria sa federație din Bremen.)

Thielen a recurs la tribunalul din Bremen pentru a obține o hotărîre judecătorească în legătură cu decizia de eliminare din partid care a fost adoptată împotriva sa de către colegii lui.

JAMES MEREDITH CONTRA ADAM CLAYTON POWELL

O confruntare electorală neobișnuită urma să aibă loc la New York la 11 aprilie : la alegerile speciale pentru desemnarea reprezentantului Harlemului în Congres candidau doi oameni politici negri : Adam Clayton Powell din partea partidului democrat și James Meredith din partea partidului republican.

Adam Clayton Powell, exclus luna trecută din Camera Reprezentanților sub acuzația de nerespectare a legilor federale și a hotărîrilor judecătorești are 58 de ani. În cei aproape 40 de ani de activitate politică a izbutit să devină unul dintre cei mai influenți politicieni de culoare din S.U.A. În Congres a fost ales pentru prima oară în 1945. Ca președinte al Comitetului Camerei Reprezentanților pentru problemele învățămîntului și muncii a fost coautor al multor legi cu caracter social adoptate în timpul administrațiilor Kennedy și Johnson.

Oponentul său, James Meredith, în vîrstă de numai 33 de ani, este privit ca un simbol al luptei pentru drepturi civile a populației de culoare din Sud. În 1962, el a fost primul negru care a silit universitatea din Mississippi să-l primească printre studenții ei. În timp ce rasiștii manifestau violent și-l amenințau cu moartea, el frecventa cursurile păzit de polițiști federali. Tot el a inițiat în vara anului 1966 „Marșul împotriva fricii" în Mississippi.

Observatorii politici consideră că, în ciuda prestigiului său în rîndurile populației de culoare, James Meredith n-avea nici o șansă să-l înfrîngă pe Adam Clayton Powell. De altfel, scrie The New York Times „nu există probabil în toată America cineva care să-l poată învinge pe Powell în districtul 18". La 14 martie s-a anunțat că Meredith și-a retras candidatura. Motivul declarat : un dezacord între el și partidul republican.

reportaj pe glob

VENEŢIA

lumini şi umbre

Canale Grande

În noiembrie, apele mării s-au năpustit cu furie asupra oraşului...

O fotografie difuzată recent de către agenţiile internaţionale de presă a stîrnit nedumerirea celor ce cunoşteau Veneţia. Prin vestita piaţă San Marco, acolo unde stolurile de porumbei se aştern ca un covor viu în faţa vizitatorilor, pluteau de astă dată gondolele. Informaţiile anunţau la rîndul lor că apa mării se zbătea de treptele „Scalei d'oro" din Curtea palatului Dogilor, pătrunzînd şi în micile prăvălii cu suveniruri, înşirate ca o salbă de-a lungul puzderiei de canale ce împînzesc laguna. Pentru a doua oară într-un răstimp scurt, Veneţia, glorioasă stăpînitoare de odinioară a mărilor, îşi plătea tributul greu prietenei dar şi duşmancei sale necruţătoare — apa.

Am văzut oraşul lagunei sub cerul mohorît al toamnei cînd, alături de Florenţa, trăia zilele de deznădejde ale dezastrului natural ce lovise Italia. Digurile din larg fuseseră sparte de valuri şi marea se năpustea ca un taur înnebunit de furie asupra a tot ce întîlnea în cale. Retrăiesc şi acum, cînd aştern pe hîrtie rîndurile acestea, imaginea dramatică a străvechilor palate pe jumătate acoperite de apă, a insulei Murano unde cuptoarele clocotinde, ce zămisleau [illegible] minune a lumii, cristalul cu scăpărări diamantine, s-au stins sub valuri, ca un simplu tăciune. Vapoarele şi bărcile cu motor se căţăraseră pe unda dospindă a mării ajungînd pînă la nivelul primului etaj al clădirilor. Fără a trăi la fel de intens drama suratei sale de suferinţă, Florenţa, Veneţia era totuşi unul dintre marii sinistraţi ai Italiei. Privind-o, lipsită de strălucirea şi de exuberanţa sa tradiţională, abandonată ca o soţie infidelă de către cohortele de turişti ce nu-i dădeau în sezonul de vîrf nici o clipă de răgaz, mi-au venit în minte versurile eminesciene : „S-a stins viaţa falnicei Veneţii". S-a împlinit oare profeţia poetică ?

Amintindu-şi de gloria de altădată, bătrîna, dar mereu tînăra republică marinară, a renăscut. Inima sa mare şi generoasă şi-a reluat bătăile. O dată cu zilele însorite de mărţişor, cînd pe caldarîmul pieţei San Marco vînzătorii ambulanţi agită deasupra capetelor pungulieţele cu seminţe pentru porumbei, la Veneţia a reînceput fluxul migrator al turiştilor. Sosiţi din toate colţurile lumii, oamenii retrăiesc cu şi mai mare emoţie întîlnirea cu acest oraş unic prin frumuseţea şi personalitatea sa.

Revista „Lumea" a scris de-a lungul anilor despre trecutul şi prezentul acestei aşezări risipite pe 118 insulite unite între ele de mai bine de 400 de poduri. Autorul acestor însemnări, care a avut bucuria de a fi oaspetele Veneţiei în repetate rînduri, şi-a propus să reţină atenţia cititorilor prin cîteva notaţii personale.

Istoria a consemnat în filele ei mărturii despre gloria şi decadenţa oraşului Dogilor şi dacă ar fi să dăm crezare legendei, recentele inundaţii au înapoiat veneţienilor de astăzi inelele cu care dogii vroiau să logodească oraşul cu marea, în semn de putere veşnică.

Cîntată de Shakespeare şi Goethe, cinstită de Henric al III-lea prin spusele „Dacă n-aş fi rege al Franţei aş dori să fiu cetăţean al Veneţiei", frumoasa adormită din lagună, Veneţia, te cucereşte tocmai prin faptul că este aceeaşi, dar mereu alta.

Nu ştiu cîte madrigaluri s-au scris despre nopţile cu lună de aici şi despre romantismul plimbărilor cu gondola. Ceea ce ştiu însă este faptul că după ce ai văzut Veneţia duci cu tine, pentru ani şi ani, imaginea palatelor sale împodobite cu dantelăria sculpturilor, cu picturile şi incrustaţiile în piatră. Este o lume ireală parcă, de basm şi de istorie romanţată totodată, şi vraja ei o trăieşti şi mai puternic cînd străbaţi Canale Grande cu kilometrii săi de frumuseţe ori cînd la Palazzo Ducale te laşi legănat pe aria imaginaţiei privind acel neasemuit tezaur artistic pe care îl reprezintă picturile lui Tintoretto şi Veronese.

Se spune că publicul de astăzi este mai receptiv la arta modernă. Aşa o fi, dar daţi-mi voie să mă îndoiesc, totuşi, văzînd că în pavilioanele Bienalei unde expuneau artişti reprezentînd curentele la modă, erau doar cîţiva amatori de senzaţii tari, pe cită vreme în sala Marelui Consiliu al Dogilor unde se află cea mai vastă compoziţie din lume reprezentînd Paradisul pictat de Tintoretto, se aşteaptă la rînd la intrare, peste 3 ore.

La miezul zilei vestiţii mauri de bronz din turnul orologiului izbesc cu ciocanul în uriaşul clopot. Dacă te nimereşti pe valurile mulţimii, te laşi purtat de ele fie spre expoziţia cu cristaluri de Murano, unde te simţi ca într-o sală din „O mie şi una de nopţi", fie spre debarcaderul de lîngă Ponte Rialto, unde oricînd o întîlnire cu gondolierii este plină de pitoresc şi de interes. Poţi afla de la ei că greva gondolierilor va fi reluată, în semn

Pe una din zecile de „străzi" ale Veneției

de protest pentru condițiile grele de viață și pentru concurența ce le-o fac ambarcațiile cu motor ale proprietarilor bogați.

Meseria lor este desigur atrăgătoare pentru turiștii ce țin să se fotografieze lîngă bărbatul vînjos, cu pălărie de paie împodobită cu panglici, cu chitară și glas de Carusso. Dar pentru omul ce stă cu gondola pe apă din zori și pînă în miez de noapte, ținînd cu bătaia vîslei lui o casă de copii, meseria înseamnă luptă grea, dîrză, pentru existență.

În ultima vreme, presa din întreaga lume, publicînd imagini din orașul răsfirat pe cele 118 insulițe, însoțea fotografiile cu întrebarea : „Veneția începe să se scufunde ?". Problema nu este nouă și ea a suscitat nu numai discuții și promisiuni, dar a făcut și obiectul unor proiecte, mai ales din partea asociației „Italia noastră" care se ocupă de conservarea patrimoniului arhitectonic național. De-a lungul anilor, au început să se năruie și să cadă în apa tulbure a canalurilor somptuoasele podoabe arhitectonice de pe fațadele clădirilor. Mucegaiul roade și el necruțător în zidurile străvechi. Numai în ultimele decenii s-au prăbușit zeci de turnuri — campanille.

Există și un alt pericol, mai amenințător. Palatele și bisericile au fost înălțate pe milioane de piloni de lemn înfipți în solul mlăștinos cu ajutorul unui amestec de smoală, ulei vegetal și nisip. Apele rod continuu și de aceea neîntreruptă este și lupta omului pentru a proteja clădirile împotriva naturii. Litoralul Adriaticii se scufundă treptat și împreună cu el coboară într-o mișcare nesimțită dar văzută apoi și micile insule din lagună Veneției. Nivelul normal al apei din lagună a ajuns astfel să crească în fiecare an cu cîțiva milimetri.

O dată cu zilele frumoase ale primăverii, Veneția redevine orașul muzeu spre care pornesc armatele cuceritoare ale turiștilor de pretutindeni. Și pe măsură ce înaintăm spre vară, se simte tot mai puternic pulsul pregătirilor pentru marile manifestații culturale internaționale : Bienala de artă și Festivalul cinematografic.

Învăluit în lumini și umbre, orașul din lagună se prinde în caruselul veacurilor, aducînd cu el, ca o trenă de parfum imagini ale unui trecut glorios, ale unei culturi și arte înfloritoare și frumusețea fără de seamăn a peisajului său.

Veneția a băut fără îndoială din apa fermecată a tinereții fără bătrînețe.

Ion MĂRGINEANU

documentar

SOMALIA FRANCEZĂ

La 19 martie, populația Coastei Franceze a Somalilor (cunoscută sub numele de Somalia Franceză), ultimul teritoriu aparținînd Franței pe continentul african, va fi consultată printr-un referendum asupra viitorului său statut. Cei peste 40 000 de locuitori cu drept de vot sînt chemați să răspundă dacă vor sau nu ca teritoriul pe care trăiesc să rămînă în continuare în cadrul comunității franceze. Un răspuns negativ majoritar poate duce la desprinderea de Franța și la proclamarea independenței teritoriului.

Situată în dreptul strîmtorii Bab-el-Mandeb, poarta de sud a Mării Roșii, Coasta Franceză a Somalilor se întinde în jurul golfului Tatjoura ocupînd 23 000 km pătrați din continentul african. Aceste meleaguri, cunoscute din vechime de navigatorii egipteni, arabi și, mai tîrziu, de cei portughezi, nu oferă privirii decît peisajul dezolant al unor munți golași și haotici, al unor platouri sterpe cu pante abrupte, al cîmpiilor neroditoare pîrjolite de arșița insuportabilă. Destul de rar, cîte o pată de verdeață mai animă ici-colo împietritul tablou. Sînt pîlcuri de arbori spinoși, adevărate oaze în pustiul înconjurător.

În această regiune nu există cursuri de apă. Torentele născute din ploile întîmplătoare seacă în numai cîteva ore. Cele două lacuri — Assal și Abbé, sînt neprielnice vieții datorită compoziției chimice a apelor lor.

Ca urmare a condițiilor naturale nefavorabile, agricultura se rezumă la cultivarea a 2 000 ha în zona țărmului mării, ocupația de bază a locuitorilor, în parte nomazi, fiind creșterea animalelor, îndeosebi a caprelor (circa o jumătate de milion de capete).

Pentru a-și completa modestele resurse provenite din creșterea animalelor, populația *dankali*, nomadă, extrage sarea de pe fundul lacului Assal, vînează *fennecsurile*, grațioasele vulpi ale deșertului cu urechi imense, sau viperele cornute al căror venin este folosit la prepararea leacurilor locale.

De fapt, întreaga viață economică a teritoriului gravitează în jurul portului Djibuti, unde trăiește mai mult de jumătate din populația Somaliei Franceze, care numără în total 82 000 de locuitori. Djibuti este punctul de întîlnire a căilor maritime și aeriene de pe trei continente : Europa, Africa și Asia. Prin portul său trec fildeșul din Kenya, pietrele prețioase din Madagascar, romul de Réunion, mătasea japoneză și lacurile vegetale din Asia de sud-est, diverse mărfuri europene. O cale ferată lungă de 784 km, cu cea mai mare parte a traseului pe teritoriul etiopian, unește Djibuti cu Addis Abeba făcînd astfel legătura între țărmul mării și inima continentului african.

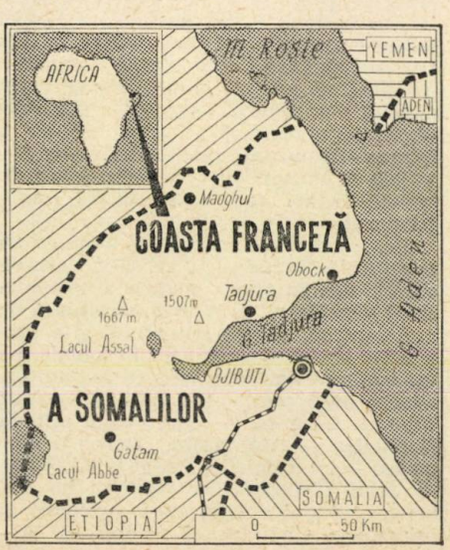

Portul Djibuti a luat ființă în anul 1888 după o perioadă de peste 20 de ani de la data cînd francezii și-au stabilit primele posturi pe coasta golfului Tadpoura. Importanța sa a crescut o dată cu construirea căii ferate franco-etiopiene (lucrările au durat între 1897 și 1917). Colonie franceză din 1884, Coasta Franceză a Somalilor a primit în 1946 statutul de „teritoriu de peste mări". Începînd din 1957, teritoriul este condus de un consiliu de guvernare, format din 8 membri, și dispune de o Adunare teritorială compusă din 32 de membri. În Parlamentul francez Somalia are doi reprezentanți : un deputat și un senator.

În 1958, în cadrul referendumului ce a avut loc, 75 la sută din locuitorii cu drept de vot consultați au răspuns „da" la întrebarea dacă teritoriul urmează să rămînă sau nu în cadrul comunității franceze. Între timp, în rîndul forțelor politice de pe teritoriu s-au produs unele deplasări, mișcarea în favoarea obținerii independenței teritoriului intensificîndu-se tot mai mult. După cum se știe, anul trecut, la Djibuti au avut loc manifestații în sprijinul independenței. Cîtăva vreme mai tîrziu, guvernul francez a anunțat organizarea unui referendum în cadrul căruia populația teritoriului să se pronunțe pentru menținerea actualului său statut, în interiorul comunității franceze, sau pentru obținerea independenței țării.

Din cele patru formațiuni politice existente pe teritoriu, doar una — „Adunarea Democratică Afar" — se pronunță fără rezerve pentru menținerea actualului statut. Dacă „Uniunea Democratică Afar" și „Uniunea Democrată Issa" nu au adoptat o poziție unitară față de viitorul teritoriului, Partidul mișcării populare este partizanul obținerii independenței.

Din cei aproximativ 40 000 de votanți, 25 000 sînt de naționalitate afar sau dankali, aproape 15 000 issas, circa 1 500 yemeniți care au obținut cetățenia franceză și mai puțin de 1 000 europeni.

Referendumul de la 19 martie va trebui să aducă o clarificare a viitorului Coastei Franceze a Somalilor fie în sensul păstrării „statu quo"-ului, fie al apariției unui nou stat independent pe harta Africii.

Crăciun IONESCU

Kinshasa

Dosarul Chombe

Februarie, 1961. Chombe, antrenîndu-se alături de mercenarii pe care-i plătea cu 700 de dolari pe lună

Corespondenţă specială de la
René Bénard
redactor al agenţiei France Presse

Luni, la Kinshasa, s-au încheiat dezbaterile în procesul Chombe prin condamnarea la moarte în contumacie a fostului premier Moise Chombe şi confiscarea tuturor bunurilor acestuia. Tribunalul militar excepţional a pronunţat aceeaşi sentinţă împotriva lt. col. Ferdinand Tshimpola, şeful fostului regiment katanghez care s-a răsculat în oraşul Kisangani, în iunie 1966, şi a căpitanului Kalonda Mwana, amîndoi găsiţi vinovaţi de declanşarea rebeliunii de la Kisangani. (Căpitanul Kalonda Mwana a fost acuzat şi de uciderea colonelului Tsatshi, comandantul forţelor guvernamentale din Kisangani.) Alţi doi ofiţeri, căpitanul Emmanuel Banza şi locotenentul Denis Bangu, ca şi civilul Emery Luther Kateng, au fost condamnaţi la 20 de ani închisoare. Pe lista condamnaţilor se află şi Thomas Chombe, fratele fostului prim-ministru, găsit vinovat de a fi sprijinit rebeliunea de la Kisangani. El a fost condamnat la 15 ani închisoare în contumacie. (Se pare că Thomas Chombe se află în prezent în capitala Belgiei.)

În timpul dezbaterilor procesului încheiat zilele trecute la Kinshasa, corespondenţii de presă străini îşi puneau în primul rînd întrebarea: Chombe va fi oare condamnat la moarte? Pentru aceasta, trebuia ca Alido Kabeya, procuror general al Republicii Congo, să reuşească să-i convingă de vinovăţia lui pe cei trei ofiţeri ai armatei naţionale congoleze care au alcătuit Tribunalul militar excepţional de la Kinshasa.

Este însă neîndoielnic că procurorul Kabeya nu ar fi început procesul dacă nu ar fi dispus de dovezi convingătoare. Judecarea fostului preşedinte al Katangăi — acuzat de înaltă trădare — fusese anunţată de prea multă vreme congolezilor pentru ca acuzarea să se fi hotărît să înceapă procesul fără dovezi.

Lui Chombe i s-a oferit, prin intermediul ambasadei Congoului la Madrid, un bilet dus-întors pentru Kinshasa. Chombe ar putea să folosească tichetul de întors în caz de achitare, a explicat o oficialitate congoleză.

Era însă sigur că Chombe nu intenţiona să profite de această propunere şi să se prezinte la proces sau să-şi ia apărător. În consecinţă, procesul a fost judecat în contumacie.

Actul de acuzare care a stat la baza procesului cuprinde vina de înaltă trădare şi de atentat la siguranţa statului. În esenţă, este vorba de violarea integrităţii teritoriale a Congoului prin organizarea mişcării secesioniste katanghеze, tipărirea de bani şi deturnarea fondurilor publice, organizarea de bande rebele şi masacrarea populaţiei, recrutarea de mercenari şi organizarea unei revolte militare, editarea de manifeste subversive şi acţiuni complotiste pentru a răsturna regimul stabilit. (Trebuie remarcat că actul de acuzare nu include asasinarea lui Patrice Lumumba, în legătură cu care s-a deschis o anchetă.)

Pentru majoritatea acestor capete de acuzare legile Congoului prevăd pedeapsa cu moartea.

Procesul public s-a deschis la 6 martie în „Tabăra colonelului Kokolo" din Kinshasa. Pînă în ultimul moment, se afirmase că Chombe va fi judecat singur, complicii săi urmînd a fi citaţi doar ca martori, fără ca aceasta să prejudicieze acţiunea deschisă în mod independent împotriva lor.

Or, la deschiderea primei şedinţe, în după-amiaza zilei de 6 martie, colonelul Pierre Ingila, preşedintele tribunalului, a anunţat că alţi şase inculpaţi vor fi judecaţi concomitent cu fostul preşedinte al Katangăi. În momentul următor aceşti şase inculpaţi au fost introduşi în sala de şedinţe. Era vorba de locotenent-colonelul Ferdinand Tshimpola, fost comandant al regimentului de jandarmi katanghezi care s-au răsculat la Kisangani, la 23 iulie 1966, de patru ofiţeri din acest regiment şi de un civil — Emery Luther Kateng, bănuit de complicitate.

Prima şedinţă a fost consacrată în întregime audierii acestor ultimi acuzaţi (al căror proces începuse în decembrie, apoi fusese amînat pe termen nelimitat).

Judecătorii şi procurorul au procedat mai întîi la examinarea perioadei şederii în Angola a jandarmilor katanghezi, după intervenţia forţelor O.N.U. la Elisabethville (azi Lumumbashi) în 1961, încheiată cu înapoierea lor în Congo, o dată cu instalarea lui Chombe ca prim-ministru în iulie 1964.

Tribunalul a încercat apoi să afle condiţiile în care a fost pregătită răscoala militară de la Kisangani (fostul Stanleyville). El s-a străduit în special să elucideze problema ofertei de un miliard franci congolezi (30 milioane de franci francezi) făcută colonelului Tshimpola de Thomas Chombe — fratele mai mare al lui Moise Chombe — în numele societăţii Union Minière du Haut-Katanga. Potrivit actului de acuzare, în cursul instrucţiei judiciare colonelul ar fi recunoscut că i se făcuse o asemenea propunere, dar a spus că suma în chestiune ar fi fost destinată achitării soldelor restante ale jandarmilor. În faţa tribunalului însă, colonelul Tshimpola a declarat că nu ştie nimic despre acest episod, dar potrivit Agenţiei Congoleze de Presă, a recunoscut că primise de la Ignace Alamazani, fostul guvernator (revocat) al Provinciei Orientale, suma de 500 000 franci congolezi (17 700 franci francezi).

După stabilirea cadrului şi formularea acuzării, tribunalul putea să-şi acorde cîteva zile în plus pentru a proceda, dacă situaţia ar fi cerut-o, la citarea de noi martori. Astfel, tribunalul şi-a suspendat activitatea pînă la 13 martie. La un moment dat se afirma că în faţa instanţei ar fi putut compărea ca martori Thomas Chombe — care s-ar afla la Bruxelles — Alamazani, Bernard Munongo — cu domiciliu forţat la Kinshasa — Jean Nyembo, în prezent în Europa, amîndoi colaboratori apropiaţi ai lui Moise Chombe, şi Godefroid Munongo, fostul „om cu mînă forte" din Katanga, revocat în 1966 din funcţia de guvernator al Katangăi de sud şi în prezent aflat sub supraveghere la Kinshasa.

Încă înainte de pronunţarea sentinţei, se considera că procesul ar putea dobîndi caracterul dramatic al ultimului proces judecat de acelaşi tribunal — „complotul de la Rusalii" — în urma căruia fostul premier Kimba şi trei foşti miniştri au fost spînzuraţi în piaţa publică la 2 iunie 1966. Într-adevăr, dacă din cauza exilului său la Madrid Chombe va scăpa de pedeapsa capitală pronunţată împotriva lui, soarta colonelului Tshimpola şi a căpitanului Mwana, arestaţi la sfîrşitul revoltei din septembrie 1966 şi acum condamnaţi la moarte, va fi total diferită.

În orice caz, condamnarea lui Moise Chombe are scopul de a împiedica revenirea sa pe scena publică congoleză şi de a preveni, pe cei care ar fi tentaţi s-o pregătească, asupra consecinţelor la care s-ar expune. În această privinţă, intenţia acuzatorilor lui Chombe este absolut clară. Avertismentul părea necesar deoarece, aşa cum se afirma de obicei, „cu omul acesta, nu poţi şti niciodată..."

De pildă, s-ar fi putut oare prevedea, în ultimele zile ale anului 1962, cînd secesiunea Katangăi se sfîrşea în sînge, cînd pentru Africa şi O.N.U. preşedintele secesionist devenise inamicul numărul unu, că Chombe se va înapoia în iulie 1964, în calitate de „salvator al patriei", pentru a prelua conducerea guvernului central?

Ciudată soartă a avut acest om de 48 de ani, care a intrat în viaţa politică destul de tîrziu — la 33 de ani — şi care de atunci nu a mai părăsit-o.

Urmaş al suveranilor tribului Lunda, unul din marile triburi din Africa Centrală, căsătorit cu o rudă — ea însăşi fiica fostului şef suprem al tribului — posesorul unei mari averi personale, la fel de abil în materie de finanţe ca şi în materie de politică, Chombe a urmărit neîncetat să obţină puterea începînd din 1951, data alegerii sale în Consiliul provincial al Katangăi. În exil, la Madrid, el tot mai speră că într-o zi va fi rechemat în Congo pentru a i se încredinţa funcţia supremă în stat.

Capetele de acuzare la procesul de la Kinshasa reamintesc în mod foarte exact etapele carierei sale de la secesiunea katanghеză din 1960.

reflector

BRÂNCUȘI

La 16 martie se împlinesc zece ani de la moartea sculptorului român Constantin Brâncuși, artist de geniu, născut din tradiția străveche a măiestriei cioplitorilor din Oltenia natală, unul dintre cei mai de seamă creatori din toate timpurile, părintele sculpturii moderne. Originalitatea viziunii sale, în arta universală, stă în aceea că el a redescoperit

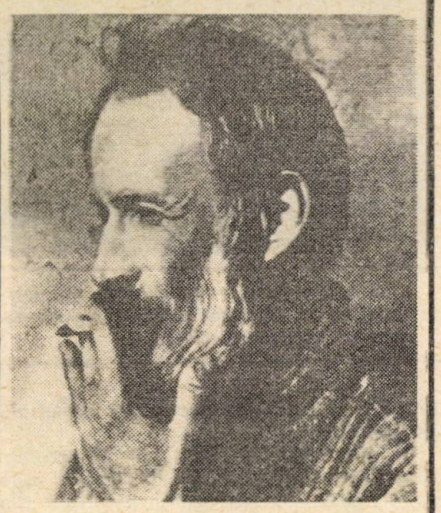

natura în datele ei esențiale, cosmogonice ; a intuit nucleele și formele primordiale ale vieții, dîndu-le înfățișarea dinamică a unor sculpturi elansate, supie, profund spiritualizate și realizate desăvîrșit în materialele cele mai nobile. O parte distinctă a creației sale o constituie ansamblul monumental de la Tg. Jiu apreciat de unii critici ca partea ei mai importantă.

BIOGRAFIA ITINERANTĂ A LUI HEMINGWAY

După moartea lui Hemingway, scriitorul Carlos Baker a încheiat cu editura Scribner's (care a tipărit toate cărțile marelui prozator) un contract pentru o mare biografie a acestuia. Baker a străbătut zece țări din Europa, Africa și America, refăcînd drumurile pe care le bătuse Hemingway timp de cîteva decenii.

A discutat cu fiii scriitorului, cu soțiile acestuia (din patru — toate ziariste — trei mai sînt în viață), cu proprietari de hoteluri, cu barmani și șoferi.

Baker însuși nu l-a văzut niciodată pe Hemingway. Manuscrisul, bazat numai pe mărturii verbale are 800 de pagini.

FRESCELE DE LA BONAMPAK — LA CIUDAD DE MEXICO

Una din cele mai desăvîrșite expresii ale artei maya, renumitele „fresce de la Bonampak" (Mexic), vor putea fi admirate fără a fi nevoie de o incursiune în pădurea din Chiapas — unde au fost descoperite în urmă cu 20 de ani — datorită reproducerilor în mărime naturală care s-au făcut la Ciudad de México.

Autorii sînt arhitectul Ricardo Robina, pe care Muzeul Național de Antropologie, l-a numit să facă „un duplicat" al Templului Picturilor din Bonampak, și pictorița Rina Lazo — discipolă a lui Diego Rivera — a cărei sarcină era să reproducă fresca maya.

În acest scop, artista, împreună cu o echipă formată din cinci pictori, s-a deplasat la Bonampak. Timp de cîteva luni, grupul s-a consacrat cercetării pigmenților întrebuințați de triburile maya cu 1300 de ani în urmă, reușind să găsească pietre, care după ce au fost spălate și pisate au dat culorile exacte ale picturilor. Au fost luate sute de note și diapozitive în culori. „Doi ani mi-au trebuit pentru a studia, calca și reproduce frescele de la Bonampak", spune Rina Lazo. „A fost o muncă fascinantă, deși a trebuit să trăim izolați în plină pădure".

Corespondență din New Delhi

Partidul Congresului după alegeri

Eb. Brook

redactor al ziarului „Statesman"

Într-o țară atît de mare și populată ca India, desfășurarea alegerilor, pînă la totalizarea rezultatelor, durează o săptămînă. Mai trebuie o lună pînă cînd se știe care sînt noii lideri ai partidului și se formează guvernele de la New Delhi și din provincii. Iar dacă se întîmplă — cum a fost cazul de data aceasta — ca rezultatele alegerilor să nu dea majoritatea pe întreaga țară unui singur partid, intervalul poate fi mai îndelungat și poate genera tulburări, așa cum s-a întîmplat în Rajasthan.

Situația este în prezent clară numai în statele unde partidul Congresul Național Indian a obținut din nou majoritatea sau unde a fost înfrînt de un grup de partide dispuse să colaboreze. Pe de o parte, în statele Assam, Hariana, în Maharashtra, Nadja Pradesh, Andra Pradesh etc. noi guverne conduse de reprezentanți ai partidului guvernamental au fost deja instalate. Tot astfel, acolo unde partidul Congresului a fost înfrînt în mod clar de către o opoziție unită — în Kerala, Bengalul de vest și Orissa — au fost formate guverne noi. În Kerala, comuniștii conduc — în răstimp de zece ani — cel de-al doilea guvern, fără participarea partidului Congresului ; coaliția e formată din șapte partide. De asemenea, în Bengalul de vest comuniștii se află în fruntea unei coaliții din care mai fac parte socialiști și independenți. În Madras, liderul partidului Dravida Munetra Kazhagam conduce singurul guvern (fără participarea partidului Congresului) alcătuit de un singur partid de opoziție. În statul Orissa s-a format un guvern sprijinit atît de partidele de dreapta — Swatantra și Jan Sangh — cît și de partidele socialiste.

În statul Utar Pradesh, în discuțiile pentru formarea noului guvern sînt angajate toate partidele, cu excepția partidului Congresului. Opoziția unită față de acest partid s-a dovedit mai ușoară în perioada electorală decît acum, cînd se pune problema alcătuirii noului guvern.

Președintele Radhakrishnan confirmă realegerea Indirei Gandhi ca prim-ministru al Indiei

Situația cea mai încordată s-a creat în statul Rajasthan. Guvernatorul statului, invocînd faptul că partidul Congresului a obținut cel mai mare număr de voturi, a cerut liderilor acestui partid să formeze guvernul statului. Procedînd astfel, guvernatorul a ignorat faptul că celelalte cinci partide ale opoziției erau constituite într-un front comun și au cîștigat alegerile pe această bază. Acțiunea guvernatorului a dus la tulburări, la arestarea liderilor opoziției și va avea, probabil, ca urmare punerea în discuție a poziției guvernatorului în Parlamentul de la New Delhi. Se pare că a fost deja formulată propunerea ca numirile de guvernatori să fie de acum înainte supuse aprobării Parlamentului Indiei. Oricum, în ultimul moment, noul guvern indian a hotărît abolirea regimului parlamentar în Rajasthan. Astfel, statul va fi administrat direct de către guvernul central.

În ce privește alcătuirea guvernului central, un prim pas a fost realizat prin alegerea Indirei Gandhi ca lider al grupului parlamentar.

Toate aceste fapte clarifică trei lucruri : *în primul rînd*, pretutindeni unde partidul Congresului a fost înfrînt, acesta a fost rezultatul mai ales al unui protest față de acest partid. Problema este dacă adversarii partidului Congresului vor reuși să colaboreze în coaliții guvernamentale. *În al doilea rînd*, la nivel național, unde partidul Congresului a rămas cu o majoritate sensibil redusă, opoziția nu pare să fie unită. *În al treilea rînd*, sînt de prevăzut dificultăți în relațiile între guvernul central și guvernele statelor. Asemenea fricțiuni sînt de așteptat mai ales în privința planificării economice, în problemele fiscale și, probabil, în ce privește aprovizionarea cu alimente. S-ar putea, în cazul cînd agitația actuală din unele state va continua, să apară disensiuni și în legătură cu modul în care vor acționa forțele de ordine. Articolul 356 din constituție acordă guvernului central împuternicirea de a-și urma politica, fie și împotriva guvernelor locale.

Este totuși probabil ca lucrurile să evolueze în direcția respectării rezultatului alegerilor. Primul ministru, comunist, al Bengalului de vest, a dat tonul pentru noua perioadă, săptămîna trecută, cînd s-a declarat sigur de posibilitățile de a colabora cu guvernul central. Primul ministru, Indira Gandhi, a trimis mesaje de felicitare tuturor liderilor acelor partide de opoziție care au înregistrat succese și formează, sau au format, guverne ale statelor. Dacă acest spirit se va menține, el va marca o evoluție pozitivă față de atmosfera oarecum încărcată a perioadei electorale și a ultimelor săptămîni.

New Delhi, 14 martie

„PANAMA 2“

Apropierea conferinței O.S.A. la nivel înalt — proiectată pentru mijlocul lunii aprilie — aduce din nou, în plină actualitate, caracterul relațiilor economice și politice dintre S.U.A. și țările latino-americane membre ale organizației.
Reuniunile interamericane ce au precedat această conferință au prilejuit o nouă înfruntare între S.U.A., care vor să-și mențină dominația lor politico-economică în cadrul O.S.A., și aspirațiile țărilor latino-americane la o dezvoltare corespunzătoare cu interesele lor naționale.

Cultura cafelei — unică ramură economică a cîtorva țări de pe continentul latino-american

„Adevăratul nostru roman este prezent în glasurile celor care ridică clocotitor protest pentru că văd seva și sîngele întinselor noastre pămînturi curgînd spre mări pentru a îmbogăți metropole străine...“ (Miguel Angel Asturias)

Ivit, în fața ochilor lui Cristofor Columb, dintre ape, pămîntul latino-american avea să rămînă în timp același El Dorado rîvnit de gentilomii spanioli ai secolelor XVI și XVII. Mirajul „cerurilor noi și lumii noi, necunoscute“, pe care imaginația lui Columb le plăsmuise și pe care avea să le descopere, a dispărut de mult. A rămas numai mirajul bogăției. Dacă „pămîntul fructelor de aur“ cu orașe misterioase, învăluite la asfințit într-o aureolă orbitoare era legendă — bumbacul, cauciucul, cafeaua, fierul, trestia de zahăr, cacaua, petrolul și însuși aurul sînt reale. Spre aceste bogății s-au îndreptat întîi Spania și Portugalia. După secole de robie, între 1810 și 1830, țările Americii Latine și-au cucerit independența de stat. Pentru ca, nu mult după aceea, să apară o altă putere, Statele Unite ale Americii care, lăsîndu-le aparent intactă independența, să le transforme prin înlănțuire economică convertită adesea la înlănțuire politică, în țări „furnizoare“ de materii prime.

La 3 august 1914, primul pachebot american traversează canalul Panama. Europa, tîrîtă scurtă vreme înainte în primul război mondial, nu acordă nici o atenție acestei știri. Puțin după aceea o va înțelege, cînd vasele supraîncărcate cu mărfuri latino-americane iau drumul canalului, spre Statele Unite.

Mai există însă un alt canal, imens și aparent invizibil, „săpat“ adînc în economia continentului de la sud de Rio Grande, un canal prin care bumbacul, cauciucul, cafeaua, fierul, zahărul, petrolul, lemnul și aurul, neprețuite avuții ale țărilor latino-americane, se scurg spre nord, cu destinația „United States of America“ ; un canal ce poartă între maluri bogăția, lăsînd în urmă-i pămînturile sterpe ; un canal pe care l-am putea numi „Panama 2“.

Proiectanții alegoricului canal poate nu bănuiau, acum o sută de ani, ce debit halucinant vor vărsa într-o bună zi gurile lui. Președintele Monroe, proclamînd, la 2 decembrie 1823, în termeni reverențioși și totodată amenințători, faimoasa doctrină care-i poartă numele, poate nu se gîndea decît la stăvilirea unei eventuale redebarcări a spaniolilor și portughezilor, ajutați de englezi, pe țărmurile latino-americane. Poate... Cert este însă că această doctrină, alternată cu politica „marii bîte“ a lui Theodore Roosevelt sau cu „buna vecinătate“ a lui F. D. Roosevelt, a oferit cercurilor monopoliste nord-americane un important instrument politic și diplomatic pentru accentuarea pătrunderii economice în țările continentului latino-american. Monopolurile din S.U.A. nu numai că și-au asigurat treptat în America Latină un uriaș rezervor de materii prime, ci au practicat și o continuă infiltrație politico-militară.

Adevărații proiectanți ai „marelui canal“ sînt monopolurile. Panama 2 este „opera“ lor. Potrivit unei doctrine americane, „rolul hotărîtor în dezvoltarea Americii Latine revine întreprinderilor particulare nord-americane și ajutorul Statelor Unite trebuie să se realizeze prin intermediul acestor întreprinderi“. Acțiunea monopolurilor s-a îndreptat, în special, asupra ramurilor-cheie ale economiei țărilor Americii Latine. Deținînd în mîinile lor importante pîrghii economice, în special în industria extractivă și cea mai mare parte a plantațiilor, monopolurile nord-americane controlează și multe din ramurile industriei prelucrătoare, rebotezate cu nume indigene : aparatele electrice de la „Industria Eléctrica Mexicana“ sînt, de fapt, ale Companiei „Westinghouse Electric“. Întreprinderi din alte ramuri industriale își păstrează denumirea fără rezerve : „Grace Company“, „Chase Manhattan Bank“, „First National City Bank of New York“, „Northern Peru Mines“, „Marconia Mines“. Sînt firmele care fixează prețurile produselor agricole și controlează 80 la sută din materiile prime ale Perului. Lista nu este încheiată : compania „Anderson Clayton“ domină producția și desfacerea linii și a bumbacului ; „International Petroleum Company“, depinzînd de „Standard Oil Company of New Jersey“, deține 80 la sută din producția națională de petrol.

În momentul de față, în Venezuela, „Standard Oil“ extrage 87 500 000 tone anual, ceea ce reprezintă jumătate din „aurul negru“ al țării, iar minereul de fier aparține companiei „Iron Mining“, filială a societății „U. S. Steel“, precum și firmelor „Orinoco Mining“ și „Western Ore“. (Rezervele tuturor acestor companii sînt evaluate la 700 milioane tone).

„Caracatița verde“, cum este denumită societatea nord-americană „United Fruit Company“, strînge în tentaculele sale cîteva state latino-americane. Economia unor țări ca Guatemala, Honduras, Costa Rica, Panama, Columbia și Ecuador este devorată de molusca uriașă cu opt brațe.

Imense zăcăminte de minereu de fier, evaluate la 4 miliarde tone (o treime din rezervele mondiale cunoscute), au fost concesionate de către guvernul brazilian uneia din cele mai mari societăți siderurgice ale lumii, „Hanna Mining Company“, din statul Minas Gerais. „Cea mai fabuloasă afacere a secolului XX“ — comenta *L'Express*.

„Beneficios“ : 228 313 dolari pe oră

Cursul canalului antrenează sume uriașe. Prin el intră, sub forma investițiilor, capitalul nord-american și tot pe aici se întoarce, luînd drumul nordului, de astă dată ca profituri. Profituri — simbol al răpirii suveranității economice a statelor latino-americane. Panama 2 — izvor nesecat de „beneficios“. Aidoma sacului din poveste, în care este de ajuns să arunci un ban pentru a-l lua plin cu galbeni.

În timp ce conchistadorii spanioli au scos din aceste țări, într-o perioadă de 300 de ani, 6 miliarde dolari, aceeași sumă este obținută sub formă de profituri de către monopolurile americane în decurs de numai doi-trei ani. În 1965, investițiile monopolurilor americane în America Latină însumau 12 miliarde dolari. Rata profitului realizat a fost de două ori mai mare decît cea obținută în interiorul S.U.A. Dintr-un studiu O.N.U. rezultă că în industria prelucrătoare a

Dezolantă scenă pe ogoarele Ecuadorului. Deşi agricultura este ramura principală a economiei în majoritatea ţărilor latino-americane, roadele pămîntului, obţinute deseori cu mijloace de muncă rudimentare, iau calea canalului invizibil spre nord...

Statelor Unite s-au obţinut în medie — în anii de după război — profituri de 15 la sută, în timp ce la filialele instalate în America Latină ele s-au ridicat, în acelaşi sector industrial, la 23 la sută. Vlăguirea economică a continentului latino-american este nu numai o consecinţă a investiţiilor directe şi indirecte ale companiilor străine, ci şi a schimbului neechivalent. Debitul de scurgere a avuţiilor latino-americane către nord este de proporţii exorbitante : 228 313 dolari pe oră, 5 479 500 dolari pe zi, 2 000 000 000 dolari pe an.

În Chile, monopolurile nord-americane au realizat, în ultimii 30 de ani, un profit net de două miliarde dolari, ceea ce reprezintă triplul investiţiilor totale efectuate în ţară.

„Fuente" (sursă) de mari profituri o constituie şi împrumuturile pe care Statele Unite le acordă ţărilor latino-americane. Începînd din 1960, trusturile nord-americane beneficiază în proporţie de 52 la sută de creditele pe termen lung acordate ţărilor Americii Latine de către „Export Import Bank" din Washington. Aceste împrumuturi servesc, în primul rînd, monopolurilor nord-americane instalate în ţările creditate, mărfurile fiind transportate cu vapoare americane şi asigurate de către companii americane ; operaţiile bancare efectuîndu-se prin intermediul băncilor proprii, acestea recuperează din capul locului 20—25 la sută din sumele împrumutate.

Carlos Sánchez, deputat guvernamental mexican, a protestat energic la începutul lui aprilie 1966 împotriva condiţiilor în care se efectuează împrumuturile S.U.A. în ţările latino-americane. „Prin aceste împrumuturi — a declarat el — Wall Streetul realizează un prim cîştig prin dobînzile pe împrumuturi. Un al doilea profit, cu mult mai mare, este realizat prin vînzarea produselor industriale nord-americane (deseori fabricate cu materiile prime obţinute la un preţ scăzut pe piaţa latino-americană) de achiziţionarea cărora este legată acordarea împrumuturilor".

Consecinţa ? Ineficienţa împrumuturilor acordate de S.U.A. ţărilor din America Latină sub forma aşa-zisului „ajutor". În urma studiilor efectuate timp de un an şi jumătate asupra eficacităţii unui împrumut oferit Republicii Chile, senatorul democrat Ernest Gruening a declarat în faţa Senatului că sumele oferite statului chilian nu au adus „nici un impuls economiei sau dezvoltării sociale" a acestei ţări.

Pe plan economic, experienţa a arătat ţărilor din America Latină că politica „ajutorului" nord-american nu stimulează dezvoltarea lor, ci are drept rezultat menţinerea dependenţei de S.U.A. care, prin schimburi neechitabile, prin invadarea pieţelor cu mărfurile lor, prin practicarea „dumping"-ului, prin acordarea unor împrumuturi pe criterii de preferinţe politice, măresc datoria externă a ţărilor de pe continentul latino-american.

Monoproducţia şi circuitul ei

O posibilitate inegalabilă pentru realizarea unor beneficii superioare cheltuielilor o oferă investiţiile întreprinse în exploatarea materiilor prime, element vital al marii industrii. Circuitul lor se contopeşte cu circuitul canalului. Materiile prime ies de pe continentul latino-american neprelucrate pentru a se întoarce în stare finită. Decalajul crescînd dintre preţul materiilor prime şi cel al produselor finite (primul scade, al doilea creşte constant) este extrem de dezavantajos pentru statele furnizoare. Cu atît mai mult cu cît economia multor ţări latino-americane este redusă la monocultură sau monoproducţie.

America Latină produce mai mult de trei pătrimi din producţia mondială de cafea, Brazilia singură satisfăcînd aproape 75 la sută din totalul cerinţelor mondiale. Cei mai mari consumatori de cafea de pe glob sînt însă nord-americanii : 20 grame zilnic, 7,500 kg anual pe cap de locuitor. Poate tocmai de aceea Panama 2 absoarbe 58 la sută din exportul de cafea al Americii Latine, reprezentînd 2 855 688 saci a 60 kg fiecare: 171 336 vagoane anual care, puse cap la cap, ar avea o lungime echivalentă cu... calea ferată Bucureşti-Paris. Cît priveşte bananele, în urmă cu un an, aproximativ 1 820 000 tone au luat drumul nordului.

Cea mai mare parte a ţărilor Americii Latine îşi menţin un echilibru comercial precar, exportînd una sau două materii prime. În procente, din exporturile totale Venezuela exportă petrol 93 la sută, Salvador, cafea — 83 la sută, Guatemala, cafea — 73 la sută, Brazilia, cafea — 67 la sută, Chile, cupru — 67 la sută, Bolivia, cositor — 56 la sută, Honduras, banane — 54 la sută, Columbia, cafea — 77 la sută. Îndată ce o scădere afectează unul din produsele brute, se produc perturbări în întreaga economie. Monocultura, monoproducţia şi dependenţa de un singur cumpărător-furnizor privilegiat sînt probleme acute ale ţărilor latino-americane.

Monopolurile din S.U.A. scad sau urcă preţurile la materiile prime latino-americane conform intereselor lor. Cînd pe piaţa din Boston scade preţul lînii — care reprezintă 60 la sută din exportul Uruguayului — scade şi valoarea totală a exporturilor ţării. Faţă de 1950, în 1966 Uruguayul a fost nevoit să exporte o cantitate dublă de lînă pentru a primi aceeaşi cantitate de oţel nord-american.

Scăderea constantă a preţurilor la materiile prime şi la produsele alimentare concomitent cu creşterea neîncetată a preţului la produsele industriale importate au consecinţe dezastruoase pentru America Latină. Comerţul neechitabil cu S.U.A. a provocat în ultimul timp pierderi anuale în valoare de 2 miliarde dolari. Consecinţa directă a acestei grele situaţii este creşterea sumelor datorate de unele state latino-americane băncilor din S.U.A. sau din Europa occidentală. Columbia, de pildă, avea la 30 septembrie 1965 o datorie externă evaluată la suma de 1 094,2 milioane dolari, iar în 1966 s-au mai contractat împrumuturi în valoare de 352 milioane dolari, fapt care o situează printre ţările cu datoria cea mai ridicată de pe continent.

Cu acte legale...

O economie asupra căreia nu se poate exercita pe deplin controlul naţional dă naştere, prin definiţie, unei independenţe politice trunchiate şi incomplete. Dezvoltînd acele ramuri industriale care aduc, în timp relativ scurt şi fără prea multă greutate, profituri considerabile (este vorba în special de industria uşoară şi de materiile prime) şi investindu-şi capitalurile în ramurile-cheie ale economiei, monopolurile capătă aproape automat o importantă pondere în viaţa economică şi politică a diferitelor ţări. Creşte rolul lor în toate hotărîrile de bază privitoare la orientarea investiţiilor, amplasarea activităţii economice, introducerea tehnicii şi gradul de „integrare" a economiilor naţionale astfel că, în cele din urmă, marile întreprinderi străine se transformă implicit în „supraputeri". Preşedintele mexican Diaz Ordaz, referindu-se recent la politica S.U.A. în ţările Americii Latine, sublinia că „monopolurile nord-americane exercită presiuni economice în scopuri politice şi presiuni politice în scopuri economice".

„Se ajunge la o situaţie intolerabilă atunci cînd industriile cele mai importante se află în mîini străine, iar beneficiile se scurg dintr-o ţară care are nevoie de ele..." (*Die Weltwoche*).

Puternica influenţă exercitată asupra economiei este, indiscutabil, una din principalele cauze care favorizează necontenitul amestec al S.U.A. în treburile interne ale acestor ţări, realizat fie direct, fie mascat, prin intermediul diferitelor organisme interstatale, sub formula unor instituţii ca O.S.A., „Alianţa pentru progres" şi altele. Monopolurile vor să posede Panama 2 cu acte legale.

Implicaţiile politice ale acestei „aspiraţii" cît şi reacţiile statelor latino-americane ar putea constitui tema unui alt articol.

Rodica DIPLAN
Anca VOICAN

nu mai plînge, Lemnitzer...

Teodor MAZILU

Comandantul suprem al forțelor N.A.T.O. își șterge o lacrimă pe furiș. Uniforma sobră și impunătoare de general N.A.T.O. se îmbină liric cu lacrima care i se prelinge discret, și în acest fel spectacolul apare și mai emoționant. Plînsetul riscă să-i înece obrajii în durere ; ca și în orice alt sentiment, numai începutul e greu.

Nu plînge, Lemnitzer... Înțeleg, e o clipă de cumpănă, dar stăpînește-ți durerea. Lemnitzer, fii bărbat ! Hai, Lemnitzer, nu mai plînge, doar nu ești un copil ! Așa e viața, domnule general... Încă înainte de moraliștii francezi se știa că toate lucrurile au un început și un sfîrșit... Nimic nu e veșnic... Și dacă nimic nu e veșnic, cum s-ar putea ca tocmai sediul N.A.T.O. la Paris să fie veșnic ?

Din fericire, durerea generalului Lemnitzer nu este de loc enigmatică și nici chiar atît de spontană... Lacrima cu pricina e o lacrimă de protocol, o lacrimă de curtoazie, o lacrimă la care generalul se simțea obligat. Vă dați seama că un general nu plînge așa ușor, și, în orice caz, nici un general nu plînge fără aprobarea de rigoare. Autoritățile americane au hotărît să dea o nuanță de ușoară melancolie despărțirii de sediul N.A.T.O din Paris. Așa au hotărît, așa fac, și e firesc ca generalul, ca șef ierarhic, să dea tonul. După aceea, în mod disciplinat, ușoara melancolie se va propaga în rîndurile tuturor subordonaților și salariaților. De la general pînă la soldat, de la colonel pînă la stenodactilografe, toți vor îmbrăca uniforma melancoliei. Ordinul nu se discută. Forțele americane din Europa (EUCOM) se pregătesc să părăsească Franța. Bineînțeles, nu se poate pleca așa pe neobservate. Să trîntești pur și simplu ușa și să nu scoți o vorbă. Despărțirea, chiar și o despărțire militară, are și ea nevoie de fast și de un anume protocol și, în afară de asta, chiar și-n zile grele se poate bea un pahar de vin bun. De aceea, la 14 martie a avut loc ceremonia simbolică de adio...

Specialiștii americani au prevăzut implicațiile psihologice ale despărțirii de Paris și au luat din timp măsurile de rigoare... Reacțiile prea complexe n-au ce căuta în asemenea împrejurări lirico-militare. De aceea, toată lumea, indiferent de grad, vîrstă sau sex, avea să sufere în același fel. În acest scop a fost fabricat un prototip standard de comportament care a fost distribuit tuturor. S-au ținut și conferințe pentru elucidarea unor probleme, salariații și-au luat notițe, dornici să se conformeze prototipului fixat. Proiectul standard prevede în general un comportament moderat, nici prea-prea, nici foarte-foarte, puțin regret, o oarecare melancolie la despărțire cu speranța ambiguă a revederii.

Așa se face că ceremonia de adio de la 14 martie n-a adus nici o surpriză. Cît a fost fixat dinainte, atîta s-a și suferit. Nici o lacrimă în plus, nici o lacrimă în minus... După atîtea conferințe și antrenamente, ceremonia a decurs perfect, fără nici o abatere de la planul inițial...

Generalul Lemnitzer e necăjit că protocolul nu-i îngăduie decît o singură lacrimă la despărțire... E cît pe-aci să plîngă mai abitir decît îi îngăduie regulamentul.

Lasă, Lemnitzer, nu fi supărat. Ce-a fost, a fost...

Nu plînge, Lemnitzer...

— Cine ți-a spus că între ele ar fi vreo legătură ?

(Din **The New York Herald**)

o avere pentru un suflet

Valentin SILVESTRU

Cetățeanul James Kidd din orașul Phoenix, statul Arizona, și-a anunțat într-o zi vecinii că pleacă să caute aur în munți, dar cum după un an nu i-a vestit că s-a și întors și cum o parte din ei au declarat că bătrînul avea la pornire un grad înaintat de uzură a capului, care după toate probabilitățile l-a făcut cel puțin să rătăcească continentul la întoarcere, tribunalul local s-a gîndit că e mai înțelept să-l considere mort. Legal.

Chestiunea fiind așadar închisă, s-a putut trece la deschiderea testamentului, prin care Kidd lasă 20 000 de dolari „pentru cercetări sau dovezi științifice privind existența sufletului ce după moarte părăsește corpul omenesc". Această cerință filozofică atît de limpede exprimată a stîrnit brusc elanul științific și pasiunea cercetătoare a aproximativ 40 de persoane și organizații americane care s-au înscris la grefa instanței în calitate de candidați la moștenire. Cu dovezi.

Astfel, de pildă, doamna Nora Higgins, în vîrstă declarată de 57 de ani, originară din Branscomb (California) a depus dovada irefutabilă că s-a întîlnit cu răposatul chiar marțea trecută și anume în dormitorul domniei sale. Doamna Higgins este de profesie medium spiritist și ca atare mărturia dumisale e întărită de calificarea dumisale profesională. Din dialogul martorei cu mortul n-a reieșit absolut nimic, întrucît, după cum relatează doamna Nora, la întrebarea ei „cine sînteți ?" bărbatul străin și inconsistent s-a mulțumit să zîmbească, iar la a doua întrebare s-a transformat, surîzînd mereu, într-un nor fluorescent care s-a evaporat prin tavan. Totuși se cheamă că discuția a avut loc și după ce judecătorul i-a arătat doamnei Higgins o fotografie a lui Kidd, dumneaei a confirmat cu putere că tocmai acela era vizitatorul matinal. Dînsa e chiar de părere că testatorul se va arăta el însuși tribunalului, într-o formă ce i se va părea convenabilă, pentru a indica ce anume să facă moștenitoarea sa cu banii. Căci ea dorește să construiască un stabiliment pentru examinarea îndeaproape a problemei în cauză. Un sanatoriu de boli nervoase.

Tribunalul a ascultat apoi opiniile celibatarului Ludwig G. Rosencrantz de 52 ani, care înainte de a deschide gura a arătat instanței un manuscris, zburătăcindu-i apoi filele pentru a se vedea că aici se demonstrează înnebunirea lumii în 1950. În acest an — opinează Rosencrantz — sufletele oamenilor s-au dislocat din trupuri și de atunci umblă buimace să le regăsească. Aceasta a fost „o cataclismă" care a lăsat omenirea totalmente zdruncinată. La acest punct al declarației, judecătorul a cerut cu blîndețe martorului să precizeze ce anume s-a întîmplat efectiv în 1950. Martorul a răspuns, privind în mai multe părți deodată, că nu știe exact ce s-a întîmplat în 1950 și că în general nu știe despre ce e vorba dar că a văzut „manifestările fizice ale fenomenelor pretutindeni" și că aceasta îl va ajuta „să înhațe" moștenirea fiindcă de vreme ce lumea a înnebunit înseamnă că ea și-a demonstrat proprietatea de a-și pierde sufletul care prin urmare există. În corp.

Alte persoane prezente au propus premise variate pentru demonstrația de care atîrnă cei douăzeci de mii de dolari. Cineva s-a interesat dacă imprimarea unui suflet pe o placă fotografică sau pe o bandă de magnetofon va fi considerată o dovadă eficientă. O femeie, văduvă a șase bărbați din regiune care au pierit în condiții asemănătoare cu Kidd, adică luîndu-și la un moment dat lumea în cap și ieșind fără întoarcere din granițele statului Arizona, a susținut că defunctul n-avea suflet și că deci nu putea să moară.

Procurorul i-a cerut judecătorului Robert L. Myers să se pronunțe asupra întrebării dacă există suflet. Conform relatărilor ziarului „The New York Herald Tribune — Washington Post", judecătorul a refuzat cererea procurorului. Un avocat din oficiu a protestat și el pe motiv că un eventual răspuns afirmativ ar scoate din cursă toți pretendenții, întrucît admițîndu-se prin hotărîre juridică precum că sufletul există, nu s-ar mai putea întreprinde nici o „cercetare științifică". Avocatul are dreptate în felul lui, fiindcă în America au avut loc și alte procese a căror decidere grăbită într-o problemă foarte controversată a pus capăt definitiv oricărei cercetări în continuare asupra cazului. Dar din punctul de vedere al dreptului el nu are dreptate, pentru că judecătorul va trebui să hotărască nu numai existența sufletului, ci și faptul palpabil al părăsirii corpului de către acesta și anume nu oricînd, ci după moarte. Eventual chiar după moartea judecătorului.

Bernard Shaw a lăsat o moștenire uriașă celui ce va reforma limba engleză. Și tribunalul a scos-o la un moment dat la licitație. Contele von Schlamenkorn a testat un morman de mărci pentru părinții care vor dovedi că-și bat copiii numai în legitimă apărare ; o curte de apel germană a anulat prevederea. James Kidd a creat și el oarecari încurcături, dar, încă o dată, nu e singurul proces american încîlcit și la un moment dat, mai ales dacă e vorba de o miză mare, după cum se știe, morții pot să apară și ei în proces, cînd nici cu gîndul nu te aștepți. Ca să facă lumină.

Leopold Infeld și fiica sa

Probleme majore ale epocii noastre

Născut în anul 1898, Leopold Infeld a studiat la Universitățile din Cracovia și Berlin. Și-a început cariera științifică în 1930—1933 ca lector al Universității din Lvov. După alți trei ani la Cambridge (Anglia), tînărul savant polonez își continuă activitatea peste ocean, ca membru al Institutului Princeton din S.U.A. (1936—1938) și apoi în Canada, ca profesor de matematică aplicată la Universitatea din Toronto (1939—1950). Este epoca prieteniei și colaborării cu Albert Einstein, cînd numele celor doi savanți apar alături pe coperta unor lucrări ca „The Problem of Motion" (Problema mișcării) și „The Evolution of Physics" (Evoluția fizicii). Din anul 1950, Leopold Infeld este profesor la Universitatea din Varșovia. De asemenea, este membru al prezidiului Academiei Poloneze de Științe.

— Care este opinia dv. despre rolul major al savantului în lumea contemporană ?

— Dacă glasul meu de modest slujitor al științei poate să se facă auzit cît mai departe, atunci vă rog să consemnați din nou și din nou chemarea mea : Oameni de pretutindeni, opriți războiul ! Puneți stavilă oricărei încercări de a scufunda în neant înfăptuirile civilizației umane.

I-am cunoscut pe Max Born și pe Niels Bohr. Nici unul din ei nu admitea războiul ca solutie. Einstein ura pur și simplu războiul. Cînd, peste cinci milenii, în anul 6939, urmașii locuitorilor de azi ai Pămîntului vor descoperi capsula metalică îngropată în anul 1939 în solul stîncos al New Yorkului, ei vor descifra mesajul lumii contemporane întocmit și semnat de Albert Einstein la rugămintea personală a președintelui Roosevelt.

Timpul nostru — consemnează documentul adresat de Einstein anului 6939 — *este bogat în gîndire creatoare, iar descoperirile făcute de noi ne-ar putea ușura mult viața. Cu ajutorul energiei electrice traversăm oceanul. Folosim electricitatea pentru a scuti omul de munca fizică extenuantă. Am învățat să zburăm și putem comunica lesne cu întreaga planetă prin mijlocirea undelor electrice.*

Cu toate acestea, producerea și distribuirea bunurilor sînt cu totul dezorganizate și oamenii sînt siliți să trăiască sub semnul fricii, de teama de a nu fi eliminați din circuitul economic și de a nu fi lipsiți de cele necesare.

Mai mult, oamenii care trăiesc în diferite țări se ucid între ei la intervale neregulate de timp și de aceea oricine se gîndește la viitor trebuie să trăiască într-o veșnică stare de spaimă.

Cred că urmașii noștri vor citi aceste rînduri cu un legitim sentiment de superioritate.

„Scrisoarea către urmași", scrisă atunci de Einstein, este un act impresionant ce poartă peste timp semnul cuceririlor noastre epocale, dar și pecetea marilor frămîntări și întrebări pe care le trăiește lumea de azi, însetată de pace și dreptate socială.

În cazul unui savant, sau al celor ce hotărăsc destinele unei țări, oricît de puternică ar fi ea la un moment dat, nimic nu poate fi mai primejdios decît „megalomania forței", suprasolicitarea posibilităților și, în general, pierderea controlului asupra forțelor pe care ei înșiși le dezlănțuie. Pe de altă parte, în atîtea și atîtea laboratoare și centre de cercetări din lume, nenumărați oameni de știință se găsesc în situația de-a dreptul dramatică de a nu putea hotărî destinele propriilor realizări științifice și, ca atare, de a nu le putea împiedica urmările, uneori catastrofale. Iată, deci, cum în fața savantului de azi și de mîine se pune mai acut ca oricînd problema răspunderii morale, iată pentru ce locul adevăratului om de știință este în rîndurile militanților pentru promovarea unei politici de înțelegere și colaborare între popoare, pentru coexistență pașnică între state și între sisteme sociale diferite. Vremea înfruntărilor cu flinte și ghiulele a trecut de mult, iar războiului atomic nu i s-ar mai putea spune „une drôle de guerre".

— Cum apreciați, din punct de vedere științific și practic, ritmul epocii pe care o trăim ?

— Nici o generație dinaintea noastră nu a trăit o epocă de asemenea grandioase prefaceri ca aceea prin care trecem noi. Sîntem martorii și participanții unei revoluții tehnico-științifice de proporții fără seamăn, care se desfășoară cu o viteză uluitoare. Unora, neavizați, li se va părea desigur exagerat, dar fapt este că numărul lucrărilor științifice cunoaște în fiecare deceniu al secolului nostru o creștere fantastică de 100 la sută. Ritmul acesta, departe de a se micșora, cîștigă în intensitate. Și în domeniul fizicii teoretice, ultimii zece ani au prilejuit o adevărată explozie de cunoștințe noi. Dacă în următorii 34 de ani ritmul se va menține, înseamnă că la această oră eu, ca om de știință, nu cunosc decît o foarte mică parte din ceea ce vor ști savanții în anul 2 000.

Firește, nu sînt în măsură să cuprind tot ce se petrece în jurul meu, dar deslușesc clar sensurile acestei adevărate epoci a vitezei. Și nu mi-e greu să-mi explic saltul care se face. Spre deosebire de trecut, cînd numărul oamenilor de știință era foarte redus și cînd posibilitățile de fructificare a activității lor erau reduse, astăzi, pe diferite meridiane ale lumii, operează o adevărată armată de savanți, cercetători specializați și tehnicieni, angajați într-o competiție fără precedent pe marea pistă a dezvoltării rapide științifice și tehnice.

În aceste împrejurări, pe baza concentrării unui uriaș potențial de idei și concluzii științifice, există tendința ca, în iureșul vitezei, să se acorde prioritate performanțelor tehnicii, uneori în scopuri pur comerciale, dar, din păcate, și din considerente militare.

— Cum vedeți raportul dintre tehnică și cercetarea fundamentală ?

— Cercetările de bază, marile descoperiri ale geniului uman, au un rol hotărîtor în evoluția tehnicii. Aș putea spune chiar că tehnica de mîine depinde de cercetarea fundamentală de azi. În momentul elaborării sale, tabelul lui Mendeleev nu a avut nici pe departe însemnătatea practică pe care a dobîndit-o ulterior. Și nu e singurul exemplu. Importanța teoriei merită a fi subliniată, chiar și atunci cînd nu este legată direct de vreunul din domeniile tehnicii. Astfel, teoria particulelor elementare nu are nici o contingență cu majoritatea realizărilor tehnice de azi. Dar cine poate nega covîrșitoarea ei însemnătate într-un domeniu hotărîtor ca tehnica atomică ?

Vitezele obținute pe temeiul noilor descoperiri teoretice, pe baza unor cercetări asidue, sînt poate cele mai caracteristice pentru actuala epocă a revoluției științifice și tehnice. În concluzie, vreau să subliniez că, fără cercetarea fundamentală și aplicativă, tehnica moare. În acest sens înțeleg și apreciez strădaniile României socialiste de a pune un accent considerabil nu numai asupra dezvoltării științei și tehnicii în general, dar și asupra activității de cercetare în strînsă legătură cu posibilitățile de aplicare în practică a realizărilor acesteia.

— Dacă, asemeni lui Einstein, ați fi solicitat să întocmiți astăzi un mesaj adresat viitorimii, ce ați scrie ?

— Aș ține să se afle peste milenii că, în ciuda primejdiilor și greutăților pe care le avem de înfruntat, noi, oamenii secolului XX, trăim totuși o epocă a științei și culturii, că facem totul pentru a ne apăra dreptul suprem la o viață pașnică, bazată pe dreptate și libertate.

Dic. BABOIAN

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

În cartea sa „Moartea unui președinte", (vezi „Lumea" nr. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11) William Manchester reconstituie episodul asasinării lui Lee Oswald de către Jack Ruby.

În limuzina din fruntea cortegiului, soții Johnson și Jacqueline Kennedy cu copiii

Duminică 24 noiembrie era ziua în care afetul de tun cu trupul președintelui Kennedy urma să fie transportat pe Pennsylvania Avenue, spre marea rotondă a Capitoliului, unde avea să aibă loc prima ceremonie oficială. După scurtul moment de vineri, ora 18, cînd coborîse din avionul care îl transportase pe președintele decedat de la Dallas la Washington, urma să fie prima apariție în public a d-nei Kennedy de la catastrofă. De data aceasta ea și cei doi copii ai ei aveau să fie văzuți la televiziune de întreaga țară.

Era, de asemenea, a doua zi plină a Administrației președintelui Johnson. Tot în această zi, pe aeroporturile Dulles și Washington trebuiau să sosească personalitățile marcante din străinătate care veneau la funeralii. Începea prima din cele două zile consecutive în care președintelui ucis urma să i se aducă omagiul cuvenit unui erou național.

Toate acestea fuseseră prevăzute de sîmbătă seara. Dar nu era un sfîrșit de săptămînă previzibil și unul dintre evenimentele neprogramate a fost prima transmitere pe viu la televiziune a unui asasinat.

Duminică dimineața era vreme frumoasă. De la o fereastră situată la etajul doi al Casei Albe, Robert Kennedy a văzut un cer fără nori ; a privit în jos și a fost surprins de mulțimea care se adunase în Parcul Lafayette. Un fapt remarcabil era că majoritatea celor care invadaseră Washingtonul păreau să aibă puțin peste 20 de ani. John Kennedy murise la 46 de ani, dar tinerii și tinerele care se adunaseră sub copacii aproape desfrunziți îl considerau drept conducătorul generației lor.

Oswald doarme liniștit

Duminică dimineața (24 noiembrie), americanii au parcurs ziarele cu ochii înroșiți de lacrimi și de nesomn. După două zile parcă ireale, țara era virtual incapabilă de a mai fi șocată. Vinerea și sîmbăta îi lăsaseră pe toți într-o stare de perplexitate. Numai un eveniment de o însemnătate extraordinară i-ar mai fi putut impresiona pe spectatorii care moțăiau în fața aparatelor de televiziune. Erau cu toții mult prea obosiți pentru a fi în stare de altceva decît să caște.

Singura excepție era Lee Oswald care își petrecuse cea de-a doua noapte în închisoare. Nu s-a vorbit despre somnul lui netulburat. Polițiștii care-l păzeau nu au considerat demn de remarcat acest lucru. Privind însă lucrurile retrospectiv, această nepăsare pare curioasă. În conformitate cu un studiu pe scară națională, peste 50 de milioane de bărbați și femei au fost atît de agitați încît au suferit de insomnie după asasinat, în timp ce omul răspunzător de această crimă se bucura a doua noapte la rînd de un somn netulburat.

Știrile potrivit cărora ar fi fost brutalizat de poliție sînt neîntemeiate. Adevărul este exact contrariu. Nu numai că nu a fost brutalizat, dar a fost aproape ignorat. În tot cursul zilei de sîmbătă a fost interogat timp de mai puțin de trei ore.

În conformitate cu legile locale, un suspect acuzat de o crimă trebuie transferat de la sediul poliției și din închisoarea orășenească în închisoarea regională, aflată cu 12 blocuri mai departe, pe Dealey Plaza, în apropiere de Depozitul de cărți din Dallas ; dar odihna lui Oswald nu a fost întreruptă nici pentru acest transfer. Șeful poliției din Dallas, Jesse Curry, dăduse asigurări celor de la televiziune că intenționa să facă din acest transfer un adevărat spectacol. Cei de la televiziune puteau deci să-și instaleze aparatele la o oră civilizată și anume duminică dimineața la ora 10 (ora 11 la Washington), atunci cînd familia Kennedy avea să celebreze ultima slujbă pentru președinte, în camera de răsărit.

Poate că lui Oswald i s-a părut curios faptul că, în calitatea sa de deținut, acuzat de asasinarea cu premeditare a președintelui Statelor Unite și de uciderea unui ofițer de poliție — fără a mai menționa rănirea guvernatorului Texasului, a cărui situație continua să fie considerată critică —, el avea deosebit de puține dificultăți cu poliția. Dacă revedem procesele-verbale, vom constata că nu a fost niciodată strîns cu ușa așa cum s-ar fi cuvenit. De fapt, Oswald a fost tratat cu o blîndețe cel puțin curioasă.

Motivele sînt acum clare. Dacă Oswald nu era preocupat de viitorul său, liderii orașului Dallas erau foarte preocupați. Înspăimîntați la gîndul că reputația orașului ar putea să sufere din nou, ei urmăreau cu deosebită atenție cercetările întreprinse de șeful poliției lor, fără să viseze măcar că solicitudinea lor ar putea încuraja o atitudine de activism violent, provocînd astfel exact reacțiile de care ei se temeau cel mai mult.

În cele din urmă era cît pe-aci ca Oswald să moară în exact aceeași cameră din spitalul Parkland în care zăcuse trupul președintelui. Cărucior-ul fusese îndreptat spre camera de gardă nr. 1, cînd un doctor i-a atras atenția lui Jack Price, administratorul spitalului Parkland, că un asemenea lucru ar fi nelalocul lui. În grabă, Price a dat dispoziție infirmierilor să se îndrepte spre camera de gardă nr. 2.

Se prevedea un atac

Adevărul este că trei din camerele de gardă ale spitalului Parkland fuseseră pregătite înainte de împușcarea lui Oswald, tocmai ținînd seama de posibilitatea unei asemenea întîmplări. După cum a arătat sora Berta Lozano, „la ora 11 dimineața am fost informată de șeful de salon Jill Pomeroy că ar trebui să fim pregătiți pentru un caz de urgență, deoarece la închisoarea orașului s-a strîns o mare mulțime de oameni.

Se prevedea un atac și toți cei care aveau legătură cu autoritățile fuseseră puși în stare de alarmă.

Cam pe la amiază, la etajul doi al spitalului, d-na Connally și-a dat seama că a intervenit ceea ce ea a numit mai tîrziu „o bruscă întărire a măsurilor de securitate din jurul nostru" ; a întrebat care este motivul. Un polițist din Texas i-a răspuns :

— Lee Harvey Oswald a fost ucis acum cîteva minute.

Din patul său, guvernatorul Connally privea mirat. Era prima zi în care redevenise complet conștient — timp de cîteva ore crezuse că este sîmbătă — și numele Oswald nu-i spunea absolut nimic.

În realitate, planul inițial al poliției din Dallas fusese de a-l transfera pe Oswald sîmbătă noaptea la ora 10, și directorul F.B.I., J. Edgar Hoover, rămăsese cu impresia că acest plan avea să fie pus în aplicare.

Apoi, duminică, la ora 2.15 a. m., biroul lui Hoover din Dallas a început să primească telefoane anonime cu amenințări la adresa vieții prizonierului. Biroul a cerut ca transferul să se facă la ora 3 a.m. În zadar.

Mai tîrziu, Forrest Sorrels, care reprezenta serviciul secret la Dallas, a sugerat căpitanului Will Fritz, șeful secției criminale din Dallas, ca Oswald să fie scos din închisoare la o oră neanunțată și cînd nimeni nu avea să fie de față, dar toate avertismentele serviciilor federale au fost respinse din considerație față de presă.

Potrivit căpitanului Fritz, șeful poliției, Curry, „dorea să rămînă în termeni buni cu presa și să nu-i facă dificultăți". A rămas așadar stabilită ora civilizată fixată pentru instalarea aparaturii și anume duminică la ora 10 dimineața.

Dar Curry și Fritz nutreau temeri. Ei se temeau de o răpire... căci se zvonise că vreo sută de persoane aveau să-l răpească pe deținut în cursul transferului la Dealey Plaza.

Curry și Fritz considerau că erau pregătiți pentru această posibilitate. Oswald urma să fie încătușat de un detectiv și înconjurat de ofițeri de poliție înarmați cu bombe cu gaze asfixiante. Nimeni nu s-a gîndit însă că o singură persoană ar fi putut trece prin cordonul de securitate înainte de a începe acțiunea de transferare din închisoare.

Detectivul Leavelle, de care fusese încătușat Oswald, i-a spus în timp ce se îndreptau spre liftul de la etajul V, în drum spre parter :

— Dacă cineva o să tragă în tine, sper că va fi un țintaș tot atît de bun cum ai fost și tu.

După cum a declarat polițistul, Oswald „a părut că rîde" și a spus :

— Nimeni nu va trage în mine.

Și totuși cineva a tras. Și acela a fost Jack Ruby.

Prezența lui Ruby în garajul de la subsol este deosebit de curioasă. Pentru unii, ea va rămîne pentru totdeauna de neexplicat, în timp ce pentru alții va constitui dovada complicității poliției într-o conspirație complexă. Chiar cei care au examinat toate datele existente au rămas cu impresia vagă a unui act de magie.

De fapt, o închisoare ar trebui să prezinte tot atîtea garanții împotriva unei pătrunderi din afară, ca și împotriva unei evadări. Departamentul lui Curry primise avertismente serioase și începînd de duminică dimineața la ora 9, principalii subordonați ai șefului poliției au început să aplice măsurile de precauție cele mai stricte pentru a evita tocmai fiascoul care era iminent. Subsolul fusese golit cu desăvîrșire. Au fost plasate gărzi la intrările celor două pasaje care duceau dinspre strada principală și dinspre strada comercială spre garaj și 14 ofițeri au cercetat totul, inclusiv conductele de aer con-

diționat și portbagajele automobilelor parcate în garajul de la subsol.

Inexplicabila prezență a lui Ruby

Și totuși, Ruby se afla acolo în momentul în care Oswald a ieșit din lift.

Cum a reușit ? În parte, răspunsul este că nu era acolo cînd s-a făcut controlul, întrucît pînă la ora 11,17, adică cu 3 minute înainte ca Oswald să intre în garaj, Ruby se afla în biroul Western Union de pe strada principală, la o distanță de circa 100 de metri de intrarea pasajului dinspre strada principală. El trimitea un mandat de 25 de dolari lui Karin Carlin în vîrstă de 20 de ani („mica Lynn") care făcea striptease în localul său. O ștampilă indicînd ora, aplicată pe mandat, arată că în acel moment el se afla la ghișeu. De la ghișeu la scena asasinatului este o distanță de 1 minut și jumătate.

Desigur, dacă măsurile de securitate ar fi fost în acel moment la fel de stricte ca acelea aplicate cu prilejul controlului precedent, nu i s-ar fi permis niciodată să intre în pasajul garajului. Chiar și Forrest Sorrels, care fusese timp de 28 de ani agent al serviciului secret din Dallas, a trebuit să se legitimeze înainte de a i se permite să intre în clădire, în cursul dimineții. Pînă vineri, Ruby nu obținuse nici un fel de permis și faptul că a reușit să se strecoare prin fața celui ce păzea pasajul, agentul Roy E. Vaughan, s-a datorat în mare parte șansei. Trebuie adăugat însă că această șansă se explică prin incompetența organizare polițienească.

În 1901, Departamentul poliției din Buffalo folosise un mijloc simplu pentru a-i deplasa pe asasinul președintelui McKinley din închisoare în închisoare : l-a îmbrăcat într-o uniformă de polițist.

Cei din Dallas au fost mult mai puțin inventivi la 24 noiembrie. Ideea cea mai bună pe care a reușit s-o aibă Jesse Curry a fost aceea de a aduce un automobil sau camion blindat, vehicul folosit de obicei de bănci pentru transportarea sumelor mari de bani. Această idee nu vădea nici imaginație, nici spirit practic, căci atunci cînd a sosit camionul (și a fost remarcat imediat de toți ziariștii) s-a constatat că este prea mare pentru a pătrunde în pasaj : nu încăpea prin intrarea acestuia. Șoferul nu a vrut să încerce să ducă vehiculul în garajul de la subsol, în Commerce Street, și l-a lăsat în apropierea pasajului.

Așa se prezenta, așadar, scena celui din urmă moment al vieții lui Oswald. Ucigașul său se afla în biroul lui Western Union, în timp ce el însuși, în biroul căpitanului Will Fritz, se străduia să îmbrace un pulover înainte de a părăsi încăperea. Șeful poliției, Curry, aștepta să fie dus jos în subsol, cu liftul închisorii, prin biroul închisorii, și apoi în garaj.

Cînd Oswald avea să iasă, în stînga lui s-ar fi aflat pasajul ducînd spre Main Street, iar în dreapta pasajul spre Commerce Street, cu camionul blindat așteptînd la ieșire. Între camion și biroul închisorii se aflau două automobile ale poliției fără semne distinctive, și anume două Forduri de tip „Galaxy". Ele urmau să însoțească camionul, iar unul dintre ele să-i deschidă drumul spre închisoarea districtuală.

Este surprinzător că șeful poliției nu comunicase nici un amănunt al acestui plan căpitanului Fritz, în paza căruia urma să rămînă Oswald pînă la preluarea lui de către șerif. Fritz a aflat pentru prima oară despre plan duminică dimineața, în timp ce el, Sorrels și agenții F.B.I.-ului făceau ultimele eforturi pentru a pune capăt tăcerii arogante a prizonierului — care, după părerea lui Sorrels, era pe cale de a ceda. Curry a deschis ușa biroului lui Fritz și s-a interesat cît va dura interogatoriul. Erau gata de plecare, l-a anunțat el.

Cînd Fritz a fost pus la curent cu planul, a obiectat energic și a propus ca Oswald să fie transportat nu cu camionul, ci cu al doilea Ford. Ordinea avea să fie următoarea : întîi camionul, apoi primul automobil, ocupat de detectivi și, în sfîrșit, al doilea automobil, cu Oswald. Ele urmau să meargă în convoi doar pe o distanță foarte mică. La prima intersecție, al doilea automobil trebuia să vireze și să se îndrepte direct spre închisoarea districtului, în timp ce celelalte două vehicule ar fi trecut fără grabă prin centrul Dallasului. Era o manevră menită să înșele : unii ziariști ar fi putut să fie nemulțumiți că au fost induși în eroare. Dar Curry a acceptat.

În consecință, s-a telefonat la subsol despre schimbarea planului. Totodată s-au dat instrucțiuni pentru a se lua din garaj un nou automobil conducător — deci convoiul ar fi avut o mașină în plus — care să fie staționat pe Commerce Street, în fața camionului. Fritz a dat această sarcină locotenentului Rio S. Pierce.

Întrucît ieșirea din garaj era blocată de camion, locotenentul Pierce a trebuit să conducă mașina prin pasajul din Main Street — încălcînd astfel regulile de circulație, căci pasajul avea sens unic — și să înconjoare cîteva case. În timp ce el făcea acest lucru, agentul Vaughan a ieșit pe șosea pentru a opri circulația. Pentru această acțiune Vaughan a lipsit din postul său aproximativ 10 secunde. În aceste 10 secunde, intrarea în garaj n-a fost păzită de nici o santinelă. Este intervalul în care Jack Ruby, îmbrăcat într-un costum sobru și cu pălărie pe cap, a reușit să treacă fără a fi oprit.

În buzunarul din spate, Ruby avea un revolver calibrul 38. El purta armă în mod obișnuit — căci ne aflăm la Dallas — și în duminica aceea avea asupra sa, de asemenea, peste 2 000 de dolari în numerar. Lăsase alți 1 000 de dolari în mașină, parcată direct peste drum de biroul lui Western Union.

Comportarea i se potrivea. Era doar Jack, marele cheltuitor, Jack cel dur, și era pe cale să devină Jack răzbunătorul. În acel moment, Ruby era probabil incapabil de șiretlicuri. Toată lumea care l-a văzut și-a amintit mai tîrziu cît părea de îndurerat.

El a observat mulțimea din fața închisorii dar, după cum i-a spus mai tîrziu președintelui Curții Supreme, Warren, „a fost sigur că Oswald fusese deja mutat". Ruby a declarat în repetate rînduri că s-a simțit îmboldit dintr-o dată să ucidă. Poate că a mințit. Avea desigur toate motivele să mintă, căci era în joc propria lui viață. Dar o analiză a acțiunilor și mișcărilor sale din acea duminică dimineață nu poate da la iveală nici măcar o singură neconcordanță, nici măcar bănuiala unei neconcordanțe între relatările sale, și toate datele indică o crimă nepremeditată.

Asasinul este asasinat

Despre înaintarea fatală a lui Oswald spre garaj, împreună cu căpitanul Fritz și cu cinci detectivi, se poate spune doar că, la fel ca toate întîmplările vieții lui, ea a avut loc pe un fundal de prost gust și vulgaritate. Încătușat de Leavelle, a părăsit biroul căpitanului Fritz (camera 317), a trecut prin fața unui șir de scaune jerpelite și a intrat în liftul închisorii.

La subsol, Fritz și detectivii l-au condus pe deținut pe un drum semicircular, prin biroul închisorii, de unde au intrat în garaj.

Vreo două duzini de ziariști se înghesuiau, împingînd spre el microfoane și strigînd. Blitz-urile aparatelor fotografice se țineau lanț. Întreaga scenă era scăldată în lumina strălucitoare necesară televiziunii. Tras de cătușe, prizonierul înaintă cu aproximativ trei metri spre unul dintre automobile.

În acel moment, Ruby se apropie de el dinspre stînga. Făcîndu-și loc cu coatele prin mulțimea înghesuită, trăgătorul scund își strecură revolverul între un reporter și un bărbat în haine civile. Ținea revolverul. În timp ce făcea acest gest, strigă : „L-ai ucis pe președinte, bestie". Apoi trase.

Glontele trecu prin ficatul, splina și aorta lui Oswald și, în secunda următoare, ucigașul ucigașului zăcea pe dușumea, imobilizat de ofițerii de poliție. Înfricoșat, cu o voce în care se auzea un reproș plîngăreț, strigă :

— Sînt Jack Ruby, mă cunoașteți.

Asasinul, rănit mortal, cu hemoragie internă, fu transportat înapoi în biroul închisorii. Aici, dacă putem da crezare amintirilor lui Forrest Sorrels și ale șefului poliției Jesse Curry, a fost lipsit de ultima șansă de a trăi prin neîndemînaticul prim-ajutor ce i s-a dat.

Sorrels și Curry rămăseseră sus. Șeful vorbea la telefon, anunțîndu-l pe primar că operația de transferare începuse. Cînd subalternii lui Curry l-au anunțat strigînd despre cele întîmplate, cei doi oameni au coborît scările în goană spre birou, unde Sorrels, spre uimirea sa, a văzut un bărbat în haine civile, îngenuncheat între coapsele lui Oswald, și făcîndu-i respirație artificială. Sorrels nu l-a recunoscut pe acest bărbat, dar mai tîrziu, Curry avea să-l identifice ca fiind „un detectiv".

Respirația artificială reprezintă cel mai prost tratament ce se poate concepe atunci cînd este vorba de răni abdominale. Este ca și cînd ai sufla din foale peste un foc. Șansele unei hemoragii cresc proporțional cu presiunea aplicată.

Cinci minute după sosirea sa la spitalul Parkland, Oswald se afla pe masa de operație, avînd în jurul său pe trei dintre medicii care îl operaseră pe Kennedy. Acum, ca și atunci, începură obișnuitele mișcări chirurgicale, dar, după cum a declarat unul dintre ei, „traumatismul pe care-l suferise Oswald fusese prea mare pentru a mai putea fi resuscitat". La două zile și șapte minute după ce președintele fusese declarat mort, fața ucigașului său a fost acoperită cu un cearșaf.

■

D-na Kennedy ținea în mînă trei plicuri, cel cu scrisoarea ei și cele ale copiilor, dar asta

→

Oswald între agenți

Ruby îl ucide pe Lee Oswald

nu i-a fost de-ajuns. Dorea foarte mult să pună în sicriu ceva din lucrurile pe care el le îndrăgise.

Două din cadourile primite de la ea îi plăcuseră președintelui în mod deosebit, și-a amintit Jackie. La un an după căsătorie, văzuse într-o vitrină din New York niște butoni de aur cu aplicații foarte frumoase. N-a putut rezista. A fost primul cadou cu adevărat scump pe care l-a cumpărat soțului ei, și a avut un succes enorm cu el. Jack purta butonii cu orice prilej și îi arăta oricui pentru a fi admirați.

Al doilea cadou de care își amintea acum păruse inițial o atenție neînsemnată. În al doilea an al ședерii lor la Casa Albă, Jackie citise în ziar despre un om care sculptase în os de balenă un portret al președintelui. Ea vorbise atunci cu Clint Hill : „Ar fi frumos să avem o asemenea piesă cu efigia președintelui". Clint l-a căutat pe artist și l-a găsit. Rezultatul a depășit toate așteptările. Omul descoperise un străvechi dinte de balenă, pe care l-a prins de bucăți de lemn rămase de pe urma unei vechi nave de pescuit din New Bedford. În 180 de ore de muncă, l-a împodobit cu o efigie somptuoasă în stilul de la începutul secolului al XIX-lea.

În 1962, d-na Kennedy a dăruit opera de artă soțului ei, spunîndu-i că este „un cadou mic de tot". Președintele a fost însă încîntat. De atunci, micul dar se afla întotdeauna pe birou în dreapta sa. După întoarcerea din Bethseda, Jackie și-a amintit cît de mult ținea el la acest obiect și a rugat-o pe Evelyn Lincoln să i-l aducă.

Acum avea în mînă scrisorile, butonii și sigiliul sculptat în dințele de balenă și se îndrepta cu Robert Kennedy spre camera unde se afla sicriul.

Robert Kennedy îl pregătise pe Godfrey McHugh pentru sosirea ei. Generalul a primit-o la scară. În timp ce Clint Hill închidea ușile în spatele lor, McHugh a ridicat steagul, a deschis capacul sicriului și s-a uitat dacă totul este în ordine. Apoi a închis din nou capacul și a așternut steagul peste el, ordonînd locotenentului Donald Sawtelle să se îndepărteze împreună cu garda. Jacqueline, care auzise acest ordin, i-a șoptit lui Bobby :

— Nu, să nu plece. E adevărat că noi sîntem aici, dar cu toate acestea Jack ar fi — căuta cuvîntul potrivit — atît de singur. Spune-le să rămînă aici, să se ducă în colțul acela și să privească spre perete.

Locotenentul a ordonat celor patru oameni :

— Pe loc, stînga-mprejur !

S-a întors și el. Flancați de Godfrey și Clint Hill, au rămas în poziție de drepți cu fața la perete.

Văduva și fratele președintelui au îngenuncheat împreună în fața sicriului deschis.

D-na Kennedy își vedea soțul pentru prima oară după spitalul Parkland. „Nu e Jack, nu e Jack" — îi trecea într-una prin minte. Era mulțumită că Bobby se declarase de acord cu dorința ei ca sicriul să rămînă închis. A pus în sicriu cele trei scrisori.

Bobby Kennedy și-a scos insigna PT-109.

— Trebuie să fie la el, nu ești de această părere ? o întrebă el.

— Da, șopti ea.

Apoi, el a scos din buzunar o cunună de trandafiri din filigran de argint, un dar de nuntă de la Ethel, și a pus-o lîngă scrisori.

Jackie a părăsit încăperea împreună cu Bobby. Se vedea bine cum se clatină ; Clint Hill se temea că va leșina.

A izbutit însă și de data aceasta să-și păstreze firea. Voința ei de fier, care o ținuse în picioare timp de două zile, nu a părăsit-o nici în această împrejurare.

Robert Kennedy a însoțit-o pînă la liftul care avea s-o ducă la etajul al doilea. Acum, programul nu le mai dădea nici un răgaz. Ea se consacră cu totul pregătirilor pentru înmormîntare.

În numărul viitor : Unde va locui d-na Kennedy ; ziua funeraliilor

„CAPTURA CEA MARE"

Un zbor de rutină, o ciocnire banală, o explozie... La 17 ianuarie 1966, satul Palomares intra în istorie.

La 17 ianuarie 1967, cu prilejul unui an de la accident, locuitorii Palomaresului au organizat un marș asupra Madridului pentru a atrage atenția asupra situației lor actuale :

Sînt supuși regulat unor examene medicale ale căror rezultate nu le sînt comunicate.

Sînt ruinați, deoarece toate recoltele au fost distruse pentru a preveni o eventuală contaminare.

Sînt oare bolnavi ? Vitele lor, pămîntul lor, legumele lor sînt oare otrăvite ?

În cartea sa, intitulată „THE BIG CATCH" („Captura cea mare"), ziaristul englez Christopher Morris a reconstituit cu minuțiozitate faptele.

Personaje citate în cartea lui Manchester

Anturajul lui John Kennedy

EVELYN LINCOLN, secretara particulară a lui Kennedy
JACQUELINE HIRSCH, profesoară de limbă franceză
PIERRE SALINGER, consilier de presă
ARTHUR SCHLESINGER, consilier prezidențial
TED CLIFTON, general
MAC KILDUFF, purtător de cuvînt al Casei Albe
TAZ SHEPARD, atașat naval
GEORGE THOMAS, valet
JIM SWINDAL, pilot
JOSEPH ENGLISH, medic
WALSH, medic
BURKLEY, medic
GODFREY MAC HUGH, general
CHUCK SPALDING, atașat pe lîngă Kennedy
NANCY TUCKERMAN, secretara lui Kennedy
FRANCK MORRISSEY, atașat pe lîngă Kennedy
JIM MATTHIAS, din serviciul de presă
NICKOLAS KATZENBACH, adjunct al ministrului justiției
TED SORENSEN, atașat pe lîngă Kennedy
SARGENT SHRIVER, cumnatul lui Kennedy
LARRY O'BRIEN, atașat pe lîngă Kennedy
KEN O'DONNELL, atașat pe lîngă Kennedy
GREER, șoferul președintelui
WILLIAM WALTON, atașat pe lîngă Kennedy

Serviciul secret

JAMES J. ROWLEY, șeful Serviciului secret
ROY KELLERMAN, șef adjunct al Serviciului secret
CLINT HILL, din Serviciul secret
FLOYD BORING, din Serviciul secret
PAUL LANDIS, din Serviciul secret
YOUNGBLOOD, inspector
MUGGY O'LEARY, din Serviciul secret
SORRELS, inspector
LAWSON, inspector
JIM HOSTY, agent al F.B.I.
EMORY ROBERTS, inspector
JOE GIORDANO, sergent
TOM WELLS, din Serviciul secret
CURRY, șeful poliției din Dallas
LEM JOHNS, din Serviciul secret
AUDY BERGER, din Serviciul secret
J. EDGAR HOOVER, de la F.B.I.
JOHN BERRY, șeful Serviciului secret al Casei Albe
JERRY BEHN, din Serviciul secret

Spitalul Parkland din Dallas

JACK PRICE, director
CHARLES J. CARRICO, internist
MALCOM PERRY, chirurg
KEMP CLARK, chirurg
MARION T. JENKINS, director al secției de anestezie
EARL ROSE, medicul legist al Dallasului

Familia Oswald

MARGUERITE, mamă
MARINA, soție
LEE OSWALD, asasinul
RUTH PAINE, prietena Marinei
WESLEY FRAZIES, colegul lui Lee Oswald

Cei care l-au văzut pe Oswald la fereastră

ARNOLD ROWLAND
ROBERT EDWARDS
RONALD FISCHER
HOWARD BRENNAN

TIPPIT, agentul asasinat de Oswald
D-na TIPPIT, soția lui

Oameni politici

RALPH YARBOROUGH, senator din Texas
BARRY GOLDWATER, senator din Arizona
MCNAMARA, ministrul apărării
HUBERT HUMPHREY, senator din Minnesota
HALE BOGGS, senator din Louisiana
JERRY BRUNO, membru al Comitetului național democrat
BYRON SKELTON, președintele Comitetului național democrat din Texas
ADLAI STEVENSON, ambasador la O.N.U.
DEAN RUSK, secretar de stat
DAVID ORMSBY-GORE, ambasadorul Marii Britanii
WILLARD WIRTZ, ministrul muncii
MCBUNDY, subsecretar de stat
WILLIAM FULBRIGHT, senator din Arkansas
HENRY GONZALES, membru al Camerei Reprezentanților
ALBERT THOMAS, membru al Camerei Reprezentanților
JOHN BAILEY, președintele partidului democrat
NELSON ROCKEFELLER, guvernatorul statului New York
RICHARD NIXON, fost vicepreședinte al S.U.A.
DWIGHT EISENHOWER, al 34-lea președinte
MAURY MAVERICK, șeful liberalilor din Texas
SARAH HUGHES, judecătoare din Texas
ERIC JONSSON, președintele Consiliului cetățenesc din Dallas
ROBERT CULLUM, președintele Camerei de Comerț din Dallas
EARL THORNTON, directorul Băncii naționale din Dallas
THERON WARD, judecător de pace din Dallas
ARTHUR GOLDBERG, judecător la Curtea Supremă
EARL WARREN, președintele Curții Supreme
ABE FORTAS, avocat din Washington
JOHN CONNALY, guvernatorul Texasului
ROBERT KENNEDY, ministrul justiției

Prietenii lui Kennedy

LIZ CARPENTER
Abatele JOHN CAVANAUGH
KENNETH GALBRAITH
HUGH SIDEY
DEAN MARKHAM

Însoțitorii d-nei Kennedy

PAMELA TURNURE, secretară de presă
DAVE POWERS
MARY GALLAGHER, secretară particulară

Însoțitorii copiilor

MAUDE SHAW, guvernantă
FOSTER, însoțitorul lui John

Anturajul lui L. Johnson

MARIE FEHMER, secretara lui Johnson
BILL MOYERS, purtătorul de cuvînt al lui Johnson
CLIFF CARTER, atașat pe lîngă Johnson
GEORGE REEDY, atașat pe lîngă Johnson

Ziariști

BOB BASKIN, de la **News** din Dallas
HUGH SIDEY de la **New York Times**
JACK BELL, de la **Associated Press**
HERRIMAN SMITH, de la **United Press**
JOE DEALEY, directorul ziarului **News**
ALBERT JACKSON, de la **Dallas Times Herald**
DAVID BRINKLEY, de la N.B.C.
CECIL STOUGHTON, fotoreporter.

(Personajele care apar în episodul asasinării lui Oswald nu sînt menționate).

U.S. News & World Report

NEW YORK

EȘECUL STRATEGIEI AMERICANE ÎN VIETNAM

LA ÎNCEPUTUL lunii martie, războiul din Vietnam a devenit și mai violent. Nu se mai vorbește despre tratativele de armistițiu. În momentul de față, strategia S.U.A. nu prevede o nouă campanie de pace, ci o intensificare a războiului împotriva Vietnamului de nord.

Bombardamentele asupra nordului s-au intensificat. A început minarea căilor de apă ale Vietnamului de nord. Pentru prima oară, artileria S.U.A. a bombardat obiective situate dincolo de paralela 17 în Vietnamul de nord. Bombardamentele navale asupra unor obiective de pe coasta Vietnamului de nord s-au înmulțit.

În sud, trupele americane au lansat cel mai mare atac din cursul războiului în Zona C, o fortăreață a Vietcongului situată la 70 mile nord-vest de Saigon.

Dar pe toate aceste fronturi rezultatele par slabe în comparație cu eforturile depuse. Partea cealaltă a ripostat cu aceeași vigoare. Vietcongul a atacat baza aeriană Da Nang și a ucis sau rănit 149 de soldați americani și sud-vietnamezi. Bateriile de coastă nord-vietnameze au atacat de două ori crucișătorul american „Canberra" cu rachete teleghidate.

În mai multe locuri, Vietcongul a lual ofensiva. El a provocat pierderi serioase unei companii de infanterie americane din Zona C. Alte unități ale Vietcongului au provocat pierderi grele efectivelor a două companii de infanterie marină a S.U.A., trăgînd peste 1 000 de obuze de mortiere asupra pozițiilor ocupate de tunurile americane de 175 mm.

Este clar că nu este actuală problema învingerii Vietcongului. De fapt trebuie să ne întrebăm dacă nu cumva strategia americană a dat greș.

Pentru fiecare membru al Vietcongului ucis cu un preț extrem de greu pentru S.U.A. se ivește în mod inevitabil un altul care îi ia locul. Potrivit cifrelor prezentate Senatului S.U.A., Vietcongul continuă să controleze 60 la sută din Vietnamul de sud, la fel ca acum un an.

Trupele americane sînt ținute în șah de forțe relativ mici, în ciuda a doi ani de eforturi „accelerate" în Vietnam. Costul războiului este uriaș și în creștere. În 1966, războiul a înghițit aproximativ 16 miliarde de dolari. În 1967, el va costa cel puțin 22 miliarde de dolari. În sud, forțele S.U.A. depășesc forțele inamicului în proporție de patru la unul. În prezent, în Vietnam se află 415 000 americani, plus 75 000 la bordul flotei a 7-a și în Tailanda. La aceste efective trebuie adăugați peste 50 000 de soldați din trupele aliate și 600 000 de membri ai forțelor regulate și paramilitare sud-vietnameze. Deși ar trebui să fie copleșit de forța desfășurată de S.U.A. într-o țară de dimensiunile statului american Missouri, inamicul este la fel de dîrz ca oricînd.

Sînt puse în joc cele mai bune elemente ale mașinii militare a S.U.A. Trupele americane sînt înzestrate cu armele cele mai moderne — de la aparate care permit străpungerea întunericului pînă la avioanele cu reacție cele mai rapide. Ca putere de foc, mobilitate și muniții utilizate, forța S.U.A. în Vietnam depășește orice forță expediționară din istorie.

Ofițeri superiori americani afirmă că acest gen de război este ucigător și foarte dificil pentru soldatul american.

Bolile constituie o amenințare crescîndă pentru trupele americane din Vietnam. Dintre toți militarii evacuați anul trecut, 50 la sută căzuseră victime malariei, hepatitei și altor boli ; 12 la sută fuseseră răniți în accidente produse în afara luptelor ; ceilalți 38 la sută fuseseră răniți în acțiune.

Deși din octombrie trecut nu s-a desfășurat nici o luptă de mari proporții, pierderile S.U.A. sînt mai mari decît în 1966.

O analiză a pierderilor înregistrate pînă în prezent anul acesta arată că aproximativ jumătate din pierderile americane în luptă s-au produs în operațiunile de mari proporții.

Dar restul pierderilor ? La fiecare 24 de ore au loc aproximativ 1 800 de „misiuni" ale unor unități mici. Pierderile în aceste operațiuni cresc.

Militarii afirmă că inamicul nu va putea fi îngenuncheat. El avertizează că în sud nu se vor înregistra victorii mari și spectaculoase, și că nici în nord nu vor fi obținute progrese importante.

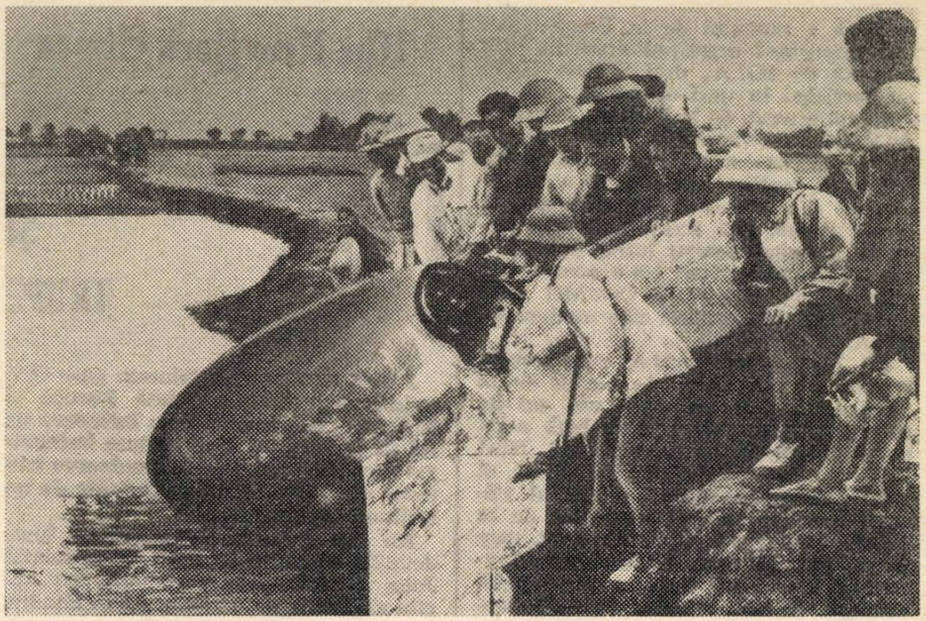

Un nou avion american recent doborît de tirul bateriilor antiaeriene din jurul Hanoiului

РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО

SOFIA

C. E. N. T. O.: „PACTUL NEFERICIT"

S-AU ÎMPLINIT 12 ani de la crearea de către S.U.A. și Anglia a pactului agresiv militar din Orientul Apropiat, pactul de la Bagdad, denumit în prezent C.E.N.T.O.

Aniversarea a fost marcată printr-un schimb tradițional de mesaje între miniștrii afacerilor externe ai țărilor membre ale C.E.N.T.O. și secretarul său general. Mesajele au fost transmise spre publicare în presa acestor țări. Ținînd seama de poziția cititorilor lor, majoritatea ziarelor au refuzat să publice mesajele. Unele au publicat scurte extrase, spre informare, exprimînd totodată, în articole și comentarii, atitudinea lor negativă față de pact. Altele, fără a publica mesajele, au dat, de asemenea, publicității comentarii negative privind C.E.N.T.O. Ele au remarcat faptul că, pînă și în mesajele oficiale ale miniștrilor de externe nu este acordată o importanță serioasă C.E.N.T.O., ca organizație militară, iar pe de altă parte sînt dezvăluite divergențele existente în interiorul pactului și, în special, interpretarea diferită dată caracterului său.

(...) După cum se știe, pactul de la Bagdad a fost creat din inițiativa S.U.A. și a Angliei, ca o alianță militară și politică avînd drept scop stabilirea unei „legături" între blocurile militare agresive N.A.T.O. și S.E.A.T.O. De aceea, în pactul de la Bagdad au fost incluse țări care participă fie la N.A.T.O. sau S.E.A.T.O., fie, simultan, la N.A.T.O. și S.E.A.T.O. Tot în acest scop, Comisia

→

militară a pactului de la Bagdad, cel mai important organ al acestuia, este condusă de S.U.A., deși Statele Unite nu participă în mod oficial la pact.

Pactul a avut, de la început, misiunea de a fi un instrument al imperialismului împotriva mișcărilor de eliberare națională, antiimperialiste și anticolonialiste din Orientul Apropiat și din lumea arabă. Din acest motiv așa-numitei „Comisii pentru lupta împotriva activității subversive" i s-a acordat tot atîta însemnătate cît și Comisiei militare. Și această comisie este condusă de S.U.A.

(...) Nici o țară arabă, cu excepția Irakului, nu a aderat la pactul de la Bagdad. Și abia trecuseră trei ani de la proclamarea lui, cînd în Irak a izbucnit revoluția antiimperialistă. Nuri Said, persoană prezentată de S.U.A. și Anglia ca „întemeietor" oficial al alianței agresive, a fost răsturnat de la putere. Irakul s-a retras din pact, care a rămas fără Bagdad și fără nume. Trebuia să i se caute un nou nume și un nou loc. A fost denumit în mod prescurtat C.E.N.T.O. iar secretariatul său general a fost transferat la Ankara.

După această lovitură au fost spulberate orice speranțe că C.E.N.T.O., împreună cu organele sale militare și polițienești, ar fi în stare să prevîntîmpine sau să înăbușe eventualele lovituri de stat sau revoluții antiimperialiste.

În martie 1959, S.U.A. au semnat acorduri militare bilaterale, în cadrul C.E.N.T.O., cu fiecare din țările Orientului Apropiat, membre ale pactului. Principala „obligație" și totodată principalul „drept" al S.U.A., potrivit acestor acorduri, erau de a interveni cu forța militară în cazul unei lovituri de stat sau revoluții. Dar a intervenit un nou moment : la 27 mai 1960, în Turcia a avut loc o lovitură de stat militară. Sprijinitorul cel mai inveterat al C.E.N.T.O., Menderes, a fost răsturnat de la putere și spînzurat, așteptînd în zadar intervenția militară americană, pe care poporul turc nu ar fi admis-o.

(...) Și Turcia, și Pakistanul, și Iranul au adoptat o politică externă opusă în multe privințe țelurilor C.E.N.T.O. și care corespunde, tocmai datorită acestui fapt, intereselor lor naționale. Totodată, ele au trecut la o anumită revizuire a relațiilor lor cu S.U.A.

În ultimii ani, numele de C.E.N.T.O. este pomenit rar. Pakistanul și Iranul au declarat, în repetate rînduri, că socotesc C.E.N.T.O. inutil ca pact militar și au insistat ca el să fie transformat într-o organizație de colaborare economică. Turcia a cerut chiar revizuirea și modificarea acordurilor sale bilaterale militare cu S.U.A. ; ea caută totodată să-și extindă relațiile economice atît cu Iranul și Pakistanul, cît și cu toate țările.

Într-adevăr, relațiile economice între cele trei țări ale Orientului Apropiat, membre ale C.E.N.T.O., au marcat o dezvoltare, dar aceasta nu pe linia C.E.N.T.O., ci dimpotrivă pe baza unor principii opuse și incompatibile cu țelurile militare agresive ale C.E.N.T.O. Cele trei țări au creat „Organizația regională pentru colaborarea economică". În cele trei țări, pactul de la Bagdad a primit un nou nume, deși neoficial, al treilea la rînd, și anume : „pactul nefericit". Cele mai largi cercuri ale opiniei publice din aceste țări consideră pactul „sucombat" și așteaptă „funeraliile" sale oficiale.

D. SISMANOV

The New York Times

Nr. 39 854

DOLARI ȘI TRUPE

ADMINISTRAȚIA Johnson pare să fi redescoperit dintr-o dată Europa și N.A.T.O. ; ea își asumă cu întîrziere un rol în încercarea de a atenua îndelungatul conflict privitor la amploarea trupelor din R.F.G. și la cheltuielile de întreținere a lor.

Nu sînt cunoscute deocamdată toate detaliile planului cu care s-a prezentat John J. McCloy la negocierile cu Anglia și Germania occidentală la Londra, dar un lucru este clar : planul exclude orice retragere masivă a trupelor americane sau britanice din R.F.G. timp de cel puțin un an.

Nu-s bani, nu-i muzică...
(Din **Stuttgarter Zeitung**)

În plus, se pare că Washingtonul este dispus să renunțe la insistența sa din trecut ca Bonnul să achiziționeze mărfuri militare din Statele Unite pentru a compensa cheltuielile în dolari necesitate de staționarea trupelor americane în R.F.G. În schimb, el cere ca Germania occidentală să nu agraveze deficitul balanței de plăți americane, prin schimbarea în aur a surplusului de dolari pe care îl dobîndește. Washingtonul speră că ar putea fi stabilit un aranjament similar cu privire la lira sterlină între Bonn și Londra.

Hotărîrea de a se renunța la pretenția compensării prin achiziții este de natură să-i convingă pe vest-germani că Administrația americană este dispusă la un compromis echitabil pentru susținerea N.A.T.O. Dacă ar fi continuat să ceară ca R.F.G. să cumpere arme americane pe care liderii militari vest-germani declară că nu le pot folosi, S.U.A. ar fi înrăutățit relațiile oricum delicate dintre Bonn și Washington. Washingtonul ia deci inițiativa, oferindu-se să riște pierderi mai mari de dolari, cu condiția ca R.F.G. să colaboreze la apărarea dolarului.

Deoarece Bonnul a colaborat la sprijinirea dolarului și a lirei sterline, se speră că va fi de acord cu acest nou aranjament. Dar autoritățile monetare vest-germane au exprimat o îngrijorare crescîndă în legătură cu amploarea deficitului dolarului, sugerînd că împărtășesc într-o oarecare măsură scepticismul — și resentimentele — președintelui de Gaulle față de actuala dominație „anglo-saxonă" asupra sistemului monetar internațional. După părerea lor o nouă colaborare în vederea sprijinirii dolarului ar angaja R.F.G. să subscrie în mod automat la politica externă și economică americană, inclusiv investițiile întreprinderilor particulare în străinătate, fără nici un fel de garanții că deficitul Statelor Unite va fi pus sub control.

Propunerea americană nu este de natură să rezolve în mod permanent problemele strategice și financiare ale N.A.T.O., dar ea ar oferi alianței timpul necesar pentru a realiza acorduri cu privire la nivelul forțelor armate staționate în Europa occidentală și la o împărțire echitabilă a cheltuielilor necesitate de menținerea lor.

Clarín

BUENOS AIRES

„PRONUNCIAMENTO LATINO-AMERICAN

LUAREA DE POZIȚIE implicată în rezultatul votului din sesiunea recentă a celei de-a treia Conferințe extraordinare a miniștrilor de externe ai O.S.A. — prin care a fost respinsă inițiativa de a se instituționaliza Consiliul consultativ de apărare din cadrul O.S.A. și de a i se da funcții permanente — este departe de a constitui un „pronunciamento" oarecare. Este un „pronunciamento" istoric, un „pronunciamento" american.

Conștiința de care au dat dovadă popoarele Americii Latine este trăsătura definitorie a actualei etape în care se găsesc popoarele lumii. Cînd din aceste coloane proclamam — fără ezitări și rezerve — dorința și încrederea noastră că Buenos Aires nu se va transforma în capitala abdicării surprinzătoare de la înaltele principii ale suveranității, aveam prezentă în mintea noastră imaginea acelor popoare care, apăsate de problemele lor, se străduiesc să se smulgă din marasmul înapoierii.

O treime din lume trăiește în condiții precare, iar noi reprezentăm 250 milioane de ființe omenești în cadrul acestei treimi. Poate sîntem puțini pentru a ne impune, dar sîntem prea mulți pen-

tru a dispărea și oricum, mulți sau puțini, nu sîntem dispuși să renunțăm.

În sistemul interamerican, apărarea colectivă este reglementată prin Tratatul de la Rio de Janeiro (tratatul interamerican de asistență reciprocă), care prevede măsuri împotriva agresiunii, organismele chemate să adopte aceste măsuri, obligațiile părților semnatare, — apărîndu-se, însă, cu grijă suveranitatea și interesul național.

S-a încercat, totuși, o legiferare a utilizării forței militare : Carta O.S.A. prevedea crearea unui Comitet Consultativ de apărare însărcinat să facă recomandări organului consultativ constituit din miniștrii de externe. Prevederea a rămas însă numai pe hîrtie și aceasta nu în mod întîmplător, ci ca urmare a unei orientări clare a statelor latino-americane, care se opuneau „ideii ca O.S.A. și tratatele care o complimentează să-și desfășoare activitatea sub controlul permanent al unui organ militar în stare de alarmă". (Dintr-un raport al primului secretar general al O.S.A., Alberto Lleras Camargo)

Dacă în 1948 (cînd s-a semnat Carta de la Bogota pe baza căreia a luat ființă O.S.A. — n.n.) nu-i scăpa nimănui amenințarea pe care ar fi reprezentat-o un asemenea mecanism militar pentru principiul neintervenției, inseparabil de principiul respectării suveranității, cu atît mai mult era de neconceput ca astăzi, după atîtea experiențe de acest fel pe care le-au avut, popoarele latino-americane să accepte o inițiativă care ar fi constituit primul pas spre activizarea unui organ militar continental.

Unsprezece națiuni s-au pronunțat categoric împotrivă, iar trei s-au abținut. Cele două treimi necesare pentru aprobarea inițiativei au fost, în mod practic, împotriva acesteia. Acest rezultat — zdrobitor sub toate aspectele — a dat o lovitură definitivă încercărilor anacronice de a crea în America Latină un organ supranațional îndreptat împotriva suveranității statelor.

Studierea dezbaterilor sesiunii O.S.A., în lumina istoriei diplomației continentale, oferă un izvor inepuizabil de fapte noi, pentru a nu spune surprinzătoare. Multe țări, odinioară instabile și uneori înclinate în mod periculos să consimtă la legalizarea politicii de intervenție, s-au ridicat în apărarea clară și hotărîtă a principiului suveranității și autodeterminării, împotriva intervenționismului. Aceste idei nobile au fost reluate de reprezentanți ai unor țări care rareori în istoria lor au avut posibilitatea să le sprijine.

Acest bilanț pozitiv, care oglindește poziția Americii Latine pe actuala scenă mondială, are o importanță excepțională. Practic, conceptul intervenționist a primit o grea lovitură. S-a definit cu claritate o poziție a țărilor latino-americane în sensul că adevărata garanție a securității lor nu o constituie forțele armate multilaterale sau supranaționale. Conferința a constituit un mare pas spre afirmarea națională a popoarelor Americii Latine.

În această pagină din revista „New Yorker" (datată 22 noiembrie 1941) se află în stînga-centru un anunț publicitar, aparent inofensiv, reprezentînd niște zaruri. Specialistul în istorie militară Ladislas Farago a dezvăluit zilele acestea faptul că numerele înscrise pe zaruri anunțau prin cod secret pe agenții japonezi din S.U.A. de iminentul atac de la Pearl Harbor

L'EUROPEO

Nr. 10 MILANO

REZULTATELE COALIȚIEI DE CENTRU – STÎNGA

MAJORITATEA guvernamentală continuă să se mențină într-o stare precară. De ani de zile, lipsa unui minim numitor comun, care pe plan practic nu merge dincolo de vocația generală pentru putere, ține țara într-un climat de permanentă precriză. Tehnica reciprocelor contestații neprevăzute și violente între aliați ; majoritățile anormale formate pentru a respinge în Cameră ceea ce s-a aprobat în Consiliul de Miniștri ; marile pierderi de vreme ale Parlamentului cauzate mai ales de continuele „clarificări" sau „verificări" la nivelul partidelor ; iată majorele caracteristici negative ale actualei alianțe. În practică, centrul-stînga a început la 21 februarie 1962, cu formarea celui de-al patrulea cabinet Fanfani. Dar chiar dacă vrem să considerăm preparatorie perioada scursă între acea dată și constituirea primului guvern cvadripartit care în decembrie 1963 a adus la Palatul Chigi pe Aldo Moro, „politica nouă" are trei ani în spate.

De mult timp, deci, ar fi trebuit să depășească inevitabila fază de rodaj, adică perioada de neînțelegeri între aliați și a dificultăților tehnico-politice de funcționare. Însă după mai mult de 38 de luni de viață și după două crize care ar fi trebuit să clarifice, dar nu au clarificat nimic, sîntem încă în verificări neproductive.

Între o amenințare și o promisiune, politica oficială continuă să vorbească de programe, priorități, de desfășurare a unei activități legislative, pentru o realizare rapidă a scopurilor precizate, stabilite în momentul în care socialiștii și-au făcut intrarea în coaliție. Se continuă discursurile din primele zile ca și cum guvernul și Parlamentul ar avea înainte cine știe cît timp. Dacă vrem să fim optimiști, cele două Camere mai au o sută de zile de activitate plină. Pe hîrtie, pînă la viitoarele consultări politice mai sînt încă 14 luni.

A gîndi că se va reuși să se ajungă la un rapid și rațional acord asupra unor complicate legi de reformă pare nerealist. Dacă grupurile parlamentare majoritare le propun în întregime, dacă în rîndurile lor, cum s-a și întîmplat, nu răsar obișnuiții dizidenți (care, acum, nu se mai știe dacă sînt socialiști sau democrați-creștini), ceva concret încă se mai poate realiza ; dar nu în marile probleme care pe de o parte unesc partidele de centru-stînga în alianța guvernamentală, dar pe de alta le despart în Consiliul de Miniștri și în Parlament.

Aproximativ 60 de proiecte de lege ar fi trebuit să ocupe activitatea guvernului și a Parlamentului între martie 1966 și primăvara anului 1968. După calculele experților, numărul măsurilor legislative era de 74. Din acestea, 39 au fost examinate de Camere, iar 35 sînt în curs de definire sau de punere la punct de către guvern.

De acord că „nu tot ceea ce și-au propus să facă poate fi realizat" (pentru a folosi cuvintele lui Moro), dar pînă acum din 74 proiecte au fost definitivate cu aprobarea celor două Camere ale Parlamentului numai 10. Rămîn 64 ; și în această masă uriașă sînt cele mai controversate proiecte ale aceleiași majorități guvernamentale.

Împărțind pe titluri sarcinile programului, putem enumera ceea ce trebuie încă realizat. Putem începe cu politica economică. După o lungă și nu întotdeauna senină discuție, Camera a ajuns la aprobarea ultimelor articole din planul cincinal de dezvoltare. Dar înainte ca planul să devină lege operantă, trebuie discutat și aprobat de Senat. Aceasta se va întîmpla în cîteva săptămîni sau vor fi necesare alte luni ? În materie de planificare, unicul lucru stabilit este noua denumire a ministerului bilanțului, care se numește acum ministerul bilanțului și al programării economice. Au fost oprite însă alte proiecte de importanță.

În jurul „problemelor de stat" gravitează proiectele de lege cele mai combătute, sau temele asupra cărora centrul-stînga nu pare a găsi un punct rațional de întîlnire între pozițiile opuse. Ar trebui să vină acum momentul de a-și sufleca în sfîrșit mînecile, pentru a face, nu miracole, dar ceea ce rațional poate fi făcut în 100 de zile de muncă serioasă. Dar dacă se aruncă o privire în trecut, aceasta ar părea un adevărat miracol.

Renzo TRIONFERA

THE NEW REPUBLIC
WASHINGTON

TENDINȚE DE SCHIMBARE ÎN SPANIA

SPANIA ESTE SINGURA țară din Europa occidentală care nu face parte din nici unul dintre organismele economice apărute în ultimul deceniu : Piața comună sau zona liberului schimb. Este adevărat că, în ultimii ani, dezvoltarea industrială a fost promovată prin măsuri de stimulare adoptate de guvern, prin mari investiții de capital străin și prin ajutoare economice și militare acordate de Washington. Dar industria spaniolă este departe de a fi modernă și supraviețuiește numai datorită taxelor vamale foarte ridicate aplicate importurilor de mărfuri străine. In agricultură, progresele au fost mult mai mici. Datorită unei creșteri excepțional de rapide a populației, importurile de produse alimentare au sporit masiv an de an. Deși exporturile de articole ca portocalele și măslinele au crescut, Spania a importat în 1966 mai multe alimente decît a exportat.

Starea de înapoiere a economiei spaniole are drept consecință un enorm deficit al comerțului exterior. Anul trecut, exporturile spaniole (care au depășit numai cu puțin suma de 1 miliard de dolari) au acoperit numai o treime din importuri. Deficitul de 2,3 miliarde dolari a fost probabil cel mai masiv deficit al comerțului exterior înregistrat de vreo țară din lume. Și totuși, Spania este departe de a fi falimentară. Cea mai mare parte a deficitului a fost acoperită prin trimiterea în străinătate (în special în Franța, R.F.G., Elveția și Belgia) a aproximativ 1,5 milioane de muncitori spanioli care au adus în țară cam 400 de milioane de dolari în fiecare an și prin intrarea în țară a aproximativ 17 milioane turiști străini în cursul anului trecut. În 1959, Spania înregistra numai un milion de vizitatori străini ; în 1968 nu este exclus să ia locul Italiei, ocupînd primul loc pe lista turismului mondial.

Dar turismul și muncitorii trimiși în străinătate nu sînt îndeajuns. Spania ar trebui să producă mai mult și mai bine. S-a spus că pentru aceasta ar trebui să se alăture Pieței comune. Aderarea nu se poate produce însă imediat, întrucît ar distruge industria spaniolă care nu ar fi în măsură să concureze cu vestgermanii, francezii sau italienii, mai eficienți. De aceea, spaniolii vorbesc de un fel de asociere, care să le permită ca timp de mai mulți ani, să-și poată vinde mărfurile în Piața comună fără a li se aplica vreo taxă vamală, și în același timp să nu fie obligați să admită mărfurile altor țări ale Pieței comune cu scutire de vamă.

Dar admiterea Spaniei în Piața comună se lovește de dificultăți. Vicepremierul socialist al Italiei Pietro Nenni, care în vremea războiului civil a luptat în brigada internațională din Spania, s-a împotrivit de curînd acestei admiteri (repulsia lui politică servește interesele producătorilor italieni de portocale, pentru care Spania reprezintă principalul concurent). Belgia și Olanda se opun și ele intrării Spaniei în Piața comună. Principalii sprijinitori ai Madridului au fost Franța și Germania occidentală, dar nu este sigur că noul ministru de externe social-democrat de la Bonn va continua această politică.

Observatorii din Madrid recunosc că problema legăturii Spaniei cu Piața comună nu va fi rezolvată curînd, dar nu-și fac griji în această privință. Dimpotrivă, ei sînt de părere că se va produce o mai mare liberalizare a regimului lui Franco tocmai pentru că ierarhia dorește să dovedească lumii din afară că Spania este pregătită pentru a face parte din societatea civilizată. În fața unei opoziții externe, Franco nu va avea altceva de făcut decît să acorde noi concesii pe linia liberalizării.

Restricțiile, chiar cu privire la „grevele oficiale", sînt numeroase, dar în fiecare zi au loc în centrele industriale ale Spaniei „greve neoficiale" conduse de sindicaliști. Toată lumea știe că ei acționează într-o dublă calitate — în mod oficial sînt membri ai Consiliului sindical al Falangei ; în realitate, ei reprezintă sindicatele ilegale socialiste, comuniste sau catolice. Și studenții sînt activi, așa cum au dovedit-o demonstrațiile masive care au avut loc în ultimele săptămîni în universități.

Motivul proliferării conflictelor de muncă este simplu : în anii din urmă, Spania a încetat de a mai fi o „țară ieftină". Costul vieții a crescut extraordinar de mult ; unii spun că sporul a fost de 50 la sută în ultimii 5 ani ; alții spun că a fost de 100 la sută. Prețurile alimentelor au crescut, în timp ce salariile au sporit relativ mai puțin. Grevele sînt probabil amenințarea cea mai periculoasă la adresa regimului, deoarece acesta nu știe cum să le facă față. Arestarea multora dintre liderii grevelor și condamnările la închisoare aplicate unora dintre ei nu sînt o soluție, în special acum cînd cererile de sporiri de salarii au devenit atît de larg răspîndite.

Le Monde
PARIS

PROBLEME MAROCANE

ÎN AFARĂ de problemele economice, care sînt desigur cele mai presante și, din păcate, permanente, discursul tronului rostit la 3 martie de regele Marocului oglindește cele două preocupări principale ale regimului său: pe plan intern, lărgirea bazelor regimului prin revenirea la o anumită formă de democrație ; pe plan extern, reafirmarea revendicărilor asupra unor teritorii.

În ce privește primul punct, declarația lui Hassan al II-lea lasă să se prevadă schimbări, de vreme ce anunță o revizuire a Constituției însoțită de un referendum care ar fi prima consultare populară din ultimii patru ani, fără a

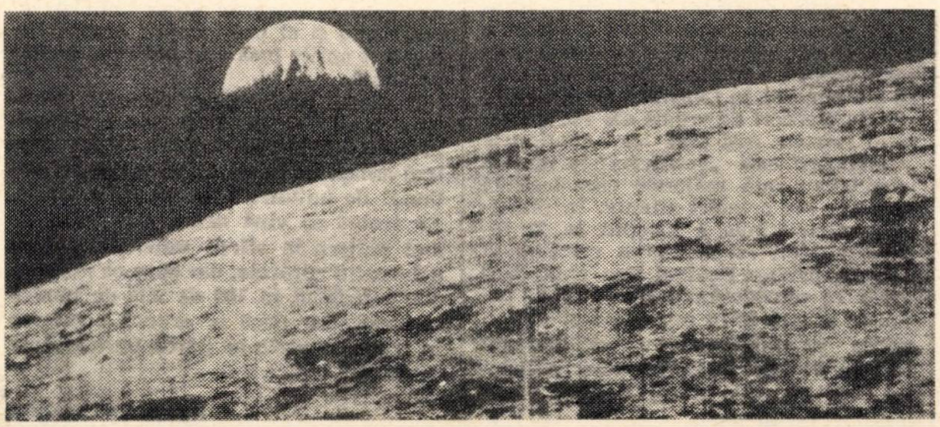

ROLURI INVERSATE

O noapte pe Lună, cu „clar de Pămînt". Rolurile sînt inversate. Pentru un privitor aflat acolo, Terra devine „astrul nopții" și, asemenea satelitului nostru natural, poate fi văzut „plin", ori, cum este cazul fotografiei alăturate, „în creștere" sau „în descreștere".

Fotografia a fost făcută de instalația automată a satelitului american „Lunar Orbiter", prin asamblarea a 60 de filme de 35/400 mm, developate și uscate chiar la bordul astronavei și retransmise apoi prin televiziune la stațiunea Robledo de Chavela de lîngă Madrid.